

ÉRTEKEZÉSEK

A NYELV- ÉS SZÉPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

AZ I. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

SZINNYEI JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

XXII. KÖTET. 3. SZÁM.

A CILICIAI OPPIANUS

HALIEUTIKÁJÁNAK
KÉZIRATI HAGYOMÁNYA.

II. (ÉRDEMLEGES) RÉSZ 1. FELE.

ÍRTA

VÁRI REZSŐ

L. TAG.

*Felolvasta a M. Tud. Akadémia 1911. évi május hó 8-án
tartott ülésében.*

Ára 2 korona.

BUDAPEST.

1912.

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.*

I. k. I. Telfy: Solon adótörvényéről. 20 f. — **II. Telfy:** Adalékok az attikai törvénykönyvhöz. 20 f. — **III. Tarkányi:** A legújabb magyar Szentírásról. 40 f. — **IV. Szász K.:** A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. 20 f. — **V. Toldy F.:** Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása. 20 f. — **VI. Vámbéry:** A keleti török nyelvről. 20 f. — **XI. Bartalus I.:** A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kézíratai- és nyomtatványairól. 40 f. (1867—1869.) — **II. k. V. Telfy:** Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. 40 f. — **VIII. Gr. Kuun G.:** A sémi magánhangzókról és megjelölésök módjairól. 40 f. — **IX. Szilády:** Magyar szöfjeztegetések. 20 f. — **XII. Szvorényi J.:** Emlékbeszéd Arvay Gergely felett. 20 f. (1869—1872.) — **III. k. III. Szabó I.:** Emlékbeszéd Bitnitz Lajos felett. 20 f. — **V. Finály:** Emlékbeszéd Engel József felett. 20 f. — **VII. Riedl Sz.:** Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. 20 f. — **VIII. Dr. Goldziher I.:** A nemzetiségi kérdés az araboknál. 60 f. — **IX. Riedl Sz.:** Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — **X. Gr. Kuun G.:** Adalékok Krim történetéhez. 40 f. (1872—1873.) — **IV. k. I. Brassai:** Paraleipomena kai diorthoumena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilius Aeneise II-ik könyvéről különös tekintettel a magyarra. 80 f. — **V. Dr. Goldziher I.:** Jelenítés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — **VI. Hunfalvy P.:** Jelenítések: 1. Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. — **II. Budenz J.:** A németországi philologok és tanferfiak 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről. 30 f. (1873—1875.) — **V. k. V. Szász K.:** Emlékbeszéd Kriza János l. t. felett. 50 f. — **VI. Bartalus I.:** Művészet és nemzetiség. 40 f. — **VIII. Barna F.:** A mutató névmás hibás használata. 20 f. — **IX. Imre S.:** Nyelvtörténelmi tanulságok a nyelvújításra nézve. 1 K 20 f. — **X. Arany L.:** Béreczy Károly emlékezete. (1875—1876.) — **VI. k. I. Mayr A.:** A lágy aspiraták kiejtéséről a zendben. 20 f. — **IV. Dr. Goldziher I.:** A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval. 1 K. — **V. Szász K.:** Emlékbeszéd Jakab István l. t. fölött. 20 f. — **VII. Bartalus:** Emlékbeszéd Mátray Gábor l. t. felett. 20 f. — **VIII. Barna:** A mordvaiak történelmi viszontagságai. 40 f. — **IX. Telfy:** Eranos. 40 f. (1876.) — **VII. k. VI. Telfy:** Rankavis Kleon új-görög drámája. 60 f. — **VIII. Ballagi M.:** Emlékbeszéd Székács József t. tag fölött. 40 f. (1877—1879.) — **VIII. k. III. Dr. Genetz A.:** Orosz-lapp utazásomból. 40 f. — **VII. Mayer A.:** Az úgynevezett lágy aspiraták phonetikus értékéről az ó-indben. 1 K 20 f. (1879—1880.) — **IX. k. I. Budenz J.:** Emlékbeszéd Schiefner Antal k. tag felett. 20 f. — **III. Ballagi M.:** Nyelvünk újabb fejlődése. 40 f. (1880—1881.) — **X. k. III. Hunfalvy P.:** A M. T. Akadémia és a szuomi irodalmi társaság. 40 f. — **IV. Joannovics:** Értsük meg egymást. 60 f. — **V. Ballagi M.:** Baranyai Decsi János és Kis-Viczay Péter közmondásai. 20 f. — **VI. Dr. Pecz V.:** Euripides tropusai összehasonlítva Aeschylus és Sophokles tropusaival. 1 K 20 f. — **VII. Szász K.:** Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. 20 f. — **VIII. Bogisich M.:** Canticale et Passionale Hungaricum. 60 f. — **IX. Jakab E.:** Az erdélyi hírlapirodalom története 1848-ig. 1 K. — **X. Heinrich G.:** Emlékbeszéd Klein Lipót Gyula kiiltag felett. 80 f. — **XI. Bartalus:** Újabb adalékok a magyar zene történelméhez. 80 f. — **XIII. Bartalus I.:** Újabb adalék a magyar zene történelméhez. 80 f. (1882.) — **XI. k. I. Hunfalvy P.:** Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? 40 f. — **II. Telfy:** Újgörög irodalmi termékek. 80 f. — **III. Telfy:** Középkori görög verses regények. 60 f. — **IV. Dr. Pozder K.:** Idegen szók a görögben és latinban. 1 K. — **V. Vámbéry:** A csuvasokról. 60 f. — **VI. Hunfalvy P.:** A számlálás módjai és az év hónapjai. 40 f. — **VII. Majláth B.:** Telegdi Miklós mester magyar katechismusa 1562-ik évből. 20 f. — **VIII. Dr. Kiss I.:** Káldi György nyelve. 1 K. — **IX. Goldziher:** A muhammedán jogtudomány eredetéről. 20 f. — **X. Barna F.:** Vámbéry Ármin «A magyarok eredete» című művé néhány főbb állításának bírálata. 1 K 20 f. — **XI. Ballagi M.:** A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvőr. 40 f. — **XII. Vámbéry:** A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. 60 f. (1883—1884.) — **XII. k. I. Dr. Kont I.:** Seneca tragédiái. 1 K 20 f. — **II. Dr. Nagy**

* A hiányzó számok már elfogytak.

A CILICIAI
O P P I A N U S
HALIEUTIKÁJÁNAK
KÉZIRATI HAGYOMÁNYA.

II. (ÉRDEMLEGES) RÉSZ 1. FELE.

ÍRTA

VÁRI REZSŐ

L. TAG.

*Felolvasta a M. Tud. Akadémia 1911. évi május hó 8-án
tartott ülésében.*

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1912.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

6. A glossák.

Tanulmányunk előzetes, bevezető részében azokat a segéd-eszközöket ismertettük, melyeknek birtokában módunk lehet Ὅππιανός Ἀλυστοῦχος-jának kritikai kiadását eszközölni. Most, hogy a hagyomány érdemleges vizsgálatába bocsátkozunk, legott egy kérdéssel kell foglalkoznunk, mely az Ὅππιανός-kéziratok értékének elbírálásánál nem csekély mértékben esik latba, s melyet a görög epikában mindenütt talán nem is egyforma siker reményével vethetnek fel, t. i. a glossa-kérdéssel. Ὅππιανός műve u. i. glossáló tevékenységre valósággal provokált. A rhetorikus dagály, a tárgyi nehézségek, de főként a rendkívül gazdag szókincs imperative követelték ennek a maga nemében egyedül álló költeménynek érthetővé tételét. K papyrusnak az V. ének 146. versében hagyományozott δόλον olvasása arra vall, hogy ezt a glossatori tevékenységet inkább csak a byzantiumi kor grammatikusainak kell tulajdonítani.

Ὅππιανός-glossákat először RUTGERSIUS adott ki a Variarum lectionum libri VI (Lugd. Bat. 1618) 562. s kk. lapjain egy amsterdami kéziratból; e glossákat aztán, már mint Ὅππιανός Ἀλυστοῦ-ból vett glossákat, még mindig alphabetikus sorrendben ugyan, de bő jegyzetek kíséretében újra kiadta FRIDERICIUS STRUNZ (Vitembergae 1719), harmadszor kellőkép elrendezve lenyomtatta D'ORVILLE a 22. p. alatt idézett mű IX. kötete 100—142. lapjain; végre mellékelte őket a párisi kéziratokból meritett glossáihoz BUSSEMAKER.

Úgyde sem a sovány Rutgersius-féle glossák, sem a scholionokkal összeelegyített Bussemaker-félék nem képesek világos képet adni arról, hogy a glossálás milyen mederben és milyen arányokban folyt. E célra a glossákat külön kell választani a scholionoktól.

A Bussemaker Rb (nálam $R_1 + R_1^2$) kéziratával szorosan összefüggő W-t választottam a byzánckiaknak Ὀππιανός-on alkalmazott glossáló tevékenységének bemutatására. Egy erre következő szakaszban azután kísérletet teszek az oppianusi szövegnek a befurakodott glossáktól való megtisztítására.

1. A Vindobouensis philol. Gr. 135 (W*) glossémái.

[fol. 4r] a) Oppiani Hal. I. 1. πολυσπερέας πολυγόνους || 2. πλωτὸν πλόμιν || ἀμφιτροίτης θαλάσσης || 3. ὕπατον ὕψιλον (!) || 5. ἐννέμεται βόσκεται || διερους διύγρους (ου in ras.) || διερὰς (ας in ras.) διύγρους (ου in ras.) || 7. βουλὸς μηχανὰς || πολύτροπα πολυμήχανα || δύνεα βουλὰς || 9. ἀφρόστοις πολλοῖς || 11. βένθεα πάθη (!) || δύσαντο ἔμαθον || [f. 5r] 12. δαιμόνιοι ἄθλιοι || χλούνην χοῖρον || 14. ἀμφαδίην ἀντί τοῦ φανερώς || 17. κνώδαλα θήρια || 18. ἀρχιγόνες ἐπίκουροι || 19. χεῖμα χερσῶν || δέος φόβον || ὁπώρη τὸ θέρος || 20. ἐπακτήρων θηρητήρων || ἀλεωραὶ καταφυγαὶ || 21. δειράδες ἐξοχαὶ τῶν ὄρων || 22. τιταινόμενοι ἐξαπλούμενοι || ὀρέσφιν ὕρεσι || [f. 6r] 23. ἄχος θεραπείᾱ (factum ex -εία) || λοστρῶν πλυτρῶν (!) || 24. ἀέναιοι ἡσιρρύτοι || ταμίαι διοικηταὶ || χλοόουσι θάλλουσι || 25. ποῖαι βοτάναι || ἐλέσθαι κατὰ (i. e. καθελέσθαι) || 26. εὐδιον αἶθριον || ἄρια εὐκαιρα || δόρπα δίπνα (!) || πύσασθαι γεύσασθαι || 28. τερπωλὴ εὐφροσύνη; cf. III 581 || γέπερο παρὸ (!) || 29. ἐφοπλίζονται ἐτοιμάζουσι || 30. ἐπόψιος ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς || 31. κνώσσοντας κοιμωμένους || ἐλχίσαντο ἐπύρθησαν || 32. κρύβδην λάθρα || δόναξιν καλάμοις || [f. 7r] 33. τανυπλέκτοισιν τοῖς εἰς μήκος πεπλεγμένοις || ἔρχεσιν δυκτίοις (!) || ἤριπον ἔπεσον || 34. ἀτερπέα ἀηδὴ || ἔκυρσαν ἐπέτυχον || 35. ἀτέκμαρτοι ἀδηλοὶ (!) || 36. οὐ σταθερῇ ἀβέβαιος || σαίνει ἀπαθεῖ (!) || 37. ἀθλεύουσιν ἀγωνίζουσιν || 38. ἄσχετα ἀκαθέκτως || μαργαίνοντι μανικῶ καὶ κινουμένω (!) || [f. 8r] 39. γαίηθεν ἀπὸ τῆς γῆς || 41. δοῖρασι κώπαις (fact. ex κώπαις) || βαιοῖσιν σμικραῖς || ἀελλίων ἀνέμων || 42. πλαζόμενοι πλανώμενοι || οἶδμασιν ὕδασι || 43. ἰοειδέα μέλαιναν || 44. τρομέουσι φοβοῦνται || πόρον ὁδὸν || 45. φοιταλέων ὀρμητικῶν || σκέπας σκέπασμα || 46. ἀλχὴν βοήθειαν || ἄλχαρ σωτηρίαν || φέρονται φέρουσι || 47. βλοσυρῆς ἀγρίας || δυσδερχέα δυσθέατα || 48. πεφρίκασι δεδοίκασι || 49. ὑποβρυχίης βαθείας || [f. 9r] 51. ἰχθυόλοις ἀλιεῦσι || 52. σχεδὸν πλησίον || 54. ὃ γάρ || ἡπεδανῆσ ἀσθενέσι || παλιγγνάμπτω (!) ἀγκίστρον || 55. δονάκεσσι καλάμοις || λίνουσι δυκτίοις (!) || κάρτος δύναμιν || 56. τερπωλῆς εὐφροσύνης ||

ἐθέλησθα θέλεις || 57. γλυκερὴ ἰδέεια || βασιλῆϊος βασιλική || 58. εὐγόμε-
 φωτον ἀπροσηλωμενήν (!) || εὐζυγον εὐκάθεδρον || 59. ἐπειγομένως
 σπουδασμένως || ἐλόωσι ἐλαύνουσι || 60. θείοντες τύποντες || 61. ἰδου-
 τήρ κυβερνήτης || ἀλίαντον ἄπλανον || 62. εὐθὺς ἡρέμα || 63. δαιτυμένων
 τρεφομένων || ἀπερείσια ἄπειρα || 64. φέρεται τρέφεται || κομέουσιν
 ἐπιμελείαν ἀξιοῦσι (!) || 65. παιάνοντες λιπαίνοντες || 66. μεγαθυμέ-
 νω || πάσα κτήματα || 67. χειρὸς ἐτῆς || [fol. 10r] 70 ὄρχαμε
 ἄρχων || 72. πεπεδημένον δεδεσμημένον || 74. εὐρυμέδων πλατυβασι-
 λεύων || γαιήροχος ποσειδῶν || 75. ἐριγδόουποιο μεγαλοφώνου || 77. εἰπέ-
 μεν εἰπεῖν || ἰθύνας κατορθώσας || 78. πότνα σεβασμία || θεὰ ἢ
 καλλιόπη || 79. θυμὸς ἐράστρια || τεῆς σῆς || 80. ἄκριτα πολυειδῆ ||
 81. ἐμφέρεται ἐντρέφεται || ἐξονομῆναι ὀνομάσαι || 82. ἀτρεκέως
 ἀλήθως (!) || 84. ἴσασιν οἶδασιν || ἔδρακον ἔφθησαν (!) || 85. ἀπειρεσίη
 ἄπειρος || 86. ἀετόελα ἄγνωστα || 87. ἀλκή δύναις || 88. ἐλπομαι
 ἐλπίζω || 89. παυροτέρως ὀλιγωτέρας || 90. ἀμφήριος ἔστη || 91.
 τεχμαίρονται γινώσκουσι || 92. ἀνδρομέοισι ἀνθρωπίνους || 94. νομαὶ
 τροφαὶ || 96. ἐρεπτόμενοι ἐσθίοντες || 100. ἀβληχραὶ ἀτθινεῖς ||
 αἰόλος ποικίλος || 102. τενάγεσσι πηλώδεσι τόποις || 103. φέρονται
 τρέφονται || ὑπέροπλα μεγάλα || 104. ἀργελέη (!) καλεπῇ || ἐτήτυμον
 ἀληθές || 107. θῖνα αἰγιαλὸν || πρυσόεσσαν χλοερὸν || 108. ἰδὲ καὶ || χδ'
 καὶ || [11r] 115. ὄθι λαρόν ὀποῦ (!) ἡδὺ || 116. ζυγιάλλεται συνάγεται ||
 ἰλυόεσσα τελευτῶδης || 118. φορβὴν τροφὴν || ἱεροτὴν ἐραστρίαν ||
 παιάνονται λιπαίνονται || 120. προχοὺς τὰ ῥεύματα τῶν ποταμῶν
 δῆλον || 121. πλατυμῶσιν αἰγιαλοῖς || ἐνιχρίμπτουσι πλησιάζουσι ||
 122. ἀμφίλοι ἔχουσαι ἀμφοτέροθεν (!) θάλασσαν || πολυειδέες
 διάφοροι || 123. φύκεσι βρύοις κοκκίνοις || μυδαλαί βεβρεγμένοι ||
 μινία τὰ μικρὰ βρία (!) || 124. τὰς πέτρας || 125. φέρονται τρέφον-
 ται || αἰολόνωτοι ποικιλόνωτοι || 126. ῥαδιναὶ ἀπαλαί, ἰσχναὶ ἢ
 εὐκίνητοι || 127. ἡρόδξαντο ἐξεφώνησαν || 128. ἄλλαι πέτραι ||
 129. λεπράδες ὀστρεώδεις, τραχεῖαι || 131. ἄλλαι πέτραι || ποί-
 χσιν βοτάναις || ἐπὶ χλοὶ χλοεραὶ || [12r] 132. ἐφέστιον ἔποικον || 133.
 αἰδοπε μελαίνη || 134. ἀναύδοις ἀφώνοις || 135. ἰχμαλέην δίωκρον ||
 λαλαγὴν φωνήν || ἐδητὸν τροφὴν || 136. ἄφορρον εἰς τοῦπίσω ||
 προΐησιν φέρει πέμπει || αὐτὶς ἰωῖς [sc. Τζέτζης] πάλιν || 137. φορβὴν
 τροφὴν || 138. ὄσσαι πέτραι || περίπλεοι περιπληθεῖς || λεπάδεσσιν
 εἶδος ὀστρέου || 139. αὐλῖα τὰς μικρὰς αὐλὰς || 141. ἀνιγρὰι λυπηρὰι ||
 142. ὀψιμόρων βραδυθανάτων || 143. περίαλλα περισσοτέρως || δη-
 δύνουσι βραδύνουσι || 144. σπαίρουσι πηδῶσι || 145. βένθεσιν βά-

θεσι || ὑπόβρυχα ὑποκάτω || μιμνάζουσι μένουσι || 146. φωλειοῖς
 καταδύσεται || 147. Ἰφθίμοι ἰσχυροὶ || φυγὴν σῶμα || νωθοὶ βραδεῖς || 148.
 εἰλεῦνται εἰλοῦνται ἰωῖς (v. supra ad 136) || τὸ διδ || [13^r] 149. αὐτοῦ
 ἐκεῖ || παρὰ αἰολικόν || μυχὸν θεμέλιον || 150. ἀδὴλον ἀφάνειαν
 ἐμποίητον || πότμον θάνατον || 152. κυνὸς ἐκείνου τοῦ ἄστρου || ὁμοκλήν
 ἀπειλήν || 153. ἐγκαταδὺς εἰσερχόμενος || σκοτίον ἀφανῆ καὶ κατώ-
 τατον || πάροιθεν ἔμπροσθεν || 154. ἄησιν ἀνατέλλει || ἀστήρ ὁ
 κύων || 155. ἀλιχλύστοισι ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατακλυζομένοις ||
 μεμηλώς ἐγκείμενος || 156. φυγὴν τὴν ἡλικίαν || ἐναλίγκιος ὅμοιος ||
 157. μερόπων ἀνθρώπων || ἐπικλείουσιν ὀνομάζουσι || 158. ἐφύ-
 μισαν ὀνόμασαν (!) || [fol. 14^r] || 160. βράγχη τριχώματα || πύχας
 πύλας || ἀμφὶς ἀμφοτέρωθεν (!) || 161. εὐνήσει πραύνη || χαροπῆς
 καταπληκτικῶς (!) || 163. εὐδίου ἀτάραχον || 164. τρομέη φοβεῖται ||
 οἷ οἷτινες || οἱ αὐτῷ || ἔασσι ὑπάρχουσι || 165. δυσμενεῖς ἐχθροὶ ||
 ἐσαυθρήσει εἰσδύεται || πελάσαντα πλησιάζοντα || 166. πάλλεται
 κινεῖται || πανεῖκλος λίαν ὅμοιος || ὄφρα ἐ ἔως οὗ αὐτὸν || 167.
 σπιλάδων ἠφάλων πετρῶν || 170. συνόδοντες πυκνόδοντες ἢ χοιρόδον-
 τες || 171. αἰκτῆρ ὀρμητικὸς || δίδυμον διπλοῦν || 172. ὀλιχαὶ ἐπιμήχεις ||
 ἄραιαι λεπταὶ || [15^r] 173. κυβιστήρες (!) κολυμβηταὶ || νεπόδων
 ἰχθύων || ἀντιφέρονται ἐναντιοῦνται || 176. στερεῇ ἰσχυρῷ || 177. πυκνοῖσι
 πυκνοῖς || 178. ὁρειοτέροισι κρεῖττοσι || 180. τραφερῆς γῆς || ἡϊόσιν
 αἰγιαλοῖς || 181. θύνοντες ὁρμούντες (!) || 182. ὑπέροπλος ἀνδάδεις ||
 184. ἱππούριοι ἱππουροὶ αὐτοὶ περιφραστικῶς || 187. ἄζονται σέβον-
 ται || 188. ὕγρα τὰ ὕδατα || 189. πομπῆς ὁδηγοὶ || ἐμόστολοι
 ὁμόπλοοι || 190. <ἀμφιπερ>σκαίροντες πηδῶντες || ἐύζυγον εὐκάθε-
 δρον || ἄρμα νῆα περιφραστικῶς || 191. τοίχους τὰ πλάγια || χαλινὰ
 πηδάλια || [16^r] 192. οἰχίων οἰάκων || ἀγέρονται συναθροίζονται || 193.
 αἰτόμολον αὐτοπροαίρετον || 194. ἐνισχομένους κατεχομένους || 196.
 γλαφυρῇσιν κοιλαις, βαθείαις || ἐσμὸν πλήθος || 197. οἶον δὴ καθά-
 περ || φερέπτολιν κρατίσαντα πόλιν || ἡ ἐ ἢ δὴ ἰωῖς [cf. ea ad vs 148] ||
 198. θαλλοῖσι κελάδοις (!) || κομῶντα στεφανούμενον || 199. ἡίθεοί
 νέοι ἀκμαῖοι || 200. ὃν ἰδίον || αἰὲν αἰεῖ || 201. εἰσόκεν ἔως οὗ ||
 εὐερχέων καλῶς κατεσκευασμένων || μεγάρων οἴκων || 202. ὠκυπό-
 ροισιν ταχυτάταις || 203. ὄφρ' ἔως οὗ || ἐλάχ ἀποδιώκει || 204. φράσ-
 σονται νοήσωσι ἰδῶσι || [17^r] 205. ὁλλέες ὁμοῦ πάντες || νύσσης ἀπὸ
 ἀφεταιρίας || 206. ἀποθρώσκουσι ἀποπηδῶσι || 207. ἐτήτυμον ἀλη-
 θεῖς || 209. τετιμημένε τετιμημένε || 210. εὐκραεῖς γαλήνῃς || 211.

εὔδια ἡρέμα || στέλλῃ πλείεις || 212. ὁμῶς ὁμοίως || 213. ταναῇ
ἐπιμήκης || 214. αἰθαλόεσσα μελαίνῃ || 215. εἶδεται ὁμοιοῦται ||
216. χαμπύλον ἐπικαμπές || περιγῆος περιφεροῦς || ἔκχλον ἴσον
ὁμοιον || 217. ἐφράσαντο εἶπον ἐνόησαν || 219. εἰσαῖων ἀκούων ||
ἀπειρήτων τῶν μὴ πείραν ἔχόντων || 220. δύσμαχος φιλόνεικος ἄπι-
στος || ἀτρεχέεσσι ἀλήθεσι || πιθέσθαι πιστεύειν ἀττικόν || 221.
τῖταινομένην ἐξαπλωμένην (!) || ζαργῆος (!) ἄγαν χρειώδους || [fol.
18^r] || 222. λαΐφσει ἀρμένοις || πεπταμένοισι ἐξαπλωμένοις (!) ||
223. ἀμφιγανῶν ἀνοίξας || ἐρύκει κολύει (!) || 224. ὑποτρόπιος (W*
add. ὦν) || βεβημένος βιάζων || 225. ἰεμένη προθυμουμένη || ἔμπε-
δον στερεῶς || 226. ἀκλύστοισιν ἀκυμάντοισι || ἐεργομένη κατεχομένη ||
227. προτόνοισι σχοινίοις || μέμυκε τρύζουσι (!) || 228. ῥοχθεῦσι
κυτοῦσι || κάλωες οἱ (!) σχοῖνοι || ἐπημύει ἐπινεύει || 229. ῥιπῇ ὀρμῇ
πνοῇ || χαλινὰ πιδάλια || 230. ἰθυντήρ κυβερνίτης (!) || ἀνήσιν χαλᾶ ||
ἐπισπέρχων σπουδάζων || 231. ἐμπάζεται φροντίζει || 232. ῥοθίοισιν
ρεύμασι || παγεῖσα πεπηγμένη || 233. ἐσσυμένη ὀρμημένη || πεπέδηται
δεδέσμηται || 234. οὐτιδανοῖο σμικροτάτου || 235. τρομέουσιν φοβοῦν-
ται || αἰδέελα ἀφανῇ || 236. δερκόμενοι βλέποντες || θάμβος θαῦμα ||
λεύσσαντες βλέποντες (!) || 237. λαιψηρὰ ταχέως || [19^r] 238. δεδοκήμενος
στοχαζόμενος || οἰστώ βέλει || 239. κῶλον μέλος || ἐπέδησεν ἔπαυσεν ||
ἐρωῆς ὀρμῆς || 240. ἐσσυμένη ὀρμουμένη || 242. πέδην δεσμόν ||
244. αὖ δὴ || 246. δολιχοῖσι μακροῖς || ἐπέδραμον ἔτρεχον || 247.
αἰὲν αἰεῖ || ἀμειβόμεναι καταλλάσσουσαι || ἀλῆται πλανῆται || 249.
ἐμφυλοὶ συνήθεις || παρῆστιοι ἐγκάτοικοι || 250. πάντῃ πανταχῇ ||
πλάζονται πλανῶνται || γένος στόμα || 252. πάντας πάντων || ἀθηφάγος
ἀκόρητος || 253. νωδὸν χορὶς (!) ὀδόντων || 255. ξανθοὶ πυρροὶ ||
ἀργεῖνοὶ λευκοὶ || κελαινοὶ μέλανες || 256. ἐυωποὺς μεγαλοφθάλμους ||
αὐλωποὺς δέφυθάλμους (!) || [fol. 20^r] || 258. ἡερόεσσα μελανοειδής ||
περιδρομος περιφερής || 260. φραξάμενοι σκεπασθέντες || 261. ὀξυ-
παγῆς ὀξείας λαβὰς ἔχων ἦτοι παγὰς || 262. ἔνναιουσι (!) ἐνοίκουσι ||
263. πέρι περισσῶς || οὐ φατὸν οὐ λεκτὸν || 264. κεύθει κρύπτει,
ἔχει || 265. ἐκὼν θέλων || ἐρύσας ἀνεγκύσας || 267. δηρὸν πολὺ ||
νόστησε ὑποστρέφει || χαράδρην κατάδυσιν || 268. σπεύδων σπουδά-
ζων || 269. ἐπιβάλλεται φροντίζει || 270. νομὸν ἄλλης περιεκτικὸν
τῆς νομῆς τύπον || 272. τῆς ἀφ' ἧς || 273. πλωτῆσιν ἰχθύσι || 274.
πατρῶῃ πατρικῇ || χῶρος τόπος || ἐφέστιος ἐγκάτοικος || 275. στάζει
ἐπικάλει (!) || γάνος ἡδονήν || [21^r] 276. ἐφημερίοισι ἀνθρώποισι || πέλει

ἐστὶ || 277. ἀλεγεινότερον ἐμπαθέστερον || κύντερον χαλεπώτερον ||
 278. πάτρης ἀπὸ || ἀλγινόεντα ἰωὴς διὰ τοῦ ι || 279. ἀτιμίας δου-
 λείας ὕβρεως || 280. ἀλῆται πλανῆται || 282. ἐναριθμὸν ἴσῃν || 283.
 κῶλον μέλος || 284. γεραίτερον παλαιότερον || 285. νεότης ἐσχάτης ||
 ἀνατέλλεται ἀναφύεται || 286. βίην ἀνάγκην || φράσσονται εἰδῶσι ||
 287. πάντῃ πανταχῇ (!) || μαμνώσιν ὀξέως ὀρμῶσαι καὶ ἐπιθυμοῦ-
 σαι || ἰσχανόωντες κρατοῦντες || 288. ῥινοῖο δέρματος || διὰ χροίσις
 διάσπασις || 289. πλησαμένων πληρωθέντων || διατραγὲν διακλασθὲν ||
 ἔρκος ὄστρακον || ἑλισθῆ ἐκπέση || 290. τέτανται ἐξήπλωνται || [22^τ] 291.
 αἵτως ματαίως || τευ τινός || 292. φθιμένοισι ἐν νεκροῖς || μετέμμεναι
 ὑπάρχειν || 293. ῥινοῖο θηλυκῶς || περιτρομέουσι περισσῶς φοβού-
 νται (!) || ἀραιῇ λεπτῇ || 294. ἀρτιφύτῳ τῇ νῦν βλαστησάσῃ || ἀγειρό-
 μενοι ἀνορθούμενοι || 295. πάσαντο γεύσαντο || 296. τόφρα ἀναφορι-
 κὸν || ἀμύχανον ἄπρακτον || ἀδρανέοντες ἀσθενούντες || 297. ἔφρα
 ἀποδοτικὸν || ἀμφιπαγείη στερεωθείη || 298. ἰκτῆρ (!) ἱατρός || νο-
 σαγῆα ἀσθενῇ || κομίζων ἐπιμελούμενος || 299. ζῆμασι ἡμέραις ||
 ἀπόπυστον ἄγευστον || ἐρύκει κολύει (!) || 300. ἀμβλύνων σβενύων (!) ||
 υαλερόν καυστικὸν || 301. τυτθὰ ὀλίγα μικρά || νοσῆλια τὰ τῇ νόσῳ
 ἐπιτήδεια σιτία || 302. ἄτχιν βλάβην || ὀύας κακοπαθείας || 303. ἀναί-
 σουσιν ^{ἀνοημοῖ} σκεπάσμασι || ἐλύτροις σκεπάσμασι || 305. ναίουσιν οἰκοῦσι ||
 309. ἀρχιάλοισι ταῖς πλησίον τῆς θαλάσσης || φυτχομύχισι ταῖς ἐπι-
 μελίας (!) τῶν φυτῶν || μεμηλώς ἔμφρων || 310. ἐν κοάδῃσι ταῖς
 σικαῖς (!) || 312. μεθ' σὸν || οἶμα ὁδὸν || 313. οἰῶμασιν κύμασι ||
 316. ἀτρεχὲς ἀληθές || 317. ἐρσῆεντα δροσώδῃ || ἐκροδέοντες φρικώ-
 δεις || 318. τυτθὰ μικρά || διατμήξας κατακόψας || 319. ῥίψη βάλῃ ||
 συμφυέες ἡρμοσμένοι || 321. ἐκ γενετῆς ἀπὸ γενήσεως (!) || ἀφαιραῖ
 ἀσθενεῖς || 322. κτητούς ξένους ἐπεισάκτους || μηχανόωνται τεχνάζον-
 ται || 323. ἀβλήχχοις ἀσθενεῖσι || νόθον ἀλλότριον || [24^τ] 324. ἀδρήσωσι
 βλέψωσι || αἵτως οἷτως κενῶς (!) || 325. οἰκητῆρος συνοικοῦντος ||
 ἀνέστιον ἔοικον || οἰχομένοιο φθειρομένου || 327. ἐζόμεναι καθε-
 ζόμεναι || ὃν ἴδιον || 328. ἔρκος σκέπασμα || 330. ὀύσεις ὄστρακα ||
 332. ἀεξομένη αἰξανομένη || 334. δίζεταί ζητει (!) || κύτος χώρημα ||
 335. γλαφυρῆς κοίτης || κύμβης θήκης || 336. ἀλκὴ δύναμις || ἐλά-
 σασα ἐλαύνουσα || 337. κρείσσων ἰσχυροτέρα || ἄρμενον ἀρμόδιον ||
 339. ἐναλίγκιος ὁμοιος || 340. ἐπικλέα ἐπικεκλημένον || 341. ναίει
 οἰκεῖ || 342. προηγῆς ἐπὶ πρόσωπον κείμενος || ὄφρα ἴνα || 343. ῥοθίων
 κυμάτων || 344. αἶψα ταχέως || ναυτίλλεται κολυμβᾷ || ἀκάτοιο

πλοίου || [25^r] 345. ἰδρὸς ἐπιστήμων || κάλωας σχοίνους || 346. ἀντανύει
 ἀνατίνει || διαορρέι (!) διατρέχει || λαίφος (!) ἄρμενον (!) || 347. λε-
 πτός ἐμὴν λεπτότατον δέρμα || τιταίνεται' ἐξαπλοῦται || 348. δοιοὶ πόδες ||
 οἰήχασσι πηδάλιους || 349. πομποὶ ὁδηγοὶ || 350. ταρβήσει (!) φο-
 βήσῃ || σχεδόθεν ἐκ τοῦ πλησίου || ἀήταις ἀνέμοις || 351. ἐπιτρέφας
 θαρσήσας || 352. ἰστίᾳ ἄρμενα || οἴγκας πηδάλια || ἔδεκτο ἐδέξατο ||
 354. ὦ πόποι θαυμαστικὸν || ὄχους ὀχήματα || 355. ἐπεφράσας
 ἐπενοήσατο || 356. ἐπεύξατο ἐκαυχήσατο || 357. ἦ ὄντως || πλόον
 πλεῦσιν || ἔκελον ὅμοιον || 358. δουροπαγῆς ἐκ ξύλου κατασκευα-
 σμένον (!) || 359. προτόνων σχοινίων || χαλινότηρια (!) πηδάλια || 360.
 ὀβριμόγυντα ἰσχυροσωματα (!) || πελώρια μεγάλα || 361. ἀναιμακέτω
 μεγάλη || βεβριθότα βαρύνόμενα (!) || δεῖμα φόβος || [26^r] 362. ὀλοῇ
 δλεθρία || λύσση μανία || 363. εὐρυπόροισιν πλατυτάτοις || 364. ἀτέ-
 κυαρτοι ἀπλήροτοι (!) || περιωπαὶ περισκόπησεις (!) || 365. παῦρα
 ὀλίγα || ῥηγμάτων αἰγιαλῶν || 366. ἄλμης ἀπὸ τῆς θαλάσσης || 367.
 κουερὸς φοβερὸς || βλοσυρὴ ἐκπληκτικὴ || 368. ὀλοαὶ ὀλέθρια ||
 ἰθυντῆρες ὀρηκτικοὶ (!) || 369. ζαμενές ἄγαν ὀργίλον || ὀαφονῇ διά-
 πυρος [lego διάπυρος] || 370. πυρῆστις βασιλίσκος || ἀτυρτηρῆς
 βλαπτικῆς || χάσματα ἀνοίγματα || 371. ἀδρανῆσι ἀσθεναῖς (!) || 372.
 ἀργαλέοι χαλεποὶ || ἀπαίσιον ἄδικον || ἄχθος βάρος || 374. τριχθαδὴ
 τριπλῇ (!) || [27^r] 375. λευγαλέοισιν δλεθρίοις || 376. δνεύονται συ-
 τρέφονται || 377. κελαινοῖς μέλασι || 378. αὐδῶνται καλοῦνται || ὀμαρτῇ
 κοινῶς ὁμοῦ || 379. κλείονται καλοῦνται || ἐτερότροπα διηρημένα ||
 383. πολυρραγάθοισι πολυρρύτοις || γάνυνται χαίρουσι || 384. θαλάσ-
 σης τόπος δηλονότι || 385. περὶ (!) περιστῶς || σφε αὐτοῦς || ἀγαπάξει
 ἀγαπᾷ || [28^r] 386. κυανώπιδα μελανόμματα (!) || νηρηγὴν ἀμφιτρίτην τὴν
 τοῦ νηρέως θυγατέρα || 387. μαιομένω ζητουμένω || 388. φρασσάμε-
 νοι νοήσαντες || 389. κευθομένην κρυπτομένην || κυανοχαίτης ποσει-
 δῶν || 390. ἀναινομένην οὐκ ἐθέλουσαν || δάμασσε ἐγάμησε || 391.
 βασιλείαν βασιλίσσαν || παράχοιτιν ὁμευνέτιν || ἔθχκεν ἐποίησε || 392.
 ἀγγελίας τοῦς || ἐνθέας προστηεῖς || οὗς ἰδίους || 393. περιώσιον
 μεγάλην || ὥπασε ἔδωκε || 394. ἀμειλίκοις ἀνημέροις || 395. τραφε-
 ρῆς γῆς || φουσίζουον ζωογονοῦν (!) || οὐδας ἔδαφος || 396. ὀηρὸν ἐπὶ
 πολὺ || ἀρχαίοισιν ταῖς πλησίον ἀλὸς || 397. ἀσπιδοέσσα πλατεῖα ||
 398. δυσπενθέες αἱ κακὸν πένθος ἔχουσαι || ἀλγεινὴν ἐλεεινὴν ||
 399. ὄσαν φωνὴν || χροκάλησιν αἰγιαλοῖς || ἀπαίσιον ἄδικον || ὠρούον-
 ται βοῶσι || 400. γῆρον φωνὴν || οὔασιν ὥσι || 401. ἐνοπῆς κραυγῆς ||
 κωκυτὸν θρήνον || 402. οὐ τηλοῦ οὐ μακρὰν || οἱ αὐτῶ (!) || ἄτην

ἑλάβην || [29^r] 403. μόρον θάνατον || αἰνοτάτῃ δεινοτάτῃ (!) || 405. χέρ-
 στονδε εἰς χέρσον || ἡελίοιο ὑπὸ (sc. ἡλίου) || θέρεσθαι θερμαίνεσθαι ||
 406. ἐννύχαι κατὰ τὴν νύκτα || 407. ἡμάτιαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ || 408.
 εὐχῆλοι ἥσυχοι || ἐξαλον ἐκτὸς ἀλὸς || 409. ἐρροῖζονται ἐγενήθη-
 σαν (!) || 410. ὑπέρτατον ὑψιλόν (!) || πάντῃ πανταχοῦ || 411. ναιε-
 τάεις οἰκεῖς || ἀμήχανον ἀδύνατον || ἐξονομῆναι εἰπεῖν || 412. ἐκέδασ-
 σαις διεσκόρπισας || 413. αἰγλήεντα λαμπρὸν || 416. ὀρρήκτω ἀδια-
 λύτῳ || ἐπέρεισας ἐστήριξας || 417. ἀστεμφῇ ἀμετακινήτῳ || [fol.
 30^r] 419. τέτυκται κατεσκεύασθαι (!) || φύονται συνυπάρχουσι ||
 420. εἴσι πορεύονται || ἀνελίσσεται συνπλέκονται (!) || ἀιοιβὴν διαδο-
 χὴν || 421. ἐμηρεύουσι κοινωνοῦσι || 422. ἀναστείχουσ' πορεύονται ||
 423. κατ' ἀπὸ || 424. λάροι ὕρνιθες || 425. ἀλλοιῶν θαλάσσιοι
 ἀστοὶ || 426. ἰχθυῶα ἀγρεῦουσι ἰχθύας || διερεῖς διωγρὸς (!) || ἐπιβύλ-
 λεται φροντίζει || ἄγρης θήρας || 427. εἰνόλοιοι θαλάσσιοι || 428. ἰρήκων
 ἱεράκων || 429. ταρβήσουσιν φοβήσονται || ὑπέρτερον μέγαν || 430. θρώ-
 σκουσι πηδῶσι || 431. τερσὸν τὸ τοῦ πτεροῦ ἄκρον || εἶσαι πέμπου-
 σαι || 432. οἷσσαι ὑπολάβης || 434. τῶν τούτων || ὑπένερθε ὑπο-
 κάτω || οἶμον ὁδὸν || 435. ἡερέθονται κρέμονται || 437. ἵπταμένοισιν
 πετομένοις || [31^r] 438. πόλῃες πόλεις || ἐμῆλοι πληθύες || 439. κεκριμένοι
 διακχεορισμένοι (!) || γεγάασιν (!) εἰσι || 440. πλάζονται πλανῶνται ||
 ἀολεές (!) ὁμοῦ || 441. πάσιν ποιμνίοις || 442. τοῖδ' οἷδε || στίχας
 τάξεις μ || 443. ἔκελοι ὅμοιοι || οἶος μόνος || 446. ἀλλῶν πνοῶν ||
 στροφάλιγγας συστροφᾶς || 447. σμερδαλέας καταπληκτικὰς || δυσ-
 χέος ταραχῶδους || οἰδματὰ κυματὰ (!) || 448. δειμαίνουσιν φοβοῦν-
 ται || περιώσιον περισσότερον || 450. ἀμυγνόμενοι συνάγοντες || 451.
 ὑποπτήσσουσιν ὑποδειλιῶσι || 453. μυχάτην βαθυτάτην || βύσσαν
 βυθὸν || 454. χεῖνα τὰ βαθύτατα μέρη || λίγν λίαν || προκυλίνδεται
 ταρασσονται || ἀήταις ἀνέμοις || 455. προμυνόθεν ὑπὸ κάτωθεν (!) ||
 εἰλεῖται κλονεῖται || ἔσσεται διέρχεται || ἄλλα πνοή || 456. νεάτην
 ἐσχάτην || βένθος βάθος || ἐρύκει κωλύει || [fol. 32^r] || 457. ῥιγε-
 νῆς (!) φρικτὰς || ἀπηνέα ἀγρίαν || 458. ἀνθεμόσσαι διηνηθημέ-
 ναι (!) || 459. πορφύρεον ἀνθηρὸν || ἀναπνεύσει ἀνακουφισθῇ || 460.
 χείματος ἀπὸ || πέλῃται γέννηται || 462. πανσούτῃ πανστρατὶ || ἐγγύθι
 πλησίον || 463. πολυροαίσταο πολυφθόρου, θωρικῶς || νέφος πληθος ||
 464. ὀλβίῃ πλουσία || δαχρὸν ἐπὶ πολὺ || 465. δυσμενῶν πολεμίων ||
 πάγκαικος ἔνοπλος || ἐπεπλήμυρε περιεκύκλω || θύελλα ὅρμη || 466.
 ὀφὲ μόλις (!) || ἀπολῆξασα ἐλευθερωθεῖσα || μόθοιο πολέμου || 467.

γάνυται χαίρει || χαμάτοισι ἔργοις || 468. ἀρπαλέοισι ἀγαπητοῖς ||
 εἰλαπινάξει (!) εὐωχεῖται || 470. λευγαλέους δλεθρίους || φρύχα (!)
 τὸν ἐπιπολάζοντα τῷ κύματι ἀφρόν || 471. ὑπεῖρ ὕπερ || καρχαλῶντες
 χαίροντες || 472. θρώσκουσ' πηδῶσι || αἰσσοῦσι ὁρμοῦσι (!) || 474.
 ἡβώσσι ἀκμάζουσι || [fol. 33^r] || 476. ἐριβρύχην μέγα βρυχώμενον ||
 δινέονται δονέονται, στρέφονται || 477. νεπόδων ἰχθύων || εἰλείθουσι
 αἱ ἔφοροι τῶν τικτουςῶν || 479. κεχρομένοι χρεῖαν ἔχοντες || 480.
 ἀποθλίβουσιν συντρίβουσι || ἀραιὰς λεπτάς || 482. νηδύος γαστρός ||
 483. φύρδην συγκεχυμένως || συμπεφυῶτα συνηρότα (!) || 486. ὥπα-
 σαν ἔδωκαν || 487. εἰλείθουσι αἱ γένναι || 488. κῆρος θανατηφόρους
 μοίρας || 489. δαιτυμόνες εὐωχεταὶ || ῥηγμῖσιν αἰγιαλοῖς || πελάουσι
 πλησιάζουσι || [fol. 34^r] || θορόν σπέρμα || ἀπορραίνουσιν διαχέουσι ||
 μεμαυῖαι μαινόμεναι || ἐπαίγδην ὀρμητικῶς || 496. πλήθουσι πληροῦν-
 ται || 497. εὐνὸς κοίτας || 498. διακριδὸν διακεχωρημένως || ἀμφὶς
 χωρὶς ἢ ἀμφοτέρωθεν || 501. λάβρον πάνυ σφοδρόν || κῶμον μέθυ ||
 502. διασταδὸν διακεχωρημένως || 503. μάρνονται μαχοῦνται (!) ||
 μνηστῆρσιν νομζίοις || 504. ἀγειρόμενοι ἀθροϊζόμενοι || ἀντιφέρονται
 ἀντιμάχονται || 505. ὄλβω τ' ἀγλαΐῃ τε πλοῦτος καὶ ἀγλαΐα || 506.
 κάρχαρον κεχαραγμένον || ἔρκος περίφραγμα, τοὺς ὀδόντας λέγει ||
 507. ὀπλίζονται ἐτοιμάζονται || 508. προβάλλεται περιγένηται || ἥρατο
 ἔλαβε || 510. αἰθῶν ταχύς (!) || 511. ἀμφιέπουσιν ἀκολουθοῦσι ||
 [fol. 35^r] || 514. τέλος πρᾶγμα || 515. παράτροπον παρατετραμμένην ||
 αἶσαν μοῖραν || 516. σπειρηδὸν ὁμοῦ || χυθεῖσαι πλακεῖσαι || 517.
 θαμνισαὶ συχναὶ || 518. τάων ἀπὸ τούτων || κατεῖβεται καταρέει (!) ||
 ἱκελος ὅμοιος || 519. ἰχῶρ λίπος, παχὺ ὕδωρ || ἰλὺς βορβορώδης τόπος ||
 520. κυέει ἐγκυμονεῖ || ὀλκοὺς σωματα (!) μικρὰ || 523. ὃν ἰδίον (!) ||
 ἐφίμερος ἐπιθυμητῆς || 524. τερπωλὴ εὐφροσύνη (!) || 526. θήγεται
 ἀκονεῖται || 527. μάρνονται μάχονται || [fol. 36^r] || δάπτουσιν δά-
 κνουσι || σχεδὸν πλησίον || ἀντήσωσιν ἀπαντῶσι || 529. ᾠεόμεναι
 φεύγουσαι || 530. ἱεῖροντες ἐπιθυμοῦντες || εἰσόκεν ἕως οὗ || 532.
 ληϊδὴν αἰχμάλωτον || 535. ἐξόπιθεν ἐξοπίζω || 537. συμφέρεται
 συμμίνυται || ξυνὸν κοινὸν || 539. ἀδρανέοντα ἀσθενῇ || 540. ἀμε-
 νηγὸς μάταιος || 541. ἀντήσουσι συντύχωσι || 543. ἐδαίνυτο ἔσθιε (!) ||
 545. δαιτρεύεται ἐσθίεται || 546. φιλοτησίῳ ἐρωτικῇ || 548. ἀποκρι-
 δὸν ἀποκεχωρισμένου (—μένα legendum) || [fol. 37^r] || 549. δια-
 θρώσκουσιν ἐξέρχονται || 550. μόγεις μόλις, ἀττικῶς || διανίσσεται
 διέρχεται || 551. λυκάβαντος τοῦ ἔτους || ὑπέρτερον πλέον ἐπέκεινα ||
 552. ἀποφθινύθουσι ἀποφθίνουσι καὶ φθείρονται || 553. αἰνοτάτοις

δεινотάτοις || γάμοι·σι οί ἄρρενες || τόκοι·σι αἱ θηλεῖαι || 554. ἀμφὶ
περὶ || φάτις φημὴ || αἰδῆλος ἄγνωστος || 556. πρόφρων πρόθυμος ||
ἐμείρουσα ἐπιθυμοῦσα || 557. φλογέη φλογερῇ || τεθωμένος παρ-
οξυνόμενος || λύσση μανία || 558. σύρεται τρέχει || 560. τῇδ' ἐν ἐν
ταύτῃ || λοίγιον θανάσιμον || ἀπήμισε ἐξέρασε (!) || 561. πευκεδανὸν
πικρὸν || ζαμενῇ ἄγαν ὀργίλον || 562. προῖς πραῦς (!) δωρικῶς ||
εὐδῆλος ἥσυχος || ὀντήσσει μετὰσχη || 563. ῥήγμῆνος αἰμαλοῦ || ἐδὼν
νόμον κατ' ἰδίαν συνήθειαν || ἐροοίξῃσε ἐφώνησε || 564. κικλήσκων
καλῶν || θοῶς ταχέως || 565. ὑγὴν κραινὴν || ἔσσυτο ὥρμησε ||
δαῖσσαν ταχύτερον || ὀιστοῦ βέλους || 566. τιταίνεται ἐξέρχεται ||
567. πολιοῖσιν λευκοῖς || [fol. 38r] || ῥοθίοισιν κύμασι || 568. ὀμιλῇ-
σαι συνουσιασθῆναι || μεμαῶτε προθυμούμενοι || 569. συμπεσέτην
συνευνάσθησαν || ἔγιος ὕφιος || κατέδεκτο κατέλαβε || 570. φυσάωσα
πνευστιῶσα || ἐπιγηθήσαντες ἐπιχαρέντες, θυικῶς || 571. ἡ μύρινα ||
εἰσι (!) πορεύεται || τόνδ' ὕφιν || 572. ἄλκός ἔλιγμος (!) || χουερὸν φρικτὸν ||
μεταχεύεται ἀναλαμβάνει || 573. ἦκε ἐξέπεμψε || ἐξήφυσεν (!) ἀπέρ-
ριψε || 574. κίχῃ καταλάβῃ || 575. ἀτρεκέως ἀληθῶς || ἀπέκλυσεν
ἐβύδισεν || λάβρω σφοδρῶ || 576. ἀσχαλόων λυπούμενος || εἰσόκε
ῥως οὐ || 577. λευγαλέοιο ὀλεθρίου || ἀνωίστου ἀνεπίστου || 578.
ἀναλκῆς γυμνός || ἐπεποιθεῖ ἐθάρρει || 579. ἔμμεν' εἶναι || ἰψὺ συν (!)
τῷ ἰῷ || 580. ἐμῶς ὁμοίως || ἐντόνουσι κατασκευάζουσι || 581. μῆδεα
ὄρχεις, τὰ αἰδοῖα || πανεῖκελα πανόμοια || καρτύνονται κέκτινται ||
582. προφανῆς ἐξῶθεν φαινόμενος || πόρος ὁ αὐλίσκος || 583. κατὰ
χρέος χρεῖαν καὶ καιρὸν || 585. ἀλλαίη (!) ἄλλη || [fol. 39r] || 587.
φθινύθουσα . . . ὁπώρη φθινοπωρινὸς καιρὸς || 588. λυκάβαντι τῷ
ἔτη (!) || 589. ἄχθεται λυπεῖται || 591. τετόρεσσι τέσσαρσι || 593.
φρόσασθαι νοῆσαι || 594. αἰδῆλον ἄγνωστον || 595. εἶτ' ἂν ὁπότεν ||
πλήθωσι πληρῶνται || 596. κατὰ χῶρον κατὰ ἴδιον τόπον || 597.
ἄκηλοι ἥσυχοι || μένουσιν μένουσι || σφετέρῃσι νομῇσι ἰδίαις δια-
τρίβαις || 598. ἀγρόμενοι συναθροισθέντες ἀχειρόμενοι κατὰ συγκοπὴν ||
ξυνὴν κοινὴν || 599. μετὰ εἰς δηλονότι || 601. ἀπειρεσίοισι πολλοῖς ||
602. ἀρδόμενος γεμιζόμενος || ἐπιωγαὶ καταδύσεις || 603. ἀκύμονες
ἀτάραχοι || 604. χηραμοὶ κατοικήσεις || 605. ἄκραι ἐπαναστήματα ||
606. οἱ αὐτῷ || ἀνάρσιον ὀλέθριον || πῆμα πάθος || 607. νεπόδεσσιν
ἰχθύσι || 608. δυσμενέες ἐχθροὶ || γεγάασιν εἰσὶ || βαιοτέρουσι
μεῖοσι || [fol. 40r] || 609. ὄλκοι ἐλκυστικοὶ (!) || 610. ἀκιδνότεροι
ἀσθενέσθαι (!) || 611. ἀκηδέες μὴ βλάπτοντες || ἐννεμέθονται βό-
σκονται || 613. ἐκπάγλως λίαν, ἔξω πάτης γλώσσης || πολλὸν κατα-

πολὸν || ἐπισπέρχουσι σπουδάζουσι || νέεσθαι πλέειν καὶ νήχεσθαι || 614. ἐμιλαδὸν ὁμοῦ κατὰ τάξιν || 615. κέλευθος ὁδὸς || 616. πομπή, πρόδος || ἄψ εἰς τουπίσω || παλινόστιμος ὄρμη δπισθόρμητος || 617. ἀνύουσι διέρχονται || αἰολόφυλοι ποικιλόφυλοι || 618. ἔσμοι πλήθη || βεβρυκίην βιθυνίαν (!) || 619. δολεχὸν ἐπιμηχῇ (!) || πόρον ὁδὸν || 620. αἰγύπτιοι νεῖλου δηλονότι || ροάων ρευμάτων || 621. ἐφιπέτης (!) ὑφίλδς (!) || 622. πάγον τὸ ὄρος || χεῖμα χεῖμῶνα || 623. ἀμενγνὰ ἀσθενῇ || 624. τῇσι ταῖς γεράνοισι || ἀν:πταμένησι πετομέναις || στίχας τάξεις || εἰρέες πλατεῖς || 627. περιπλήθει γεμίζεται || 628. ὑποφορίσ- σουσα ἀφριῶσα || λατυσσομένη ταρασσομένη (!) || [fol. 41^r] || 629. ἐπειγόμενοι σπουδαζόμενοι || δολεχὸν μακρὸν || ἀμπαύσσει ἀναπαύ- σσει || 632. δινῆεσαν συστρεφομένην || 633. τηλεβαθῆς (!) πολυβα- θῆς || στρυφελίξει ταραττέται (!) || ἀήταις ἀνέμοις || 634. ἐπιρρήσ- σουσιν ῥηγνύουσι (corr. ex ῥηγνοῦσι) || ὑπερφύλοι ἄδικοι || ἐλοοί ὀλέθριοι || 635. ἀλυσχάζοντες ἐκκλίνοντες, ἐκφεύγοντες || ἀμαζονίης... λίμνης μαιώτιδος, ὅπου ἡ τῶν ἀμαζόνων νῆσος || 636. τεκέεσσιν τέκνοις || ὑποτροφάδην (!) ὑποστρεπτικῶς || 637. σκίδνυνται σκορπίζον- ται || 638. μαλάκεια μαλακὰ || φατίζεται λέγονται || ἀναίμων χωρὶς αἵματος || 639. μελέων κώλων || ἀνόστους μὴ ἔχουσα ὄττον (!) || 640. λεπτοῖς λεπτοῖς || φολίδεσσι στερεοῖς || 641. φρακτὰ ἐσκεπα- σμένα || ὁ ἰᾶς ὁμοῦ || 642. λάβροιο λαιμαργοῦ || 643. κληίζονται κη- λοῦνται || σελάχια τὰ ἔχοντα βράχην (!) || ἰχθυονόμων ἐν τοῖς ἰχθύσι ἀνατρεφομένων || 645. ἀνέχουσιν ἐξέρχονται || οἷσι τοῖς ἰδίαις || [fol. 42^r] || 647. ἀμφιέπουσι περισκέπουσι || Deinde usque ad f. 46 nullae extant glossae || [fol. 47^r] || 779. ἀφυσγετὸς ὠλώδης (!) || 781. εὐρώεσσα σεσητυῖα || 782. ἄσπετα πολλὰ || 783. πύθεται σήπεται || ἀθρόφατοι πολλοὶ || εὐλαῖς σκώληξι || 784. τέτυκται ἐγένετο || ἀκ- ὀνότερον ἀσθενέστερον || 786. δαῖς ἔδεσμα || 787. τέτυκται κατε- σκευάσθη || 788. εὖτε ὅταν || ἀολλήδην σνηθρῶσμένως || 789. ἀμφίσκιον ἐσκιασμένην || 790. διζόμεναι ζητούμεναι || ὑποβρυχίην βαθυτάτην || ἀλεωρὴν φυγὴν || 792. ἀλωὴν ἄρουραν || 793. δοὸν ταχὺ || 794. κρυ- νέης μελαίνης || 795. ἀργεννὴ λευκὴ || 796. ἀπειρεσίγησι πολλαῖς || 797. ἀργήεσσα λευκὴ || ἀλωὴ τοποθεσία ||

h) Oppiani Hal. II. 2. πλάζονται πλανῶσι || 3. τέρπονται χαίρουσι || 4. σῆμγης ἔδειξε || μερόπεςσιν ἀνθρώποις || ἀνυστὸν ἀπλήρωτον || 6. ἀμπετάσαι ἀνοίξει (!) || 8. ἀδίδυκτος ἀνόητος || 10. ὑπερφιάλως ἀδίκως, ὑπεριφανῶς (!) || ἐρύσαντα ἐλκυσαντα || 13. γ

ὀπή || 14. ἐλάηται ἐλαύνηται || [fol. 49^r] || 17. ἐπώνυμος ἐπίσκοπος ||
 19. ὀγὼ δημήτηρ || 21. δοῦρα ξύλα || τεκτίνασθαι ἐργάζεσθαι || 22.
 φύρεα τὰ ἱμάτια || 24. φύσγανα ξίφη || 25. κόρυθες περικεφαλαίας ||
 ἐνυὼ πολεμικὴ θεὸς || 28. ὤπασεν ἔδωκεν || μέλει φροντίδι (!) ἐστι ||
 30. πληθὺν πλήρωσιν || ὤπασε ἔδωκε || τεκτίνασθαι ὀράσθαι || 31.
 μεσορραγέας διεσχισμένους || κενεῶνας λαγῶνας (!) || 32. ἀγρομένοιςιν
 ἀγειρομένοις || 33. πευκεδανὴν ἄλμυράν ἢ πικράν || ἀνέχευε ἀνέ-
 βλυσε || 34. ὀφρύσι ἐξοχαῖς || ῥήγμασι (!) αἰγισλοῖς || περιόρομον κυ-
 κλωτερῶς || ἀμφιπεδῶσας ἐκώλυσε || 35. ἐυρυμέδοντα πολυβασίλευοντα ||
 [fol. 50^r] || 37. βέλτερον κάλιον (!) || ἄλδος θαλάσσης || ἰδυνητῆρα
 κυβερνητῆρα (!) || 40. ἐνναίουσι ἐνοίκουσι (!) || πανίλαον εὐμενὲς || 41.
 ἀγλαόπαιδι λαμπρόπαιδι || 44. ἀνάρσιοι φονεῦτικοι (!) || 45. κρατερώ-
 τερος ἰσχυρώτερος (!) || 46. ἀφαιροτέρους ἀσθενεστέρους || 47. πό-
 τιον θάνατον || πόρσυνεν ἔδωκε || 48. γενύεσσι στόμασι || ἡνωρῆ
 δύναμι (!) || βιώονται βιάζονται || 49. χειροτέρους ἡττονας (!) || ὄν
 φάρμακον || ἔχει κρατεῖ || 50. τύμμασι πλιγγαῖς || λευγαλέοισιν ὀλεθρί-
 αῖς || ἀμυνόμεναι πεφύσσει (!) τιμωρεῖν ἢ τιμωρήσασθαι βλαστάνουσι ||
 51. χόλου ὀργῆς || ἀκωχαὶ ὀξύτητες || 52. ὀσσοῖς ὀπόσοις || ὤπασεν
 ἔδωκε || δηγῆται ἀκονεῖται || ἔφυσεν (!) ἐγέννησεν (!) || 54. κερδαλέην
 πανοῦργον || [fol. 51^r] || κρατερόν ἰσχυρόν || ὑπέρτερον μεγαλώτατον ||
 56. τέρενι ἀπαλῶ || χροῖ σώματι || 57. οἰκείοις ἰδιοῖς || 58. ἀμενηνῇ
 ἀσθενῆς || 59. νωθῆς βραδεῖα || φαίης λέγοις || 60. ὀρόαν βλέπειν ||
 ὀίσφραστα δυσνόητα || 61. εἰλεῖται στρέφεται || πολιοῖο λευκοῦ ||
 62. οἱ αὐτῇ || ἀναλκείης ἀσθενῆς || 63. ἐκπεφύσσει (!) βλαστάνουσι ||
 64. ἐπελάτιος (!) πλησιάσας || 65. οἱ αὐτῶ || ἔσβεσεν ἔφθαρεν (!) ||
 οἱ αὐτῶ || 66. γυῖα μέλη || οἱ αὐτῶ || ἀλκῇ δύναμις || 67. ἡχα ἡσύ-
 χῶς (!) || μαραινόμενοι φθειρομένον || παρείεται ἐκλύεται || ἄφρονι
 ἀμηχάνῳ || 68. ἔδεκτο ἔλαβε || 69. ἀγκλῖνασα ἐξαπλοῦσα || 70.
 ἀστεμφῆς ἀμετακίνητος || 71. ἐγχρίψῃ (!) πλησιάσῃ || λύτο ἐλύθη ||
 κάππεσε κατέπεσε || 72. ἀδρανίῃ ἀσθενεῖ (leg. ἀσθενεῖα) || ἀμηχα-
 νίῃσι ἀβουλίαις || πεδηθεῖς δεσμηθεῖς || 73. κραίην ταχεῖα (!) ||
 74. ἴσα ὁμοίως || 75. λαῖτμα θάλασσαν || 76. κραίην θοὴν τα-
 χεῖαν (!) || 77. ἐσσυμένους ὀρμουμένους (!) || ἐπέδρυσεν ἐδέσμησεν ||
 78. ἔσταν ἔστησαν || αὐαλέοι κατάξηροι || ἀμῆχανοι ἄφρονες || 79.
 δύσμοροι δυστυχεῖς || 90. ἀμυνομένους τιμωρομένους || καταδαίνονται
 ἐσθίεται (!) || αἰόντας αἰσθανομένους μερικὸν ἀντὶ καθόλου || 81.
 ὀρφναίοισιν σκοτεινοῖς || 82. ὀτυζομένοιο ταρασσομένοιο || ἱεμένοιο (!)
 ἐπιθυμοῦντος || φέβεσθαι φεύγειν || [fol. 52^r] || 83. θρώσκει

πηδᾷ || παλλομένοιο κινουμένου || 84. ἀστεμφῆς ἀμετακίνητος ||
ἐπειγομένοιο σπουδαζομένου || 86. ὁμῶς ὁμοίως || 87. οἷγεται
ἀνοίγεται || 88. τῷ τούτῳ || 89. εὐρώεντος σεσηπότος || ἐλυ-
σθεῖς (!) κρυφθεῖς || 90. κέχλινται κείται || ἀτρεμίων ἡσυχάζων ||
τιταίνει ἐξαπλοῖ || 91. οἱ αὐτῶ || νεάτης ἐσχάτης || 92. ἀργεννῇ
λευκῇ || οἱ αὐτῇ || αὐτῇ ὁσμῇ || 93. θαμὰ πικνῶς (!) ὁμοῦ συνεχῶς ||
δινεύει περιστρέφει || βαιοτέροις μικροτέροις || 94. εἰσορόωντες
προσέρχοντες (!) || ἐφορμῶσι ἐφορμηθῶσι || 95. ἄψ αὖτις μετὰ ταῦτα ||
ἀτρέμας ἡρύχως || 96. ἦκα ἡρύχως || σπαίρουσαν πηδῶσαν || 97.
ὀισσάμενοι ὑπολαβόμενοι || 98. εὐρείῃσιν πλατείαις || 99. πάγην
παιδὴν (!) || τιτύσκων κατασκευάζων || 100. ἔργινε ἔσπειρε || 101.
ἔγκεν ἔβαλεν || ἐπεστίριξε ἡδραίωσεν || 102. λιλαιομένους ἐπιθυμοῦν-
τας || 103. προγένοντο προῆλθον || νόστος ὑποτροπῇ || 104. δαιτὸς
εὐωχίας || 105. ἀμενηνὸς ἀσθενῆς || ὑπεροπεύσας ἀπατίσας || [fol.
53^r] || 106. ἐὼν ἰδίον (!) || 108. οἰωνῶν ὀρνίθων || πλῆθουσιν πεπληρο-
μένην (!) || 109. δοχμῇ πλαγίῃ || 110. ἐπημύει κλείει || 111. μιν
αὐτὴν || ἰάειν κοιμάσθαι || 112. ἀτρεκέως ἀλγιδῶς || 113. αἰόλα
ἀπατικῶς (leg. ἀπατιτικῶς) || παραβλήθην παρωμοίως (!) || τετάνυσται
ἐξήπλωται || 114. μιν αὐτὴν || ἀολέες (!) συνηθροισμένοι || 115. λάχνην
τὰς τρίχας || διαψαίρουσι διασύρουσι || 116. κερτομέοντες σκόπτον-
τες (!) χλευάζοντες || οἱ αὐτῇ || 117. πετάσασα ἀνοίξασα || 118.
ἐξαπίνης ταχέως || συνέμαρψε συνέλαβεν || 119. οἰμήσασα (!) ὀδεύουσα ||
121. οἱ αὐτῇ || πεφύασιν βλαστάνουσι || ὄραιοι (!) λεπτοὶ || 122.
ἀχρέμονες κλάδοι || προτενεῖς προτεταμένοι || 123. ὀρμιῇσιν ὀρμιδίαις ||
124. εἰλυθεῖσα (!) κρυφθεῖσα || 125. θύῃ τρέχῃ || 126. χείματι χει-
μῶν || ἀντίσχεται ἄπτεται || 127. πείσματ' σχοινίῳ || σπιλάδεσσι
πέτραις ὑφαλοῖς || 129. ὄλκιμον ἰσχυρὸν || 130. ἐπικλέα ἐπικλησιν ||
[fol. 54^r] || 133. ὀλέκουσι ἀπολλύσι (ex ἀπόλλυσι) || οὐς τοὺς ἰδίους ||
πέφνουσι κτείνουσι || φονῆας φονέας δωρικῶς || 134. εὖτε ὅτε ||
ἀμφιχανόντες ἀνοίγοντες || 135. θαμὰ συνεχῶς || θρώσκουσι πηδῶσι ||
ὑπεράγν τὸν οὐρανίσκον || 136. χρίπτουσι (!) πλησιάζουσι || τότε
ὅπερ (!) || τέλλεται ἀναφύει (leg. ἀναφύεται) || 137. κεχορημένος
κεχορτασμένος || 138. νύγματος πληγῆς || οὐκ ἀλέγει φεύγει || μιν
αὐτὸν || 139. εἰσόκε ἕως οὗ || πυθόμενον σεσηπότα || ὀδυνῶν ἀλ-
γῶν || 142. μετ' (ἐχθροῖς) ἐν τοῖς || οἱ αὐτῶ || εὖρος τὸ πλάτος || 143.
ἐτύχθη ὑπῆρχε || 144. οὐτιδανδὸς ἀσθενῆς || οἱ αὐτῶ || ἄμμορον μὴ
μετέχον || 145. ἀείδελον ἀθεώρητον || 146. βαιοὶ μικροὶ || κρατεροί

ἰσχυροὶ || 147. φῶτας ἄνδρας || πεδύσας δεσμήσας || 148. δαιτὶ
 εὐωχία (!) || ἀνδρομέη ἀνθρωπίνῃ || 149. τερπνὰ ἡδέα || εὐάντητος
 εὐαπάντητος || 150. εὖτε ὕτε || ἀθρόγη βλέψη || νεύτην ἐσχάτην ||
 151. ὄσσοισιν ὑπότοις || ὑποβρύχιος βαθύς || 152. μέμβλεται μέλε-
 ται || ἀρθεῖς ἐπαρθεῖς || [fol. 55r] || 153. ἀστεμφὲς ἀμετα-
 κίνητος || μεγάρων οἰκειῶν || ὀρόφοισιν στέγαις || 154. ἄτρο-
 πος ἀμετάτροπος (leg. ἀμετάτροπος)¹ || ἀμφιταθεῖς ἐξαπλω-
 θεῖς || ἢ κεν ὅποι || ἔησι πορεύεται || 155. δειλὸς φοβούμενος ||
 ἡῦτε καθάπερ || πᾶμα σκέπασμα || 157. πάγης παγίδος || ὀρμαίνοντα
 ἐνθυμούμενον || 159. μενοιῶν βουλούμενος, προθυμούμενος || 160. ἐ
 αὐτόν || 161. μάρφῃ λίψεται (!) || γέλων τὸν γέλωτα || ἐπιδήσεται
 παραδῶ || 162. βροτέης ἀνθρωπίνης || ὀλοφαίτος ὀλέθριος || 163.
 πέπτατ' ἐξαπλούται || ἐργτύων κωλύων || ἀναδύμεναι ἀνέρχεσθαι ||
 εἰσὸχ' ἔως οὐ || αὐτῇ πνοῇ || 164. φῶτα ἄνδρα || ῥοθίοισιν κύμασι ||
 165. ἐ αὐτόν || 166. ἐλὼν λαβὼν || 167. μυιαροῖσιν βιτανώδεσι ||
 πλαταμῶσι αἰγιαλοῖς || νοήσας μαθὼν || 168. αἰνῆσει ἐπαινέσει || ἀγάσ-
 σεται θαυμάσει || 169. κερδαλέης πανούργης || 170. φέρβεσθαι
 τρέφεσθαι || ἄμοχθον ἄκοπον || 171. κληίδας (!) τὰς κλειδας || ἀναπτύ-
 ξαντα ἀνεώξαντα (!) || θυρέτρων θυρωμάτων ἢ ἀραιοθύρων (!) || 172.
 ἰλὸν πηλὸν || ἰσχανόωντα ἐπιθυμοῦντα || 173. ἀρχοῖνσιν ἀγκάλαις
 ἤγρον κοιλώμασι || 174. ῥήγμινος αἰγιαλοῦ || 175. λέχριος δόχμιος ||
 χηλῆσι ὄνου || μεμαρπὼς λαβὼν || 176. ἐμπελάει πλησιάζει || λάαν (!)
 λίθον || 177. εἰλαπινάζει εὐωχεῖται || 179. πλάστιγγας τὰ ὕστρακα
 ἐνταῦθα || σθένος δύναμις || 180. οἷρεται ἀνοίγεται || ἔφρα ἔως οὐ ||
 χορέσση χορτάτῃ || [fol. 56r] || 182. εἰνάλιοι θαλάσσιοι || μῆτις βουλῇ ||
 ὀπηθεῖ ἀκολουθεῖ || 183. λάαν (!) λίθον || 184. κἄλον μέλος || 185.
 πεπταμένοις ἐξηπλωμένοις || 186. οἱ αὐτῶ || 187. ἀναλγίς ἀσθενής ||
 188. μῆ^{τι}σασθαι (corr. W*) βουλεύεσθαι || ῥέξαι ποιεῖν || 189. ξυνὸν
 κοινὸν || 190. φέρβει τρέφει || 191. κικλῆσκειται καλεῖται || 192.
 ἔδον ἔχεται εἰσέλθῃ || οὐ φρονέουσιν ἄφρωνα (!) || ἀμύξας πλήξας ||
 193. κερδαλέω πανούργῳ || ἔλεν ἔλαβεν || ὀδύνησιν ἄλγεσι || 194.
 συμπατάγησε συνέκρουσε || ἐνδοθεν ἐφράσαι ἔκλεισεν || 195. ἔλοντο
 ἔλαβον || 196. πλώτεσσιν πλέουσιν || 197. τοῖ οὗτοι || κερδαλέοι πα-
 νούργοι || τοῖ οὗτοι || οἶα ὥς || 198. ἐναίσμιον καλὸν || 199. φράζο
 διδάσκου, νόσι || ἀφραδέῃ ἀφρωτόνῃ (!) || προφερέστατον βελτίονα ||
 203. τετάνυσται ἐξήπλωται || 204. εὐδὼν καθεύδων || ἀνέγρεται

¹ U* ad ἄτροποι (II 575) ἀμετάτροποι adnotavit.

ἐγείρεται || ἀλλάγεται πλανᾶται || 205. μιν αὐτὸν || ἄτη βλάβῃ || 206. ἀτεκμήρτοιο ἀπληρώτου || 208. λύσσαν μανίαν || βούβρωστιν οἴστρον || 209. λήξειεν λείψειεν || ἐδητύος εὐωχίας || 210. εἰσόκεν ἔως οὐ || οἱ αὐτῷ || νηδὺς γαστήρ || ῥαγεῖν σχισθεῖν || [fol. 57r] || 211. προταθεῖς ἡπλωμένος || 212. πέφνη κτείνῃ || πυμάτης ἐσχάτης || ἔμφορτον πεπλησμένον || 213. οἱ αὐτῷ || 214. ἐλαὼν λαβὼν || 215. ὀρέγων ἐκτείνων || εἰσόκεν (!) ἔως οὐ || 216. νηήσατο σωρευθῇ || 217. κλύτε ἀκούετε || μερόπων ἀνθρώπων || ἀφραδίῃσι ἀνοίαις || 218. ὀπηδεῖ ἀκολουθεῖ || 219. τῷ διὰ τοῦτο || 221. πανθοίνῃσι πανευωχίαις || τέρπειτο χαίρει || 222. ἐν ἀνδράσιν εἰσίδηται (!) || οἷσι οἷσσι || 223. ἐπιτροπώσι παραδίδωσι (!) || κάλωας σχοινία || 226. ζαμενεῖς ἰσχυράς || θυέλλας ὀρμητικὸς ἀνέμους || 227. ὀρνωμένες διεγχεγερμένες || 228. ὅσον ὅπσον || 230. βριθόμενοι βαρυνόμενοι || τρομέουσι φοβούνται || 231. σφεας αὐτοὺς || ῥιόνεσσι αἰγιαλοῖς || κυκώμενον τεταραγμένον || οἶδμα κῶμα || 232. ἄπυστον ἀνήκουστον || 233. ἰνδάλλονται ὁμοιοῦνται || 234. ποτιπύξωσι περιπλέξωσι, ἀσφαλίωσι || 235. ὁμῶς ὁμοίως || κρέσσονας κρείττονας || 236. ῥήθιδως ῥαδίως || περιπλάξαντες περιπλανῶντες || ἄλυξαν ἔφυγον || 237. χειρότερος ἀσθενέστερος || ἐπισχεδὸν πλησίον || ἀντιβολήσῃ ἀπαντήσῃ || 239. ἐξήλμενοι ἐκπηδῶμενοι || 240. χροῖν χρῶμα || ῥιλλᾶξαντο μετέβαλον || ἐξήλυξαν ἔφυγον || 241. χείματι χειμῶνι || [fol. 58r] || 242. ὑποτρομέουσιν φοβούνται || ἀέλλας ἀνέμους || 243. γλαφυροῇσιν κοιλοῖς (!) || ἐνιζόμενοι καθευδόμενοι (leg. καθεζόμενοι) || 244. πτήξαντες φοβούμενοι || δαίνονται εὐωχοῦνται || εὐὸς ἰδίους || ῥῶτε καθάπερ || 245. εὐὸς ἰδίους || ἀνακτας κυρίους || 246. φύονται βλαστάνουσι || σφι αὐτοῖς || 247. βλοσυροῇσιν καταπληκτικοῖς || ῥρειμάργοισι ἐν ὕρεσι μακρομέναις || 248. ἀλυσκάζουσαι φεύγουσιν || ὁμοκλήν ἀπειλήν || 249. δῦσαι εἰσελθοῦσαι || 250. ὃν ἴδιον || ἐδητύος εὐωχίας || ὅπαστον (ὁ W*) ἄγευστον || 251. μαίόμεναι ζητούμεναι || ἀνεμώλιον μάταιον || 252. προβλάσκειν προμολεῖν || ῥβήσειεν ῥκμάσειεν (!) || 253. ἀνάρσιον φονευτικὸν || 254. αἰκτῆρ ὀρμητικὸς || 255. ὀλέκουσιν δαμάζουσι || ἀμοιβαίοισι ἀνταποδοτικοῖς || 256. ἐνυῶ θεὸς πολεμικῇ || 257. μόθος πόλεμος || ἐγὼ ἴδιαν || νηδὺν γαστέρα || 259. φοιταλὴ ὀρμητικῇ || διέσσεται διέρχεται || 260. φορβὴν τροφήν || μαιομένη ζητουμένη || 261. ἀσπασίην φήλην || 262. ἔσσυτο ὄρμητο (!) || γηθοσύνη ἀφρωσύνη (!) || 263. ἀτυζόμενος ταρασσόμενος (!) || δεδόνηται διέστραπται ||

264. *μηχος* *μηχάνημα* || *ἀλύξαι* *φεύγειν* || 265. *ἄσπετα* *σφύδρα* || *μαιμώωσαν* *μαινομένην* || 266. *αἶψα* *ἔπειτα* || *μιν* *αὐτὸν* || *κατέμαρψε* *κατέλαβε* || *δαφοινὴν* *ἐρυθρὰν* || 267. *αὐτάρκων* (*factum ex αὐτ' ἀρκῶν*) *ὁ* *ἑαυτῷ* *ἐπαρκῶν* || *ὁλοῆς* *ὀλεθρίας* || *ὑπομόρναι* *μάχεται* || 268. *οἱ* *αὐτῇ* || *μελέεσιν* (!) *μέλεσι* || *ἐλίσσεται* *πλέκεται* || [fol. 59^r] || 270. *μιν* *αὐτὴν* || *ἐρητύσειε* *κωλύσειε* || *βρόχοισιν* *δεσμοῖς* || 271. *ἄχος* *θεράπευμα* || *ἀλεωρῇ* *ἀποφυγῇ* || 272. *ῥεῖν* *ῥαδίως* || *ἀμφιπεσόντος* *περισχόντος* || 273. *ὀτραλέη* *σπουδαῖα* *ἢ* *ταχεῖα* || 274. *παναίολα* *ποικίλα* || *δειρὴν* *ἀνχένα* || 275. *περιβάλλεται* *προσλαμβάνεται* || 277. *γυῖα* *αλκίος* (W*) *τῆς* *ἐχούσης* *τὰ* *μέλη* *ἀρκοῦντα* || *ἰθμονες* *πρὸς* *τὴν* *μάχην* *ἔμπειροι* || 278. *θηρὸν* *ἐπὶ* *πολὺ* || *ἐγὼ* *ἰδίαν* || *ἀλκὴν* *δύναμιν* || 279. *ἀθέσφατος* *πολὺς* || 281. *πλάζονται* *πλανῶνται* || *χροὶ* *σώματι* || *κυριáινονται* *διαταράσσονται* || 282. *κοτυληθόνες* *πλεκτάναι* || 283. *πλαζόμεναι* *πλανώμεναι* || *κενεῖσι* *ματαίαις* || *παλαιμοσύναις* (!) *ταῖς* *τῆς* *πάλης* *ἐμπειρίαις* || *μογέουσιν* *πονοῦσι* || 284. *ῥ'* *ἢ* *μύραινα* || *μιν* *αὐτὸν* || *ῥιπῇσιν* *ὄρμαῖς* || 285. *δαρδάπτει* *κατεσθίει* || 286. *γεγυῖσσι* *στόμασι* || 287. *ἀσπαίρει* *πηδᾷ* || *ἐλίσσεται* *κυλίσσεται* (!) || *ἡμιδάκτυλα* *κατὰ* *ἡμισυ* *ἐσθιωμένα* (*fuit prius ἐσθιωμένα scriptum, post in ἐσθιωμένα emend.*) || 288. *ποιφύσσοντα* *πνέοντα* *σφύδρως* || 289. *στίβον* *ὁδὸν* || *ἐρεσίνων* *ἐρευνῶν* || 291. *χειρὴν* *κατάδυσιν* || *εἵρυσεν* *εἵλκυσεν* (!) || 292. *δάπτει* *ἐσθίει* || *ἐμμενέως* *συνεχῶς*, *ἀδιαλείπτως* || 293. *δειρὴν* *ἀνχένα* || *στέρονον* *σθῆτος* (!) || 294. *ἄψα* *αἱ* *συναφαί* *κυρίως* *τῶν* *μελῶν* *παρὰ* *τὸ* *ἄπτεσθαι* *ἀλλήλων* || *δαιτρεύουσι* *ἐδωχοῦσι* || 295. *δνοπαλίζεται* *δινεῖται* *καὶ* *πάλλεται* *κατεσθίεται* || *αἰόλα* *ποικίλα* || *γυῖα* *μέλη* || 296. *δυσμόρου* *δυστοχοῦς* || *ἐ* *αὐτόν* || *ἐπιφοροσύνης* *φρονήσεως* || 297. *ἀλευράμενος* *φυγῶν* || 298. *πλάζγται* *πλανήσεται* || *ἀμφιέσγται* *ἐνδύσγται* || 299. *κῆαρ* *καρδίαν* || *ἐ* *αὐτόν* || 301. *οἰκτεῖρειας* *ἐλεήσεας* || *ἀχοσμοτάτοιο* *ἀπρεπεσιτάτου* || *μόροιο* *θανάτου* || 302. *ὕφαινεται* *προπήγγνται* || 304. *ἀπηνέα* *σκληρὰν* || 305. *πτώσσεις* *φοβῇ* || 306. *ἢ* *ὄντως* || *τάχα* *ταχέως* || 308. *ἐνιπλήσασα* *πλησιάζουσα* || *λαφύσσει* *ἀρπάξει* *κυρίως* *δαπανᾷ* || 309. *χοιράδος* *ὕφαλου* *πέτρης* || *αὐερούουσα* *ἔλκουσα* || *περίτρομον* *φοβερὸν* || 310. *δαιζόμενος* *πολεμιζόμενος* || 311. *εἰλιγμένος* *περισυστραμμένος* || 312. *κοτυληθόνες* *σπείραι* *κοιλότητες* || 313. *δγῖων* *πολεμίων* || *πόλῃος* *πόλεως* || 314. *δορυκτῆτων* *αἰχμαλώτων* (!) || 315. *κοῦρον* *υῖον* || *δειροῦ* *τῷ* *λαίμῳ* || *δγκάσιν* *ταῖς* *ἀγκάλαις* || *ἐμπεφυῶτα* *ἐμπλακέντα* || 316. *γευναμένης* *τῆς* *μητρὸς* || *ἐρύση* *ἐλκύση* || 318. *οἱ* *αὐτῷ* || 320. *λίσσάδι* *πέτρῃ* || *μυδαλέῃ* *δυγρᾷ* (!) || 322. *ἀγγνωρίησι* *ἀνδρείαις* || *δαμείσαν*

δαμασθεῖσαν || 323. ἡ ὄντως || σχεδὸν πλήσιον (!) || 324. ὀτραλέη
 ταχεῖα || τιτήνας ἐξαπλώσας || 325. δῆϊα πολεμικὰ || προκαλίζεται
 προκαλεῖ || μόθον πόλεμον || 326. ἴσος ἥμιος || 327. ἡνορέη ἀν-
 δρεία || δημοσύνῃσι ἐμπερίᾳ || πεποθὺς τεθαρηνῶς (!) || 328.
 ἔντεσι ὅπλοις || καρτύνας κρατῶν || βριαρὸν ἰσχυρὸν || πάλλων
 κινῶν || 329. ἔγχεα δόρατα || 330. ὀροθύνει παροξύνει || [fol.
 61^r] || 332. δηθύνει βραδύνει || διαίξασα διορμῶσα || κελαινῆς
 μελαίνας (!) || 333. παιφάσσουσα (a e corr. in ras.) ἐνθου-
 σιωδῶς ὀρμῶσα || 334. περισπέρχουσα σπουδάζουσα || αἰνῶς
 χαλεπῶς || 335. ἀνεμῶλιον μάταιαν (leg. μάταιον) || 336. ἐγχρήπτει
 ἐμπελάζει || στερεοῖσι ἰσχυροῖς || ἐτώσιμα μάταια || 338. ἐρωῆς ἀπὸ
 τῆς ὀρμῆς || 339. φλεγέθει καίει || ὀρίνεται παροξύνεται || 340.
 δολιγῇσι μακραις || 341. τένοντος νευροῦ || 342. ἐμπεφυῶς ἐμπλα-
 κείς || 343. νωλεμὲς ἀδιαλείπτως || ἀλύξαι φεύγειν || 344. ἀσχαλώωσ'
 χαλεπαίνουσα || 345. δινεύει συστρέφει || σχολῶν λοθὸν αἵψα
 ἔπειτα || 347. ἀκωαῖς ἀκίδεσιν (!) || 348. ὠτειλαῖς πληγαῖς || θα-
 μειαῖς συχναῖς || 349. ἀφροδίσσι ἀβουλῖαις || 351. ἐναγρομένων
 ἀθροισμένων || 352. ῥοίξῃσιν κτυποῖς (!) || ἱμάσθλης μάστιγος ||
 359. ἐργείῃ δόρατι || ταναήκει ἡκονημένη || δοχμὸς πλάγκος (leg.
 πλάγιος) || 354. θηκτοῖο ἡκονημένου || 355. χορύσσεται ὀπλίζεται ||
 357. χόλος ὀργή (!) || 358. ὠτειλῇσι ἔλκεσι || [fol. 62^r] || 361. ἀνάρ-
 σιος θανάσιμος || 362. προῖδων προβλέπων || ὀλοφῶιον ὀλέθριον (!) ||
 363. φραζόμενος ὀπλισμένος || πυκινῇσιν δασείαις || 364. σφαρηγδὸν
 κυκλοειδῶς || ἔρκει περιφράγματι || 365. οἱ αὐτῶ || σχεδὸν πλησίον ||
 δύων ὀρμῶν || 366. περισπέρχει σπουδάζει || 367. κενεὸν κενὸν ||
 ἐκάνει καταλαμβάνει || 368. μαλεροῖσι ψθαρτικοῖς || 369. τοίῃ ἐμ-
 φαντικῶς || λάγνη θρίξ || δυσπαίπαλος τραχεῖα ἀνύμαλος (!) || 370.
 ὀλοοίτροχος δι' ὅλου στρογγυλοειδῆς || 371. πυκινῇσι δασείαις ||
 στροφάλιγγιν στροφαῖς || 372. σπείρῃσι συστρέψεσι (!) || οὐτάζει
 τιθρώσκει (!) || 373. εἴβεται στάζεται || 374. ἐγὼρ ὕγρότης || 375.
 ἔνθα καὶ ὅτε || ὀμφιβαλὼν περὶ πλέξας (!) || περιηγεί κυκλοτερεῖ ||
 ὀλκᾶ σώματι || 377. ἐμπρίει λαμβάνει (cf. II. 575.) || ἐνερείδεται
 ἐπιβαρύνει || ἀλκὴν δύνάμιν || 380. πεπέδῃται δεδέσμηται || 382.
 ὄφρα ἕως οὗ || ἐπέφθισε ἐξέφειρε (!) || [fol. 63^r] || 384. ἐξήλυξε
 ἔφυγε || 385. ἐκδὺς ἐξερχόμενος || 388. εὐάντητος εὐεπάντητος ||
 389. κραῖνδον ταχὺν || 390. νωδρὸς βραδὺς || ἐρωῶν ὠρμῇν (!) ||
 391. ὑποσιπιδέσσει ὑφάλοις πέτραις || 392. ἀτρεμέοντα ἡσυχά-
 ζοντα || ἐπαίξας ἐφορμήσας || 394. ἰφθίμων ἰσχυρῶν || δολιγῇσι μα-

κραις || σειρήσι ἄλύσει || 395. οἱ αὐτῷ || 400. ἀσπαίρει πηδᾶ ||
 προβλήσιν ἐξοχαῖς || 402. ἐ αὐτὸν || ἀλκῇ δύναμις || 403. παρήμε-
 νος παρακαθεζόμενος || 404. κοῦρος νήπιος || μαζοῖο μαστοῦ ||
 405. ἀνερούει ἀνέλκει || γλάρος γάλα || 406. ὀχθηροῖο τοῦ ἔχοντος
 ὄχθας ἦτοι κοιλότητας || 407. μυζήσας ἀμέλξας || βορῆς ἐδωδῆς ||
 νηδὺν γαστέρα || [fol. 64^r] || 409. ὀρμαίνων πορευόμενος || αἰδηλα
 ἀφανῶς || σέβας τιμὴν || ἀέξων αὐξάνων || 410. καταπτύξας κατα-
 τφαλίσας || 411. παραστείχοντα παρευόμενον (leg. πορευόμενον) ||
 εἰλαπίνην (!) δεῖπνον (!) || 413. νηφάλιον φρόνιμον καὶ γρηγορόν (!) ||
 414. ὀαφοιναῖς φονευτικοῖς || 415. ἐπιθροίσας επιβαρόνας (!) || ἄγριον
 σκληρόν || 416. τιλοῦ μακράν || εἴματα ἐστῆτας (!) || πᾶντ' πάσας ||
 ἐναρίξας σκυλεύσας || 417. ὥχετο ἀπῆλθε || ἀνέστιον ἄδικον καὶ
 ἀλλοτροίην (!) || 418. πιτυοῖσι συνετοῖς || 419. ἀντίβιοι ἀντίμαχοι ||
 ἀνάρσιοι φονευτικοί || ἔξοχ' σφόδρα || 420. αἰολοφύλοις ποικιλογέ-
 νες || 422. ἀεικῆς σκληρός || 423. στυγερόε μισητός || 426. κύν-
 τερον χαλεπώτερον || ἐπιψάυσεις προσπελάσεις || 427. κνήστις κνη-
 σμάνη (!) || ἔρευθος τὸ αἷμα (!) || 428. φοινίσσει ἐρυθραίνει ||
 σμῶδιγξ ὕψιμος πληγῇ || διευτρέχει ἐπακολουθεῖ || ποίης βοτάνης ||
 431. ἐμπελάαν πλησιάζειν || ἐλύτρον καλύμματος τοῦ ἀγκίστρου ||
 [fol. 65^r] || 433. οἱ αὐτῷ || 434. βαλίσσιν στικτοῖς || 435. ἀνστόμα
 ἀνὰ στόμα || 436. δούπτει κολυμβηταὶ || στυγέουσι μισοῦσι || 437.
 ἀθρόῃσιν βλέψωσιν || 438. σπερχόμενον σπινδαζόμενον || 440.
 περιπροθέουσι περιτρέχουσι || 441. πονεύμενον πονούμενον || 443.
 σμυγεῖσιν αἰσχυραῖς || 445. σεύει ὄρμα || 446. ἀστεμφεῖς ἀκίνη-
 τοι || ἐναλέγκαι ὅμοιοι || 448. ἀνιηραὶ λυπηραὶ || στίχες τάξεις ||
 449. ἀκρήτοισι ταῖς ἀτάκτοις || βολῆσιν ἀκτίνες (!) || 450. ἡέρος
 τοῦ ἡλίου δηλονότι || 451. ἐκπάγλως σφόδρα || 452. πάσασθαι γεύ-
 σασθαι || 453. ἔρωε ἐπιθυμία || 454. ἀβληχρόν ἀσθενὲς || 457. πευ-
 κήεντα πικρά || 458. γέγηθε εὐφραίνεται || [fol. 66^r] || 459. ὠχεῖται
 ταχεῖται || 461. ἀταρτηροῖς βλαπτικοῖς || νύγμασιν πληγῆσιν || ἰέντες
 ἀφέντες || 463. ὑπέρβιον ὑπερήφανον || 464. καρτύνας βεβαιώσας ||
 465. ἀκαχμένον ἀκονήμενον || 466. ὄμβριμον στερεόν || ἄορ ἔιφος ||
 467. χρυόεσσαν φρικτὴν || 469. ζαμενῆς ἄχαν ἰσχυρά || ἐρωῇ ὀρ-
 μιτῇ || 473. φορβὴν τροφὴν || πάσαντο ἐγεύσαντο || 474. ἄπνοον
 ἄφυχον || 476. συνέφθιτο συνεφθάρη || χάρτερον ἰσχυρόν || 478.
 οὐδενόσωρον οὐδεμίας φροντίδος || 479. οὐδέ κεν ἂν τι καὶ ἰέμενος
 τελέσειας οὐδ' ἂν τι καὶ προθυμούμενος ποιήσεις || 480. ἔπλετο
 ὑπῆρχε || 481. τρώματος πληγῆς || ἀρήϊα πολεμικά || 482. διστιῶν

βελών || 484. *ρίγιστον* *ρίγους* *ποιητικόν* || *ὀπηδεῖ* *ἀκολουθεῖ* || 485.
ζαφλεγές *ἄγαν* *καυστικόν* || 486. *ἀτειρέα* *ἀκαταπόνητον* || *ρύεται*
φυλάττει || [fol. 67^r] || 487. *ἀώηλον* *στυγνόν* || 488. *ἐρεύρεται* *ἐμ-*
βάλει (!) || *ἔρνος* *φυτὸν* || 489. *ἐκάκωσε* *ἔβλαψε* || 490. *ἐριθγλές*
ἄγαν *θαλοῦν* (!) || *ἀεξόμενον* *αὑξόμενον* || 491. *θαλοῖς* (!) *κλάδοις* ||
 492. *ἀναιδέϊ* *αἰσγρῶ* || *τόμματι* *τρώματι* || 493. *οὐτήσσει* *τρώσει* ||
βεβρολημένον *λελυμμένον* (!) || 495. *ἀγλαίης* *λαμπρότητος* || 498.
ῶπασε *ἔδωκε* || 499. *αἰχμῶζειν* *πολεμεῖν* || *θηρίοισιν* *πολεμίοις* || *ὄλιον*
μάταιον || 500. *προσέκελσε* *προσῆλθε* || 501. *γεραρῶ* *γέροντι* ||
 503. *αιολόμητιν* (W* corr. ex ὀλόμητιν) *ποικιλόμητιν* || 504. *ἄλγεα*
ᾠδήνας (!) || *πολυχημίτοισιν* *πολυκαμάτοις* || 505. *ἀλγινόεσσα* *λυπηρὰ* ||
κατενύητο *κατέφθειρε* || 509. *σφι* *αὐταῖς* || 510. *πευκεδανοῖο* *πι-*
κροῦ || 511. *ἐγχερίπτων* *πλησιάζων* || *λύσαν* *μανίαν* || *ἱρίνει* *παροξύ-*
νει || 512. *θωρήξας* *ὀπλίσας* ἢ *μεθύσας* || [fol. 68^r] || 513. *φοιτα-*
λέη *ὀρμητικῇ* || 514. *παιφάσσουσι* *ἐνθουσιωδῶς* *βλέπουσι* || 515.
ἀνήνυτον *ἀπλήρωτον* || 516. *εὐχραίροις* *εὐπύροις* || *ἐνόρουσαν* *ἐνὼρ-*
μησαν || 518. *ἐχθορον* *ῶρμησαν* || *ἀσπαίροντες* *πηδῶντες* || 519.
μόρον *θάνατον* || 522. *ἄραιαῖς* *ἀπαλαῖς*, *λεπταῖς* || 523. *βουφορβῶν*
νομέων || *σέβας* *τιμῇ* || 524. *ποιήν* *βοτάνην* || 525. *σεύονται* *ὀρ-*
μοῦσι (!) || *λύσση* *μανίᾳ* || 526. *ἀνέμβατος* *ἀπόμευτος* || *χαράδραι*
σχίσματα *καὶ* *χειμαρροὶ* (!) *γῆς* || 527. *ρώγάδες* *ρήγματα* || *κατε-*
ρύκει *κατακυλύει* || 528. *ριπὴν* *ὀρμὴν* || 529. *ἐπισπέρχων* *παροξύ-*
νων || 530. *βρυχῇ* *βοῇ* || *ἄλματα* *πηδήματα* || 531. *εἰλεῖται* *περι-*
στρέφεται || 533. *κοιρανέουσιν* *βασιλεύουσι* || 534. *γινόρῃ* *ἀνδρεία* ||
ἀγλαίῃ *λαμπρότητι* || *χομόωντες* *ῶραιζοντες* (!) *ἀγαλλόμενοι* || 536.
σέλας *καμπηδῶνα* (leg. *λαμπηδῶνα*) || *ὀπωπαῖς* *ταῖς* *κόραις* || 537.
ὑποπτίττοντα *ὑποτρέμοντα* || 538. *εἰλυμένον* *κεκαλυμμένον* || [fol.
innumeratum] || 543. *πελώσαι* *παρελθεῖν* || *σχεδὸν* *πλησίον* || *ἄντην*
ἐκ *τῆς* *ἐναντίας* || 545. *τηλόθεν* *μακρῶθεν* (!) || *ἄλματα* *πηδήματα* ||
ἄσθματα *πνεύματα* || 546. *ιδύσωσι* *φοιτῶσι* || *λιλαιόμενοι* *ἐπιθυμού-*
μενοι || *φορβὴν* *τροφὴν* || 547. *κλονέουσιν* *ταράττουσιν* || *ἀθέσφατα*
ἄπειρα || 548. *ἐλόωντες* *ἐλαύνοντες* || 549. *χθαμαλαὶ* *ταπειναί* ||
 550. *ἐπιωγαὶ* *σύγκλεισμοι* (!) *καὶ* *παραθαλάσσιοι* *τόποι* || 552. *χορινά-*
μενος *ἐκλεξάμενος* || *ἀπειρεσίων* *πολλῶν* || 553. *ἀνύρσοι* *θανατο-*
φόροι || *ἀντιφέρονται* *ἀντιῶνται* || 554. *ἀλέγουσι* *φροντίζουσι* (!) ||
 555. *καταντία* *ἐξεναντίας* || *θηριόωνται* *πολεμίζονται* || 556. *ἀφαι-*
ρότερον *μικρότερον* (factum ex μικρῶτ.) || *δέμας* *σῶμα* || 557.
ἀβληχραὶ *ἀσθενεῖς* || *θαμνοὶ* *πυκνοὶ* || *λάβρον* *χαῦνον* (fact. ex

χαυὸν || 559. καιαπτώσσουσιν φοβοῦνται || ὑπέρβιον ἄδικον ἰχυ-
 ρὸν || 560. ἀθρήσωσιν βλέψωσι || ἀπόσσυτον ἀφόρμητον || οἶον (!)
 μόνον || 561. ἀθρόαι συνηθροισμένοι || 562. ἄσπετος πολὺς ||
 563. μῶλον πόλεμον || ἀλλέες συνηθροισμένοι || 564. δυσμενέων
 πολεμίων || θύνοντες ὀρμούντες (!) || ἀρήϊοι πολεμικοὶ (!) || 565.
 ἡ ὑγένειος (!) μεγαλοδύναμος || 566. ἀλέγει φροντίζει || ἔσσεται ὀρ-
 μᾶται || 567. ἐρύων ἐλκύων || μενοεικέα τὴν τῷ μένει εἰκυῖαν ||
 κιχῆσας καταλαβὼν || [fol. 69^r] || 569. στίφος (!) τάξις || 570. μόχ-
 θος πόνος || δύεται εἰσέρχεται || 571. αἰπὺν μέγαν || ἀπειροσίοις
 πολλοῖς || 575. πρίουσι λαμβάνουσι || 576. δεδραγμένοι λαβοῦσαι ||
 579. ἔλον ἔλαβον || 580. νηδὺν γαστέρα || 581. ἐκ λοφιῆς αἰὲς αὐ-
 χένος ἐκ τοῦ ἀναστήματος τοῦ πλησίον αυχένος (!) || ἡώρηται κρε-
 μῶνται (!) || 583. ἐπαιγίζει ταράσσει || σφακέλω παλμῷ || ὀρεγθεῖ
 διατείνεται || 584. φλεγέθει καίει || οἱ αὐτῷ || 585. θρώσκει πηδᾶ ||
 ἄκριτα πολλὰ || 586. παμφλάζων ἀναζέει || εἰκῶς ὅμοιος || 588.
 νεάτην ἔσχατον || βρύχα βυθὸν || 589. εὔτε εἴπως || μεθείη ἀφήσει ||
 590. ἐσμός πλήθος || ὑπερφιάλων ἀδίκων || ἀλίστοι ἀκατάπαυστοι ||
 592. οἱ αὐτῷ || 593. ἀνθράσκοντι ἀναπηδῶντι || 596. ὦδε οὕτω ||
 συνοχῇ συνάψει || 597. ἱητῆρ ἱατρὸς || [fol. 70^r] || 600. τειρομένοις
 πεπονημένοι || 602. κυρτοῦται κάμπτεται || λίθρον τὸ ἀκάθαρτον
 αἶμα || 603. εἰσόκεν ἕως οὗ || ζωρὸν ἄκρατον || ἀνερύσαντα ἀνελ-
 κύσαντα || 608. ἡγῆτορος ἡγέμονος (!) || 609. χωρομένου ὀργιζομένου ||
 κρουραῖς ψυχραῖς ἦτοι ψυχροποῖαις (!) || 611. εἰδόμενος ὅμοιος ||
 προσητῆρι κεραυνῷ ἢ ἀστραπῇ || δυσηγεῖ κακοφύφου (!) || ἀμαθύνει δαπα-
 νᾶ (!) || 612. δάπτων διὰ στόματος σπαράττων || ἐμμενέως ἀδια-
 λείπτως || ἐρεῦθει ἐρυθραίνει || 615. θῶας εἶδος λύκων || περιποι-
 πνύεσθαι περιπονεῖν (leg. περιπολεῖν) cf. SENGEBUSCH Hom. D. I, 53 || 616.
 ἀγρομένους ἀγειρόμενους (!) || ἐπαῖγθην ἐφορμητικῶς || 617. ἀριχύτοιο
 νεωστὶ προχυθέντος || 618. ἔαρ αἶμα || 619. βεβρυχῶς ἡχηκῶς || ὠτειλῇσιν
 θραύμασι (!) || 622. διαρταμέοντες διακόπτοντες || 623. ῥινὸν δέρμα ||
 κυρῆσαι ἐπιτυχεῖν || 625. ἔτισαν ἀπέδωκαν || 626. ἐπιφθιμένοις
 ἐπιφθαρμένοις (!) || 627. κύντερα ἱσῶς χαλεπώτερον || θηρίσαντο
 πολεμίσαντο (!) || [fol. 71^r] || 629. ἡγασάμην ἐθαυμασάμην || 630.
 ἀταρτηρὴ βλαπτικὴ || ἐδάησαν ἔμαθον || 632. ἔελσαν ἦλθον ||
 633. ἔλοντο ἔλαβον || 634. ὄφρα ἵνα || τρόφιν τὸν τρεφόμενον ||
 636. ἐνῆος πρᾶου || 637. βρασσομένη ζέουσα || 643. προῦτατον
 πραότατον || 644. ἐνῆες πρᾶοι || 645. ἀλλοίης ἀλλοτρίας || πη-
 μαίνουσιν βλάπτουσι || 647. ἀπημοσύνη ἀβλαβία || νέμονται

ἐσθιονται (!) || 648. ἄχραντοι ἄμωμοι || ἀκηδέες ἀφρόντιστοι || 652.
νεαρὸν νέον (1) || 653. σίνεται βλάπτεται || 654. πρεσβῆϊα τιμὴ
καὶ αἰδώς || 655. ἐράσμιον φιλότιμον || ἔραιο ἔλαβε || 657. τὸ διὸ ||
[fol. 72^r] || 659. ἐρήσσει γρήγορῃ || τρομέουσι φοβοῦνται || 660.
φέρτερον ἰσχυρότερον (!) || χειροτέρους ἥττονας (!) || ὀλέκουσι ἀπολ-
λοῦσι (!) || 661. κνέφας σκότος || 662. ολοὸν (!) ὀλέθριον || 663.
ἰαύειν ἀναπαύεσθαι || 664. ἀπάτερθε πόρρωθεν || 666. κυδοίμοι
θύοιοι || 667. δυσκέλαδοι δύσηχοι || θοῦρος ὀρμητικὸς || φθισήνο-
ρος τοὺς ἄνδρας φθειρούσης || 668. μαῖα ἢ τροφὸς || ἐρικλαύστων
τῶν ἄγαν κλαίειν ποιοῦντων || ἀλγεσίδωρος τὰ ἄλγη δωροῦσα ||
669. ἐφλεγον ἔκαιον || ἡμερίων τῶν ἀνθρώπων || δειλὸν ἄθλιον ||
670. κεκριμένοι διακεχωρισμένοι (!) || μερόπων τῶν ἀνθρώπων ||
671. αἰνότεροι χαλεπότεροι || 672. νηὸς ναοὺς || 673. αἰθαλόεντι
μέλανι || κατήνουν ἐδαπάνων || 674. εἰσόχε ἐωσοῦ (!) || ραιομένην
φθειρομένην || ὥσκειρε ἐλέησε || 675. ἐπέτρεπε παρεκελεύσατο ||
ἀνάφας κρεμάσας, δεδωκώς || 677. θῦνεν ὥρμα || 678. θωρήσων
ὀπλίζων || ῥήνου ποταμοῦ || 679. ἵστρον ποταμὸν || εὐφρότην ποτα-
μὸν || δοῦρατος πολέμου || 680. θρέπτειρα τροφὸς || 681. συνέστιον
σύνοικον || 682. κραίνουσι κοιρανέουσι || 683. φαίδιμος λαμπρὸς ||
ὄρπηξ κλάδος || [fol. 73^r] || 684. ἀνακτορίης βασιλείας || 685.
ρύοισθε φυλάττεισθαι (!) || ἔμπεδον βεβαιῶς (!) || ἰθύνοτε κυβερ-
νῶτε (!) || 688. τελεσφόρον τέλειον ||

c) Oppiani Hal. III. [fol. 74^r] 1. παναίολα ποικίλας ||
ὀγνεα βουλὰς || 2. φράζω μάνθανε καὶ νόει || 3. ξυμβάλλω νόει
καὶ ξύνες || τέρπεο εὐφραίνου || οἶμη ὠδῇ || 5. ἐναύλων τόπων δη-
λονότι || 6. πορσύνονται παρασκευάζονται || 7. ἀνέγκαν ἀνέπεμψαν ||
9. φέρτατε βέλτιστε || 10. αἰγιόχου τοῦ διὸς || 11. νύσσαν ἀφετη-
ρίαν καὶ ἀρχὴν || 12. ἰθύνων κυβερνῶν || 13. ἐμύσας ἐβουλεύσας ||
15. κωρυκίω σπιλαίω (!) τῷ ἐκ κωρύκου || 16. ρυτῆρα σωτήρα ||
19. παρήπαφεν ἐξηπάτησεν || βερέθρου βυθοῦ || 20. δύμεναι ἐκ-
δῶναι || ἐλθέμεν ἐλθεῖν || 21. μιν αὐτὸν || 22. προῦνξαν πρού-
τυψαν || 23. περιστυφελίζετο σληρῶς (!) διεθείσθη (!) || 24. ξαινό-
μενος τυπτόμενος || 25. λύθρον αἶμα || ἀλαλητῶν πλανῶν (confudit
cum verbo ἀλγτεύων) || 27. αὖσας φωνήσας || 28. οἶμης ὠδῆς ||
33. ἐνι ἔνεστι || εἰσόχεν ἐωσοῦ (!) || 34. ἀγκοίνῃσιν ἀγκάλαις ||
ἐλίσσόμενοι περιστρεφόμενοι || 35. χρεῖω χρεῖα (!) || θορεῖν πηδᾶν ||
ἀνοροῦσαι ἀνορμῆσαι || 37. ῥίμψα ὀρμητικῶς || διχνεῦσαι διελθεῖν ||
39. δηθύνειν βραδύνειν || 40. ταλάφρονα ἄθλιον || 41. πολυπαί-

παλος πανούργος καὶ σκληρὸς || 43. ἐγκύρσαντες ἐπιτύχοντες (!) ||
 ἀνωίστοισι ἀνελπίστοις || 44. ἐγρήσσων ἡρηγορῶν || 48. ἱμείροι
 ἐπιθυμοῖ (!) || ἐρώοι ἀγαπῶ || [fol. 76^r] || 56. μόγῳ πόνῳ || δίψει
 ἐπιθυμία || 57. παπτεινόμεν περιβλέπειν || 58. ἥπιος πρῶος || εὐδοίων
 ἡσυγάζων || 59. λάβρους σφοδρούς || 60. ὑπεῖρ ὑπέρ || 63. πλωτες
 ἄλδς ἰχθύες δηλονότι || 66. λῖνον δίκτυον || 67. οὖριον τῷ ἀνέμῳ
 ἐπιτηδές || ἄσιν πνέη || 73. γάνονται εὐφραίνονται || 74. δονάκεσσιν
 καλάμοις || 77. καθέτῃσι μεγάλαις ἀγκίστροις || [fol. 77^r] || 79.
 ἐντύνασθαι κατασκευάσθαι || 86. κνώσσοντας κοιμῶντας || 87.
 εὐκλήλους ἡσύχους || 88. τανυγλάχιν τανυγώνῳ || 91. ἀτρεκέως ἀλη-
 θῶς || τεκταίνονται παρασκευάζονται || 100. λελιγμένος ἐπιθυμῶν ||
 102. οἰμῆσαι ὁδεῦσαι || ἐμύτησε ἐματαιοπράγησε || 103. πείσματα
 σχοινία || φελλῶν τῶν κούφων ξύλων || 104. ἐξήλυξε ἐξέφυγε ||
 [fol. 78^r] || 108. πολυχρηδέϊ πολυφροντίστῳ || 109. λοισθιον ἔσχατον ||
 110. ἱμείρων ἐπιθυμούμενος || 111. ἰητῆρσιν ἱατροῖς || κέλονται κελεύ-
 ονται || 112. ῥέζων ποιῶν || χῆρες θανατοφοροὶ (!) μοῖραι || 113.
 αἰδος ἄδου (!) || μέλει φροντίζει || 114. κεῖ^αχότα τὸν κεκαυμένον ἢ τὸν
 ἐκπεπνευκότα || 115. ἐδάη ἐδιδάχθη || ἰκάνει ἔρχεται || 116. μέμων
 προσδοκῶν || 118. δίζονται ζητοῦσι || 119. νόμον κατὰ τὸν νόμον ||
 121. λαχῆνας ὀρύξας || 122. εὐνὴν κλίνην || 125. ἄρχυν τὸ δίκτυον ||
 127. φράσσεται συγκλείσεται (!) || 129. ἀναθρώσκων ἀναπηδῶν ||
 ἀζηχῆς σκληρῶς || 130. βεβηγμένος βεβιασμένος || 132. ἐφρόσαντο
 ἐνόησαν || 134. ῥίμφα ταχέως || τίταινόμενοι ἐξαπλούμενοι || πυμύτην
 ἐσχάτην || 135. ἀνύσωσιν πληρώσωσιν, ἀφίκωσιν || 136. θείνοντες
 τύποντες || 137. ὠτειλὴν πληγὴν || ἔρηξαν ἔσχισαν || ἀκωχὴν
 αἰχμὴν || [fol. 79^r] || 140. νωθρὸν βραδὺ || 144. λαιψηραὶ ταχεῖαι ||
 148. καυλὸν ἐπιμηκὲς μόλυβδον || 150. ἀνιάζουσα ἀλγούσα || τιται-
 νομένη ἐξαπλουμένη || 153. ἔσκηψε ἐνέβαλε || 157. μῆκωσι κεφα-
 λαῖς || θολὸς ῥύπος || 158. ονοφεράτατος σκοτεινότερος || ἀγλύος
 ἀορασίας || 159. ἀπροτίοπτον ἀπρόσοπτον || 161. ὀφρναίας σκοτει-
 νὰς || ῥαθάμεγας σταλαγμοὺς || ἀνήμεσαν ἀνέπτυσαν || 162. ἐμίγη
 ἐρύπησε || ἡμάλδυνε ἡφάνισε || 163. ἀγλούεις σκοτάεις || ὀπωπὴν
 ὄψιν || 164. αἰθαλόεντος μέλανος || ἄφαρ εὐθέως || 166. ἡερόφοιτα
 σκοτεινὰ (!) v. infra pag. 35 || [fol. 80^r] || 168. μῆτιν βουλὴν ||
 πανείκελον πανόμοιον || ἐντύνονται παρασκευάζουσι || 170. ἐπιφρο-
 σύναις βουλαῖς || 171. ἡλιβύτοισι ὑψιλοῖς (!) || 172. ἐρύουσιν ἔλ-
 κουσιν || 175. ἀλιερκέος ὑπὸ τῆς γῆς (!) ἐρχθείσης || 177. βαιοὶ

δλίγοι, μικροί || 178. θυσάνοις πλοκάμοις || 180. ἐλμίσι (!) σκώληξι ||
 183. σίφλον (!) σεσινομένον (!)¹ τοῦς ὀφθαλμοῦς ἢ ἄλλο τι μέλος ||
 193. πείροις κρατήσεις ἢ ἐγκαλεῖς (!) || [fol. 81^r] || 198. ἀπηνῆς
 σκληρὸς || 199. ὀασμῶν τροφῶν || 205. πεύθεό ἄκουσον || 206. ἐν-
 τύνονται κατασκευάζονται || 208. ναυσικλυτὸν ἐν ναυσὶ περὶ φημὴν ||
 209. ἐλεοῦσαν ὄνομα νήσου || 210. τεκμαίρεται στοχάζεται || 211.
 ἰῆρις συνετὸς || αὐλλίζονται οἰκοῦσι || 212. διαρρῶγας διεσχισμένας ||
 θαμνινοῖσι συνέχεσι (!) || 214. ἐπιπροτέων. ἡχῶν || ἐπιτέρπεται εὐ-
 φραίνεται || 216. ἄκατον πλοῖον || 217. ἔχσιν βάλει (!) || 218. ὀρέγων
 ἐκτείνων || 219. εἰλαπινάζει εὐώχει || 220. σαίνει κολακεύει || 221.
 κέλση ἐλεύσεται || 222. κλεινὸς ἐνδοξος (!) || ἔργμασι πράγμασι ||
 223. ἐ αὐτὸν || [fol. 82^r] || 228. μειδίᾳ γελά || 229. ποτὶ πρὸς ||
 230. στέλλεται πλέει || 231. ἀολέες τυνηθροισμένοι || 233. παρίσχει
 δίδωσι || 236. δηθύνουσιν βραδύνουσιν || 238. σχιζοῖ. σταθμοῦ ||
 λιτατόμενα ἐπιθυμουμένα (!) || 239. ἐσαθρόσωσιν εἰσβλέψωσιν || 240.
 ἄκατον πλοῖον || 241. ὑπεῖρ ἄλλα ὑπὲρ ἄλλα || 244. ὄρονις χελη-
 δῶν (!) || 247. ἀναπτύσσουσιν ἀνοίγουσιν || λέλχηεν ἤχει παρὰ τὸ λῶ
 τὸ θέλω (!) || 248. λίγα ὕξως || 250. θρώσκουσι πηδῶσιν || 252.
 ἐπιφαύει φαίνει ἐπιθυμῶν || τιταίνων ὀρέγων || 253. προῖνει ἡμε-
 ροῖ (!) || ἡὺτ' καθάπερ || ἀνακτι βασιλεῖ || 254. πείθονται ὑπακούου-
 σιν || ὅπη ὅπου || μύωπι δακτύλω || 255. διαίττουσιν διορμῶσιν ||
 [fol. 83^r] || 258. ἐπιφροσύνησι βουλίσαις (!) || παλαισμοσύνης τῆς
 παλαίστρας || 259. ἐπίσκοπος ἐπιστάταις (sc. κελεύει) || 260. κομιδῆς
 ἐπιμελείας || 262. θοὸν ἰσχυρὸν (!) || 264. λᾶαν λίθον || 265. οἰόμενοι
 ὑπολαβόντες || βόσιν τροφὴν || 267. κεχαρμένον εὐφραινόμενον || 272.
 αἰσωσι ἀκούσῃ || 273. οἱ αὐτῷ τῷ ἀλίσαι (!) || 275. κομιδὴν τρο-
 φὴν || 276. μιν αὐτὸν || 279. εἰκότα ὁμοῖον || 280. εὐτ' (!) ὅτε ||
 283. πονεῦμενοι ἐνεργούντες || ἰχωκὴν αἰχμὴν || 284. ἡνορέη ἀν-
 δρεῖα || βιόωνται βιάζονται || 285. τετυγμένον κατασκευασμένον ||
 287. πείσμα σχοινίου || [fol. 84^r] || 292. θάμμηξ λεπτὸν σχοινίου ||
 296. ἡκ' (!) ἡτύχως || 299. ὀξίον πολεμικόν || 300. ἐλαφρίζειν εὐκι-
 νεῖν (!) || 302. παρέσχεθεν παρέδωκε || λάβρωι λαϊμάργων (!) ||
 304. δηγήσεται βλέψειας || 306. σθενεροὶ ἰσχυροὶ || 308. ἡνορέη
 ἀνδρεῖα || 310. αὐερόντα ἀνέλκοντα || βιάμενος βιαζόμενος || 311.
 κέλλεται κελεύει || 312. ἐλάτῃσι κώπαις || ἀκάτοιο νηὸς || 315.
 πριεμένης σχιζομένης || 319. ὀηρόν ἐπὶ πολὺ || [fol. 85^r] || 320.

¹ Unde Etym. M. 714. 56 correxeris.

ἐμμενέως ἐφισταμένως || ἐρύονται ἔλκονται (!) || 321. ἰχθυβόλων
 ἀσπαλιεῖ || ὄρωρε διτήγερται (!) || 324. ἀμυνόμεν βοηθεῖν || 325. χρίμπτου-
 σιν προσπελάζουσιν || 326. τείροντες καταπονοῦντες || 327. θάμιγγα
 τὸ λεπτόν σχοινίον || λιλαιόμενοι ἐπιθυμούμενοι || 328. ἀμχανώσιν
 ἀδημονοῦσι || ἄοπλον χωρὶς ὅπλου || 329. μοχθίζοντα πονοῦντα ||
 330. εἰρεσίῃσι κωπηλασίαις || βιώμενον βιαζόμενον || 331. οἱ αὐτῷ ||
 τυτθὸν ὀλίγον || 333. ὀξύπρωρον ὀξείαν || 334. ἀποὸρήξε ἔκοψε ||
 337. πλάζονται πλανοῦνται || 338. βρόμοισι (corr. in βρομοίσι)
 τροφαῖς || εἰλαπίνῃσι εὐωχίαις || 340. λυπρῇσι λυπηραῖς || 342.
 λύγοισι φυτοῖς ἐκείνοις || 343. λευρῇ εὐρεῖα || 346. κνίσση ὁδμῇ ||
 347. ἐντύνας κατασκευάζων || 348. δόχμιον πλάγιον || ὕφαλον τὸν
 ὑπὸ τῆς ἀλός || 349. ὀτρυνέει παροξύνει || [fol. 86r] || 351. δαισά-
 μενος μαθὼν || 355. ἀτρομέοντες ἄφοβοι || 356. ἀγρόμενοι ἀγειρό-
 μενοι || ἐνήμενοι ἐνκαθήμενοι (!) || 358. ἡϊθέοιο νεάνια (!) || 360.
 ἡγερέθονται ἀγείρονται || 361. κείροντες κόπτοντες || ἀσημάντοιο μὴ
 ἔχοντος σημάντορα καὶ φυλακὴν || 362. ἀνῆσι δίδωσι || χαλίφρονας
 οἰνόφρονας || ἄκρατος ἄσχετος || ἡβη ἡλικία || 364. ἀγρομένοισι
 ἀγειρομένοις || παρασχεδὼν ἐκτὸς συνεγγὺς || 365. εὐλιπές εὐλί-
 παροι (!) || τελέθωσι ὑπάρχωσι || 366. πῶμα σκέπασμα || 367. εὐ
 ἀραρῶς εὐαρμύσας (!) || 368. ὑστάτιον ἔσχατον || κνώσσοντας κοιμώ-
 μενοι || ἀνείρυσεν εἴλκυσεν (!) || 369. φρασσάμενοι νοητάμενοι ||
 σπαίρουσι πηδῶσι || ἐχδῶναι ἐξελεθεῖν || 370. νήπιοι ἀνόητοι || 372.
 οἰσύνον ἐκ τοῦ φυτοῦ ἐκείνου ἡγουν τῆς οἰσύας || 373. νέρηεν κάτω-
 θεν || ἀναψάμενοι ἀναδε(σ)μησάμενοι || τρητὸν τετρυπημένον || 374.
 ὀχμάζουσιν κατέχουσιν || οἱ αὐτῷ || 375. ἀκταίους ἀπὸ τῆς
 ἄκτῆς (!) || κάχληχας τρητοὺς λίθους || ἰεῖσαι πέμπουσι || 376. διαινο-
 μένοισι διωγραιομένοις || γλαγρόεσσα γαλακτώδη || 377. ἡμερος
 ἐπιθυμία || 378. βαιοὺς ὀλίγους || ἀγέρονται ἀθροίζονται || 379.
 ὑπεκπροθέοντες ὑποτρέχοντες || [fol. 87r] || 381. ἀγρομένους ἐγειρο-
 μένους (!) || 382. ἐελδόμενοι ἐλπόμενοι || ἔλον ἔλαβον || 383. ἰέμενοι
 ἐπιθυμούμενοι || 385. πορσύναντες παρασκευάζοντες || 387. ἡρτυνεν
 κατεσκεύασε || ἀπηνέει σκληρῷ || 388. μῆδεα αἰδοῖα || 389. ὀρυ-
 μαγδὸς θόροβος || τειρομένοιο καταπονοῦμένου (!) || 390. ὀρίος
 δάσος || 391. ἰάνθη εὐφράνθη || αὐτῆς βοῆς || 392. ἴξε (!) ἡλθε ||
 ἔσθορε εἰσώρμησε || 393. βόθρω τάφρω || 394. εἰλεῖται συττρέφε-
 ται || δαιτὸς εὐωχίας || 396. πάθον ἔπαθον || φορβῆς τροφῆς || 397.
 πότμον θάνατον || αἶδος ἄδου || 399. εἴλε ἔλαβε || 400. ὑφήνας

πλέξας || 401. εὐπαγέως εὐπηγτῶς || ὀρόβων τῶν ὀσπρίων τινῶν ||
 402. μυδαλέην βεβρεγμένην || 404. ἐρασσαμένην ἀγαπησαμένην ||
 ἀνῶσαι τελείωσε (!) || 407. γοάει θρηνεῖ || ἦν τὴν ἰδίαν || ἄτην
 βλάβην || 408. δευομένη διωγραιομένη || ἕς ἥστινος (!) || [fol. 88^r] ||
 410. λειριώεσσα γλυκεῖα, ἐπιθυμητὴ || 411. κιχλήσχουσ' καλ-
 λοῦσι (!) || 412. νηδυμὴ γλυκεῖα || δεδονημένοι ἐστραμμένοι || ὦκα
 ταχέως || 414. ἰχμαλέοις διωγροῖς || φύκεσαι ταῖς βοτάναις ἐκείναις ||
 415. τέρπονται εὐφραίνονται || 417. λάας (!) λίθους || 419. ἡριγένεια
 ἦτοι τὸν ὄρθρον γενῶσα (!) ἡμέρα (in mge) || 420. ἀγρόμεναι ἀχειρό-
 μεναι || 421. τῆμος τότε || ἐπεντύνει ἐπετοιμάζει (!) || οἱ αὐτῶ ||
 422. εἰλυμένους (!) καλυπτομένους || λᾶας λίθους || 423. γάνυνται
 χαίρουσι || 426. ἡχθῆσαν ὠρμήθησαν || 427. ῥίμφα ταχέως || ἄνυται
 τελειοῦται || 428. ἀσμαράγοις ἡσύχοις || ἐλάτῃσι κώπαις || 431.
 πτοιαλέον φοβερὸν || πτοίῃ φόβος || ἔθῃχε ἐποίησε || 432. χειριστέ-
 ρησιν κακωτέροις || 433. ἄσιν ῥύπον || κίχῃσι καταλάβῃ || 434. φέρ-
 βεται ἐσθίει || ἱμείρει ποθεῖ || οὐσαέος χαλεποῦ δυσώδους || 436.
 πυθομένοις σεσηπημένοις || ἔλη λάβῃ || 437. μιν αὐτὴν || αὐτρίην
 πνοὴν || 439. ἔελα ὅμοια || ἔεσσι χοίροις || [fol. 89^r] || 440.
 φυρομένοισιν μεμολυμένοις || 441. διάκριτοι διαχόριστοι (!) || νεπό-
 δεσσιν ἰχθύσι || 442. ἀριστεύουσ' βασιλεύουσιν || 444. ἀπαφῶν (!)
 ἀπατήσας || 447. θυμῆρης ἐπιθυμητὴ || 448. κέχλιται ἡσφάλισται ||
 450. λάβρως λίαν || 451. διαίσσουσιν διορμῶσιν || 451. ἀολλέες
 συνηθρομένοι (!) || 452. πεφρικότες τρέμοντες || 453. νεάτην ἔσχα-
 τον || κρηπίδα (!) ἔδαφος || 454. χιόνας αἰγυάλους (!) || πολυφλοί-
 στους πολυήχους || ἐνέπουσι εἰς ἀκολουθοῦσι (!) || 455. ἐμπελάουσιν
 πλησιάζουσιν || ἀλγμονες πλανίται (!) || 457. ἔδάησαν (!) ἔμαθον ||
 πινυτώτεροι συνετώτεροι || 458. ἀλευομένους φεύγοντας || ἔλον ἔλα-
 βον || 461. τόθι ὅπου (!) || 462. ἀγνυμένοισιν σχιζόμενοις || ἐνισπεῖρει
 σκορπίζει || ῥοθίοισι κύμασι || 464. θρώσχουσιν πηδῶσιν || ἐπειγόμενοι
 ἐπισπερχόμενοι || 465. ἀολλέες συνηθροισμένοι || 467. κατασχιόιτο σκο-
 τῶ || ἐνείη εἰσβάλη || 468. ὀνάξ κάλαμος || [fol. 90^r] || 470. θαμέεσσι
 συχνοῖς || 471. δέλετρον τὸ δέλεαρ || ἔχε ἔπεμψε || 472. ὀρόωντες
 βλέποντες (in ras.) || 473. (ἐπι)θρώσχουσι πηδῶσι || 474. εὐκχλον
 ἡσύχον (!) || 476. ἐπιφρώσσετο ἐπενόησεν || 477. ἀτρεκέως ἀληθῶς ||
 478. ἀνακλονέουσιν ταράττουσιν || 479. ἐξείρυσσε ἐξείλκυσε || 481.
 ἤνυσεν ἐτελείωσε || 482. λίχρον λαίμαργον ὀφύφαγον || 483. ἥπαφον
 ἡπάτησαν (!) || ἔσαντες ἐνβαλόντες || 484. εἶδαρ ἔδεσμα || τετυγμένον

παρεσκευασμένον || 491. μαργαίνουσιν μαινομένη (!) || ἀτάσθαλα
 βλαπτικὰ || 492. ἀμάθυεν ἠφάνισεν || 493. ἀγαυοτέρῃ λαμπροτέρῃ ||
 494. κυανώπιδος μελαινώπιδος (leg. μελανώπιδος) || 496. θόρεν
 ὄρμηθεν || 497. ποίῃ βοτάνῃ || ἔκθορε ἐκπήδησε || 499. ὀρθὸν
 πολὺ || ἔξεν ἦλθεν || αὐτῇ πνοῇ || 500. ἀποσταδὸν πόρρωθεν || [fol.
 91^r] 502. κυρήσας ἐπιτυχὼν || 503. ἐφορμαίνων ἐπιθυμῶν || 506.
 εἰλεῖται συστρέφεται || 507. μερμηρίζει φροντίζει || 508. δῶμενος
 ὑπολαβὼν || ἀπῆμονα ἀβλαβῇ || 509. ἄρσε διήγερσε || 510. τρέσσας
 φοβούμενος || 511. εἶλε ἔλαβε || ψάοντα θίγοντα (!) || 513. τευ
 τινὸς || 514. ἀναδύναι ἀναδραμεῖν, ὑποτρέψαι || 515. τέτληκεν υπέ-
 μινε (!) || 516. αὐτὶς εἰς τουπίσω || 519. ἀνελίσσεται ἀναστρέφεται ||
 520. πελάσῃ πλησιάζῃ || σχεδὸν ἐγγὺς || 522. αὐτῇ πνοῇ || 523.
 ἀπώμοτον ἀπηγορεύμενον || πάσασθαι γεύσασθαι || 524. διακνίζει
 διασκορπίζει || 526. πεῖρεν ἐπέραςεν || ἀνακρούων ἀναπλήττων ||
 ἐξόρων κολύων (!) || 528. ἂν αὖ || 529. παρήπαφον ἠπάτησαν ||
 [fol. 92^r] || 531. ἐπεντύουσιν ἐπετοιμάζουσιν (!) || 532. τὸ ἀγκί-
 στρον (!) || ἰώρηται κρεμάται (!) || 533. μῆρινθου τοῦ σχοινίου ||
 ἀχαχμένον κεκονημένον (leg. ἠκονημένον) || 535. ἀργεννῶν λευκῶν ||
 χεῖλεος τοῦ ἰχθύος δηλονότι || 536. θοῦρος ὀρμητικός (!) || 537.
 οὐιτρεύει ἐσθίει, κόπτει || ἄορι τῷ ξίφει || λάβρω σφοδρῶ || 538.
 οὐκίνομενοι κοπτομένου || 546. ἄπλατοι ἀπρόσιτοι || 547. ἀκάτους
 νῆας || ἐσχομένους εἰκαζομένας || 549. ἀναδύεται ὑποτρέπεται, φεύ-
 γει || 550. εὐσέλμους εὐκαθέδρους || 553. πεπαρμένος πεπερασμένος ||
 556. διαμπερὲς ἀδιλείπτως || 557. θοῶς ταχέως || [fol. 93^r] || 562
 ἔντεα ὄπλα || συλίσαντες σκυλεύσαντες || ἀρηιφάτων πεφονευμένων
 ἀπὸ τοῦ πολέμου || 563. θωρήξαντο ὀπλίσαντο (!) || 565. ἀγκλίνουσι.
 ἀνοίγουσι || 566. ἤπιφε ἠπάτησε || 568. ἀφροσύνησιν ἀβουλίας ||
 569. μένεαίνων ἐπιθυμῶν || 571. χάζεται χωρεῖ || 572. κεκαφηότι
 λυπηρῶ || 574. ἐλάοντες ἐλαύνοντες || 575. κράτα (!) κεφαλὴν (ἦν
 in ras.) || συνηλλοίγησαν συνέτυψαν || 576. ἀφροσύνη ἀβουλία || 579.
 ἠρώσαντο ἐφιήσαντο (in ras.) || 581. τερπωλὴ ἀφρωσύνη (!) ||
 ἀπειρήτοισιν νηπίοις || φαινήν λαμπομένην || 583. μαρμαρυγὴν
 φλόγα || ἱαινόμενοι εὐφραίνόμενοι || γελώσαι γελᾶσι (!) || 584. ἐμεί-
 ρουσι ἐπιθυμοῦσι || ὀρέγουσι κτείνουσι (!) || 587. ἤντησαν ἔτυχον ||
 589. ἐκθορον ἐξεπήδησαν || 590. ἐξανύσαιτες ἐκτελειώσαντες ||
 [fol. 94^r] || 592. ἀρρηότας ἠρμοσθέντας (!) || ἤυτε ὥσπερ || 594.
 μεμαῶτας ζητούντας || 595. ἰχμαλέοισιν διύχοις || βροχίδεσσι δε-
 σμοῖς || 596. ἴσον ἥμιον || ἀθλεύουσιν πολεμοῦσι, ἀγωνίζουσι || 597.

ἀφροσύνῃ ἀβουλία || ζμερος πόθος || ἄτῃς βλάβῃς || 600. ἐπαύσσουσιν ἐφορμοῦσι (!) || 601. μῆδόμεναι βουλευόντες || 602. μῆχος μῆχάνημα || 603. μογέουσαι πονοῦσαι || 604. ποτὶ πρὸς || ἀφραδίῃσιν ἀβουλίαις || ἀλοῦσαι λειψθέντες || 606. ἔκτοσθεν ἐκτὸς || 608. ἐπιπρίζουσι τχίζουσι || 610. ἴσοι στείχουσι λόχοισι ὅμοιοι ταῖς τάξεσι τῶν ἀνδρῶν οὕτως περιπατοῦσι || 613. πελάσαι πλησιάζαι || 614. στιγδὸς τάξεος (!) || αἶψα ἔπειτα || 615. ἔδεκτο ἔλαβε || 616. ἐπέλασσε ἐπλησίασε || [fol. 95^r] || 622. οἰστροῖσιν πυρωθῶσι || 624. βίῃ κοιμώντες ὑπερηφανεῖς || 628. ἐνναίεται οἰκήτορες || οἷσμασι κύμασι || 629. ὁπειρεσίοις πολλοῖς (!) || 630. σκιδνάνται σκεδάζονται || 631. ἔκπαγλος ἐκ<κ>πληκτικῇ || 634. στεινωπὸν στενὸν || ἐπηρεφέεσσιν κεκαλυμμέναις || 635. λίγν ἀνέμοισιν ἐπιδόρομον ὅπ' ἀνέμων βιαζόμενον || 638. κιούσας πορευομένας || 639. τεκμαίρεται στοχάζεται || 640. πιφαύσκει ἐμφανίζει || 641. πυλωροὶ πύλαι || 642. μόγατοί τ' αὐλῶνες στενὰς ὁδοὺς || 643. δοῶς ταχέως || στιγὰς τάξεις || 644. καταφυλαδὸν κατὰ φύλας || 646. ὥρῃ καιρῷ || ἀπειρέσιοι πολλοὶ || 647. ἀγρομένοις ἀγειρομένοις || ἀνέλγῃ ἀνέχῃται καὶ λάβῃται || 648. ἀφνειὸν πλούσιος ||

d) Oppiani Hal. IV. [fol. 96^r] 1. λήϊδα λείαν || 2. ὀλοῶν ὀλεθρίων || 3. ἡντίασαν ὑπηντισαν (!) || 5. ἡγάθεον θαύμαστον (!) || 6. εἰσαίτοιτε εἰσρακούετ'αἱ || γάνυσθε εὐφραίνεσθε (!) || 7. τερπωλαῖς εὐφρωσύναις (!) || ἡπιόδοροι (!) προσηνὴ δῶρα παρεχοῦσσι (!) || 10. γλυκὺ νᾶμα γλυκεῖαν ῥοδὴν || πραπίδεςσι φρεσὶ || 11. ὅσοις ὀφθαλμοῖς || 12. ὀροθύνης παροξύνῃς || 14. ἀθμαίνεις (!) πνέεις || 15. παφλάζων κράζων || 16. προβαλεῖν προχέειν || λαρόν γλυκὺ || γάνος ἡδυσμα || 17. βυσσόθεν ἐκ τοῦ βάθους || οἰμωγὴν στεναγμὸν || 18. ἀμέρσαι μαραίνειν στερῆσαι || 20. ἐξεκύλισσας ἐξέτρεψας || [fol. 97^r] || 22. εἰλαπίνῃσι εὐωχείαις (!) || 23. παλαιτάτος παλαιότατος || 24. ἀμειδέος στυγνοῦ || 26. τέκων τέλος || 28. τίκτε ἔτεκε || 29. ἰκάνοις ἔλθοις || 30. ἀναίνεται ἐπαρνεῖται (cf. lexica!) || 35. βόσκει τρέφει || [fol. 98^r] || 41. στιχτοὶ στίγματα ἔχοντες || μόχθοις πόνοις || 45. ἀπέκερσε ἀπέκοψε || 46. ἡμάλδυνε ἐκακοποίησε || ἀκάχησεν ἐλύπησεν || 50. ἐπεφρόσθη ἐνόησε || 53. ταρβεῖ φοβεῖται || ταναηχεῖς ὀξέας || 54. οὐτάζουσιν τιθρώσκουσι (!) || 57. ἀρηγόνες βοήθοι || 58. τειρόμενον κα<τα>πονούμενον || 63. ἔμαρψε ἔλαβεν || ἐξείρυσσε ἐξείλκυσε || θύρηξ (!) ἐκ τῆς θύρας || 65. παιπαλόεσσαν (αι in ras.) σκληρὰν || κολώνην ἄκραν || 66. μῆνη (supra ἢ ras.) σελίνῃ (!) || 67. κελαι-

νύσσει μελαντίζουσι || 68. ὄρφνη (!) νυκτί || μογέουσι πονοῦσι ||
 70. ἐπίκουρον βοητὸν (!) || ἀμοιβῇ διαδοχῇ || [fol. 99^r] || 75. θοὸν
 ταχὺ || 77. μέμβλονται φροντίζουσι || 80. ἀνελκόμεν ἀνελκεῖν (!) ||
 82. μηρίνθου σχοινοῦ || 83. δινωτὸς στρεπτὸς || ἄμματος δεσμοῦ || 84.
 ἀλέγκιος ὁμοία || ῥοθίοισιν κύμασι || 85. τιταίνεται ἐξαπλοῦται || 88.
 κραιπνὸν ταχέως || 89. ἄκατον νῆα || 90. βεβηγμένοι βιαζόμενοι ||
 ἐλάτῃσι κώπαις (!) || 92. ἀρωγὴ βοήθεια || 93. ἀγρομένους ἀγειρο-
 μένους || 94. ἴδη βλέπη || 99. προβολαὶ ἐξοχαὶ || [fol. 100^r] || 103.
 ἐγκονέουσιν σπεύδουσιν || 104. ἐξανύσαι τελειώσαι (!) || 108. ἐσθορέειν
 εἰσπηδᾶν || 109. κύντατα χυλεπῶς ὀλεθρίως || 115. ἐξερέουσιν ἐξε-
 ρευνῶσι || 116. μαϊόμενοι ζητούμενοι || κατήλυσιν εἰσέλευσιν || 117.
 εἰσιθμῖν εἴσοδον || 119. στυγερὴν μισιτῖν (!) || 121. θάμνοισι συν-
 δένδροις τόποις || λασίοισιν πυκνοῖς || 123. ξουθὸν λεπτὸν || αἰόντες
 ἀκούοντες || 125. ἰωῆς φωνῆς || 128. παρήπαφεν ἡπάτησεν || ῥο-
 θίοισιν κύμασιν || 129. θαλερὴ τρυφερὴ || λιπόωσα παχεῖα || 130.
 ἀπείρονες ἄπειροι || [fol. 101^r] || 131. κάλλει ωραιότητι (!) || βεβηγμένοι
 βιαζόμενοι || 132. ἔγγρες ἔρωτες || 133. θαλπομένοις χαίρουσι ||
 136. ζῆθεοι νέοι || 137. φρασάμενοι μαθόντες || ἀποσταδὸν πόρ-
 ρωθεν || 138. ἀγαιόμενοι θαυμάζοντες || πολύηρατον πολυαγαπητὸν ||
 ἄγχι πλησίον || 139. ἤλυθον ἤλθον || 140. γάνονται εὐφραίνονται (!) ||
 141. λιαρῆς χλιαραῖς καὶ ἐπιθυμητικαῖς || 143. ἀπεχθέες μισητοὶ ||
 146. ἀψίσι (!) βρόχοις || 153. ξένηθεν ἐκ τῶν ξένων || 154. ὀγναιὸν
 πολύχρονον || 155. ἥπιον πραυνῇ (leg. προηνῇ) || ἀπήμονα ἀβλαβῇ ||
 156. νέου (!) νεωστὶ || 157. ληίσθηῖσα δαμασθεῖσα || 159. ἀοργενοῖς
 λευκοῖς || γυρώσασα περικάμφασα || [fol. 102^r] || 165. πτόρθοις
 κλάδοις || τεθηλόσιν βεβλαστηκόσιν || 168. κεχρημέναι χρήζουσαι ||
 171. πινυτοῖσιν συνετοῖς || 174. βαρύφρονη σὺν || θύων ὀρμῶν ||
 175. δάμαρ γυνή ||

Inde a vsu 176 usque ad finem carminis desiderantur
 glossæ in W.

2. A Ἀλιευτικὰ szövegébe befurakodott glossák.¹

W* glossémáin végighaladva mindenekelőtt azt a tényt állapíthatjuk meg, hogy a glossator nem elégszik meg azzal, ha a szerinte ritkább kifejezést *egyszer* glossálta, hanem adott esetben újra meg újra magyarázza. Glossál szokat, melyek a próza szempontjából magyarázatra szorulnak ugyan, de az epikus dictióban sokszor egészen közönségesek, s glossálja a nélkül, hogy az interpretamentumban a kellő jelentéstani árnyalatokat mindig szem előtt tartaná s élesen körülhatárolná. Glossálja egy, néha két interpretamentummal, s így gondolható, hogy annak a másolónak, a ki több mint egy kézirat alapján, illetve a scholionok és a paraphrasis megtekintésével is interpretált, néhol egész sereg szóértelmezés állott rendelkezésére. Igen *feltűnő, hogy az interpretamentum sokszor költői szó* (v. ö. I 487, 501, II 65, 175, 487, 536, III 321), sőt mi több, alaktani tekintetben is az epikus dictio körébe tartozik (II 347, 449, III 493), mi arra vall, hogy olyasvalaki is glossálta költőnket, ki a költői irodalomban meglehetősen otthonos volt. Azt is látjuk (pl. I 7, II 67 s 78), hogy ha később az interpretamentum a költői szövegben előfordul, az előbbi lemmával magyarázzák, s e jelenségre különösen felhívom a figyelmet. A Hal. I 136., 148. és 197. sorainak egyes lemmáihoz írt interpretamentumaiban ῥλωσνῆς-ra történik hivatkozás. Ez természetesen nem más, mint ῥλωσνῆς Τζέτῆς, kinek kommentárjára mennek vissza a paraphrasisal megdagadt scholionaink, mely scholionokból merítenek a glossatorok.

¹ Értekezésem első részének megjelenése óta összevetettem a Paris Reg. gr. 2755 (R₃, R₃* = manus gloss.) I 523—763, II 47—127. sorait. Új kézirati siglumokul említém M*-et (az első kéz inter lineas) h*-t (lectiones inter lineas exaratae), x*-et (lectiones inter lineas codicis x), d*-t (lectiones codicis d inter lineas atramento factae), o²-t (manus secunda codicis o inde a vsu 51 libri IV.) és P₁² (manus recens cod. P₁). Itt jegyzem meg, hogy R₁-ben a IV. ének 513— V. ének 149. sorait pótlólag írta az a kéz, melytől az I. én. 1—623. sorai valók, a 69—75. foliumokon.

Minthogy interpretamentumokat sokszor nemcsak az illető lemma fölé írtak, hanem a sor végére, sőt elejére is, előfordult, hogy olvasásnak vették őket, úgy miként azokat, melyek a kommentárban főlemlítést nyertek s a szokásos γρ' (= γραπτέον, γραφεται) kíséretében, de a nélkül is íródtak a margóra vagy a sorok közé. A librarius szeme a gépies másolás folyamán nem egyszer a lectióról az interpretamentumra tévedt, s azt írta be a szövegbe; ha képzetesebb ember volt, kinek a sűrűn glossált szövegnek a megértése nem esett épen nehezére, tetszése szerint választott lemma és interpretamentumok között. Hogy mármost azokat az interpretamentumokat, melyek a szövegbe befurakodtak, kiselejtezhessük, nemcsak be kell bizonyítanunk, hogy kódexeinkben vannak olvasások, melyek első futólagos pillantásra is már glossáknak ismerhetők fel, hanem olvasások, melyeknek értékét más kéziratok glossált olvasásaira való vonatkoztatás által bírálván el, az eredeti, genuin olvasás kihüvelykezéséig merészkedhetünk előre.

A glossákra támaszkodó szövegkritika Oppianusnál nem új dolog; igaz, RITTERSHUISUS még alig-alig gyakorolta (v. ö. ad I 300!), de BRUNCK — a tanulmányom bevezető része 35. l.-ján idézett kézirat tanúsága szerint — már több ízben folyamodott hozzá; ő az pl., ki R₂-ből a Hal. II. éneke 101. sorához kijegyzi az ἐνδον ἔθηκε olvasást glossáival (ἐνέβαλε, ἐσκόρπισε) együtt s e glossákból az ἐνδον ἔθηκε lectióra következtet; ő veszi észre, hogy pl. a Hal. I 472.-höz kijegyzett χοροτυπῆσιν olvasás fölött az egyik glossa (τοῖς τύπτουσι τὸ ἔδαφος ἐν τοῖς χοροῖς) a genuin olvasást glossálja, melyet ő restituál is («χοροτυπέουσιν ut Kyn. IV 341») belőle, a másik pedig (χορεῖαις) a romlott varianst; ő erősíti meg hozzátartozó glossák segítségével az R₁- (illetve R₁²-)ből kijegyzett olvasások hiteles voltát: hiszen a glossa jelentősége sokszor épen abban áll, hogy megerősíti némileg a lectiót. Eljárásában Brunck követőkre talált SCHNEIDER-ben, ki q lectióinak kijegyzése alkalmával — s KOECHLY-ben, ki az I. r. 43. l.-ján idézett értekezésében vette figyelembe a glossákat is. De ők mind oly kevés kézirrattal operáltak, hogy nem vehették észre, hogy a Ἀλεπουκᾶ-t már Τζέτζης előtt is kellett, hogy glossálták legyen. Azonkívül inkább ötletszerűen s nem systematikusan, a glossákra való szüntelen tekintettel

vették szemügyre a szövegromlásokat. Mert hogy a glossák milyen kárt tettek a hagyományban, azt csak az alábbiak fogják meggyőződen bebizonyítani.

Hiszen Ὀππιανός-kódexeinkben már nem épen kevés azoknak az olvasásoknak a száma, melyeknek glossa-voltát még a szövegnek felületes megértése is kétségen felül helyezi s melyeket nem tűr meg a metrum. Hadd soroljam fel itt azokat, melyeket apparatusomból sikerült kijegyezni: I 70. $\lambda\acute{\iota}\nu\epsilon\tau\alpha\iota$ $\epsilon\beta\phi\rho\alpha\iota\upsilon\epsilon\tau\alpha\iota$ (quod suprascriptum in p_2) S_2kz , s ez állhatott III 191-ben L-ben a. c.; I 241. $\mu\acute{\epsilon}\nu\epsilon\iota$ $\mu\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ $Fdoy$; u. o. $\alpha\gamma\rho\epsilon\upsilon\tau\eta\rho\alpha$ $\theta\eta\rho\eta\tau\eta\rho\alpha$ $v\lambda$; I 417. $\zeta\upsilon\gamma\omicron\nu$ $\delta\epsilon\tau\rho\omicron\nu$ P_1h ; I 442. $\tau\omicron\iota$ δ' $\tau\omicron\iota$ $\kappa\alpha\iota$ $\alpha\lambda\lambda\omicron\iota$ o^* ; I 449. $\pi\acute{\epsilon}\phi\rho\iota\kappa\epsilon$ $\pi\epsilon\phi\rho\acute{\iota}\kappa\alpha\iota$ o ; I 462. $\pi\alpha\nu\sigma\upsilon\delta\acute{\iota}\eta$ $\pi\alpha\sigma\upsilon\delta\acute{\eta}$ (hoc est $\pi\alpha\sigma\upsilon\delta\iota$) U^* ; I 540. $\delta\lambda\eta\tau\alpha\iota$ $\kappa\iota\nu\delta\eta\nu\epsilon\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\iota$ V ; I 593. $\sigma\acute{\iota}\omega$ $\mu\acute{o}\nu\omicron\upsilon$ V ; I 633. $\rho\acute{\epsilon}\alpha$ $\rho\acute{\epsilon}\iota\alpha$ b , $\rho\acute{\alpha}\sigma\tau\alpha$ S_1 ; I 706. $\pi\acute{o}\theta\omicron\varsigma$ $\xi\rho\omega\varsigma$ b ; I 787. $\beta\omicron\rho\eta$ $\phi\omicron\rho\beta\eta$ o ; II 129. $\alpha\lambda\kappa\iota\mu\omicron\nu$ $\iota\phi\theta\iota\mu\omicron\nu$ $CR_1^2S_1fhp_2gru$; II 169. $\pi\acute{o}\rho\epsilon$ $\delta\acute{\omega}\kappa\epsilon$ ox ; II 173. $\alpha\gamma\kappa\omicron\iota\nu\eta\sigma\iota\nu$ $\acute{\epsilon}\nu$ $\alpha\gamma\kappa\omicron\iota\nu\eta\sigma\iota\nu$ o ; II 186. $\alpha\delta'$ $\alpha\delta\theta\iota\varsigma$ hp_2 ; II 244. $\delta\alpha\iota\nu\omicron\nu\tau\alpha\iota$ $\xi\delta\omicron\upsilon\sigma\iota\nu$ b , (ex $\xi\delta\omicron\upsilon\sigma\iota$) M^2 ; II 310. $\pi\acute{\epsilon}\tau\rho\alpha\nu$ U^* ; II 323. $\gamma\alpha\acute{\iota}\varsigma\iota$ $\mu\acute{\epsilon}\nu\epsilon\iota$ o ; II 402. $\alpha\lambda\kappa\eta$ $\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ v^* ; II 618. $\xi\alpha\rho$ $\alpha\acute{\iota}\mu\alpha$ b ; II 633. $\mu\omicron\iota\rho\alpha\nu$ $\mu\acute{o}\rho\omicron\nu$ M ; III 31. $\sigma\alpha\rho\kappa\acute{\iota}$ $\alpha\lambda\kappa\eta$ v^* ; III 197. $\kappa\alpha\chi\acute{\omega}\tau\epsilon\rho\omicron\nu$ $\beta\alpha\rho\acute{\upsilon}\tau\epsilon\rho\omicron\nu$ lv , et fuit fortasse in L ; III 243. $\beta\acute{o}\sigma\iota\nu$ $\phi\omicron\rho\beta\eta\nu$ x ; III 268. $\theta\rho\epsilon\acute{\epsilon}\nu$ $\xi\rho\rho\iota\psi\epsilon$ p_2o^* , habuit fortasse L ante correcturam; III 315. $\alpha\gamma\omega\nu\alpha$ $\pi\acute{o}\nu\omicron\iota\varsigma$ (pro $\pi\acute{o}\nu\omicron\upsilon\varsigma$) F ; III 360. $\alpha\gamma\epsilon\rho\acute{\epsilon}\theta\omega\nu\tau\alpha\iota$ $\sigma\upsilon\nu\alpha\theta\rho\acute{o}\iota\zeta\omicron\nu\tau\alpha\iota$ v^* (est glossa in d); III 397 $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\varsigma$ $\xi\rho\kappa\omicron\varsigma$ $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\varsigma$ $\delta\acute{o}\mu\omicron\nu$ U^*d^{**} , $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\varsigma$ $\delta\acute{\omega}\mu\alpha$ (hiatus!) Wh , $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\varsigma$ $\delta\acute{o}\mu\alpha$ f ; III 420. $\pi\acute{o}\rho\omicron\nu$ $\chi\acute{\omega}\rho\omicron\nu$ x ; III 539. $\pi\epsilon\rho\iota\sigma\tau\rho\acute{\epsilon}\phi\epsilon\tau\alpha\iota$ $\pi\epsilon\rho\iota\phi\acute{\epsilon}\rho\epsilon\tau\alpha\iota$ h ; III 569. $\theta\rho\acute{\omega}\sigma\kappa\epsilon\iota$ $\acute{\epsilon}\kappa\theta\rho\acute{\omega}\sigma\kappa\epsilon\iota$ V ; III 618. $\zeta\varsigma$ $\kappa\epsilon$ $\mu\acute{\epsilon}\sigma\phi\alpha$ S_1 ; IV 20. $\mu\acute{o}\rho\omicron\nu$ $\pi\acute{o}\nu\tau\omicron\nu$ U ; IV 204. $\pi\acute{o}\rho\omicron\nu$ $\pi\omicron\tau\alpha\rho\mu\acute{o}\nu$ U ; IV 440. $\alpha\mu\phi\acute{\iota}$ $\acute{\epsilon}\nu$ V (cf. W^* I 554); IV 562. $\xi\theta\nu\epsilon'$ $\gamma\acute{\epsilon}\nu\epsilon'$ b ; IV 651. $\kappa\alpha\iota$ $\alpha\iota\kappa\acute{\iota}\eta\sigma\iota\nu$ $\kappa\alpha\iota$ $\alpha\epsilon\iota\kappa\acute{\iota}\eta\sigma\iota\nu$ U ; IV 671. $\acute{\alpha}\upsilon\tau\mu\eta$ $\delta\delta\mu\eta$ P_1h^*ou ; V 16. $\delta\mu\eta\theta\acute{\eta}\mu\epsilon\nu\alpha\iota$ $\delta\mu\eta\theta\acute{\eta}\nu\alpha\iota$ $ACFP_1S_1fhoqu$ et p. c. R_2^{**} ; V 49. $\acute{\alpha}\zeta\eta\chi\acute{\epsilon}\iota$ $\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\delta\acute{\epsilon}\iota$ (cf. Hesych. sub voce.) CMP_1hqu , $\acute{\alpha}$ $|||$ $\delta\acute{\epsilon}\iota$ f ; V 242. $\epsilon\delta\kappa\acute{\omega}\pi\omicron\upsilon\varsigma$ $\epsilon\delta\zeta\acute{\omega}\gamma\omicron\upsilon\varsigma$ h^* ; V 470. $\phi\acute{\eta}\mu\iota\varsigma$ $\phi\acute{\alpha}\tau\iota\varsigma$ (= $\phi\acute{\alpha}\tau\iota\varsigma$) R_1^2 , a. c. fort. L ; V 568. $\sigma\acute{o}\delta'$ $\kappa\alpha\iota$ $\sigma\acute{o}\kappa$ V ; V 632. $\iota\epsilon\rho\acute{o}\nu$ $\iota\chi\theta\acute{o}\nu$ $\kappa\acute{\alpha}\lambda\lambda\iota\chi\theta\acute{o}\nu$ U .

Látnivaló, hogy metrumellenes glossák, mindamellett, hogy a vers ritmusának durva megsértésétől meglehetősen óvakodtak a másolók, mégis elég szép számmal fordulnak elő. De már abban a törekvésükben, hogy párhuzamos glossákkal kísérik a

szöveget, be kellett érniök néha azzal, hogy a glossákat más kéziratból írták a lemma fölé, mint a melyből magát a szöveget másolták. Ennek következtében először is az történhetett, hogy a glossa más lectio fölé került; ennek nyomát látjuk pl. W^* -ben a Hal. I. éneke 303. verséhez. Azután megtörténhetett, hogy romlott glossát írtak a lectióhoz, mire ugyancsak W^* nyújt bőségesen példákat. De viszont bekövetkezett az is, hogy egy genuin olvasásnak a glossája került romlott lectiónak fölébe. Így pl. C-ben IV 110 αὐτόματοι van hagyományozva, de az αὐθόρμητοι glossa az αὐτόμολοι olvasás mellett bizonyít; R_1^2 -ben III 397 ἐφορβήσαντο van hagyományozva, míg R_1^{2*} marginális megjegyzése ἐσωρμισαν az ἐσορμήσαντο olvasást glossálja, melyet pl. P_1 -ben találunk; S_1 -ben II 266 egy κατέλαβε glossa a más kéziratokban is hagyományozott μάρψε fölött áll, holott csak az egybeült hagyományozott κατέμαρψε illik a metrumba; U-ban II 69 az olvasás jóllehet ἐγκλίνασα, a glossa ἀνακλίνασα; b-ben II 432 πέλει van a szövegben, de a πλησίον glossa a πέλας olvasásra hágy következtetni; o-ban III 565 ἐγκλίνουσι θύρετρα van ugyan, de ἀνοίγουσι glossája alapján az ἀγκλίνουσι is eszünkbe fog jutni; u-ban I 783 εὐλαῖς van ugyan, de u^* marginális jegyzete βδέλαις (= βδέλλαις) mégis csak az εὐλαῖς-t glossálja; d II 552 κρινόμενος-t nyújt bár, glossája διαχωρίζων nyilván a κρινόμενος-t magyarázza; h IV 72-ben ἀκτῆρες-t ad, de glossája βοηθοὶ nyomban útbaigazítja az embert; q-nak πολυμαχίμου glossája az V. ének 328. versének πολυδορίσιοι-jához nem hágy kétségben a felől, hogy egy πολυδριτίσιο lectiót magyarázott a glossa. A glossák figyelembevételéle tehát tetemesen előreségit-het bennünket a hagyományozott szöveg megértésében.

Kétségen felül áll az is, hogy kéziratok olvasásai glossa minőségében szerepelnek más kéziratokban. Κρυσερῷ-nak a glossája (I 38) pl. A-ban φοβερῷ, χαλεπῷ, $adr_2r_4r_5r_7xy$ -ban χαλεπῷ, r_8 -ban χαλέπω θανάτω (sic), — és pedig annak a κρυσερός-nak, melyet I 367-ben fh χαλεπός-szal, r χαλεπός, ισχυρός-szal, II 609-ben ugyancsak r (meg P_1) χαλεπός-szal, I 572-ben x, V 32-ben S_1 χαλεπός-szal illetve χαλεπώτεραι-jal glossálnak; ez a χαλεπῷ (I 38) FLMP $_1$ R $_1$ UVWbghjnpp $_2$ tz kéziratokban lectio. I 82 μέτρα glossa gyanánt szerepel F-ben, lectio Zefhjmp $_2$ -t-ben. I 144-ben C κινούνται σπείρουσι-val glossálja a ζώουσι-t, mely helyett

AFP₁R₁R₂UWfhjtuz σπαίρουσι t nyújtanak a szövegben. I 275-ben z* βέλος-t irt a γάνος fölé glossául s ime βέλος P₁Uht kéziratokban lectio. I 634 ἐπιπλήσσουσιν fölött ῥήσσουσι áll d-ben glossaképen, s ἐπιρρήσσουσιν- (illetve ἐπιρρήσουσι-)t találunk összes többi kéziratainkban. A és i-ben II 336 μαινεται a μάρναι¹ (illetve μάρναντ²) glossája, μαινερ³ pedig hiteles olvasása LFMS₁-VWpp₂xz kéziratoknak. Ez a jelenség egyszer s másszor könnyen félreértésre adhatott alkalmat s a glossát lectionak tekintették. Ilyesvalami pl. h* írójával történt meg, ki III 166 az ἡερόζοιτα-hoz ezt jegyezte a margóra: γρ' ἡερόεντα ἤγουν ὀπόπτερα, holott kétségkívül ἡέρια ἤγουν ὀπόπτερα volt a kéziratában; hiszen a τρυθίς-ekről van szó, melyekről a költő I 430 azt mondja, hogy ἡέριοι ποτέονται.

Van egy egész sereg lectio, mely glossa-voltát azzal árulja el, hogy vagy a későbbkori epika szókinszétől idegen, vagy a párhuzamos lectióhoz képest az oppianusi dietio szempontjából másodrendű értékű. Hadd mutassuk be ezt mindenekelőtt a tulajdonságnevek körében, melyeknek képzésére Ὀπιανός nem kis figyelmet fordított. Így glossa mindjárt I 300-ban htz kéziratok βλαβερὸν-ja¹ a többi kézirat μαλερὸν-ja (illetve M θαλερὸν-ja) helyett, I 318-ban Bdo kódexek μικρά- (γ μικραι-)ja az epikus nyelvhasználat τυτθά-ja helyett (v. ö. W*-t I 301-hez is!), II 113-ban az M kéziratban olvasható ποικίλα az oppianusi αἰόλα helyett. Glossának fogjuk minősíteni I 313-ban f ὀστρακώδερμα-ját, mert ὀστρακώρινα V 589 is előfordul. S ha emlékeztünkbe idézzük, a mit fentebb W* III 523 alatt közöltünk, tisztában leszünk II 250 u*-nak az ἄπαστον-hoz adott ἄγευστον lectiója eredejével is. Oly lapos U olvasása μελαίνης II 332-ben κελαινής helyett, o olvasása II 405 γλυκερὸν a többi kézirat λαρὸν-ja helyett, hogy itt nem is kell sokáig dönten. Viszont megszívlelésre méltó, ha egy-egy kézirat a vulgata-val szemben ἄπαξ εἰρημένον-t ad. Így II 529 a kéziratok βουτόπος-a nyilvánvalólag glossa,² míg

¹ Ebben az értelemben fogta fel W* II 368 is a μαλεροῖσι-t, midőn ψαρυτικοῖς-szal magyarázza, holott itt ὀξεί-vel kellett volna értelmeznie. V. ö. Hesych. s. v.

² De ú. n. költői glossa, mely Νώνος Διονυσ. XLII. éneke 247. sorából került ide; Νώνος e helyünket nem utánozta szavakhoz ragaszkodólag!

L βουτόρος-a¹ az οἰτρος-nak igen megfelelő epithetona («a marhasanyargató pöcsök») s a βουδόρος melléknév analogiájára van képezve. M σκοτεινῆς-ét IV 66-ban, melyet már az orphikus Ἀργοναυτικά 1042. versében olvasunk, nincsen többé okunk a kiadók-kal pusztán a σκοτεινῆ szóból romlott glossának tekinteni és pedig annál kevésbbé, mert ott az ὄρφυη (= az éjszaka) szó jelzője, minálunk pedig a νῆξ-é, a pseudoorphikus utánzást pedig a Hal.-ban 2 sorral lejjebb előforduló ὄρφυη teszi valószínűvé, — föltétlen előnyben részesítendő a többi kézirat περιῆς-e fölött. Glossa nyilván a πρωτοτόκου is IV 197-ben, melyet M*R₂UWfv (-τόκον AFo) kéziratok adnak; mert a többi kézirat πρωτο-λόγου-ja² ἄπαξ λεγόμενον, a Schneider-től hozott πρωτολεχούς pedig semmilyen Ὀπιανός-kéziratban elő nem fordul s pusztán Schneider phantasiájának a szülötte. Ilyen ἄπαξ λεγόμενον-ra merek következtetni V 233-ban M ἀργυρέησιν, illetve b ἀργυρέοισιν olvasásai alapján, melyek nyilván glossái egy itacistikusan írt ἀργυρέαισιν-nak (ἀργυρέοισιν fh!); a ἄπαξ λεγόμενον ἀργυρέ-εσσιν, mely hogy nem képzelt alak, azt az orph. Lith. 287. verséhez közölt Ábel-féle apparatus mindenesetre bizonyítja, noha ott az Ambrosianus lectióját nem fogjuk elvetni; így aztán kézirateink ἀργυρέοισιν olvasása is glossává devalválódik. Elárulja glossa-minőségét a III 41-ben CLMP₁R₁²S₁Ubd*hilruvx*z kódexekben hagyományozott πολυδαίδαλος, mely az ἀσπαλιδός-nek ugyancsak nem lehet epithetona, — III 360-ban F, IV 110-ben CR₁²q αὐτόματοι-ja αὐτομόλοι helyett, III 470-ben az ismételt epanaphorát eltüntetni óhajtó h βαισις-a (λεπτοίς helyett), IV 84-ben A* ζωῆσι πανεϊκελος-a a kéziratok ζωῆ ἐναλίχιος-a, illetve az V 527 figyelembevételével szövegünkben helyet kapó ζωῆσιν ἀλίχιος-a helyett, melyet Ὀπιανός 2-végződésének használhatott (a hiatus elkerülése végett), tudván arról, hogy nagy számmal vannak -ιος végződésű melléknevek, melyek a költők-

¹ A kövér betűkkel szedett lectiók — Schneider kisebbik kiadásától eltérőleg — helyet kapnak majd kiadásom szövegében.

² Analogonját leli a Nonn. XXXVIII. 134. sorában előforduló εὔλογος-ban; itt nem azt jelenti, a mit másutt jelent, «hülfreich beim Gebären» (Pape), hiszen Κλυμένη-ről van szó, kit Ἥλιος vesz el παρ' ὕδατεντι πασσῶ; itt köti meg a házasságot az εὔλογος (szülésre termett) κόρη.

nél hol 3- hol meg 2-végződésűek.¹ Glossa II 452-ben ξανθόν, melyet az FMR₁²R₂S₁UVWdfhilmopp₂rvxz kéziratok tömege ad ugyan, de glossája a ξουθόν-nak, mely maga is mint glossa lappang R₁²-ben, s mely «világos vörös»-et, «hirtelen szöké»-t jelent. Glossák szorították ki III 429-ben az Εὐσταθίος-tól még olvasott ὀφέλιμος-t, Ὀπιανὸς e sajátlagos képzését, melyet az orph. Ἀργοναυτικά költője (469) átvett, s melyet Lbh₂ kéziratok ὠρέλιμος-szal (mások ὀφέλλιμος, ὀφείλιμος, ὠφείλιμος, ὀφέλιμος, ὠφέλλιμος-szal), Ah*op₂z* ὀνήσιμος szal substituálnak. κηώδεος szorítja ki IV 381-ben v-ben az Oppianusnál használatosabb (vö. II 672, III 402, 486 εὐώδεος-t, ῥιγλὸς (s ebből az A*i*-ben felülről ῥιγνός) V 318 b-ben a teljesen helyén való s II 484 is előforduló ῥίγιστος- (illetve ῥήγιστος-)t; ἀγλευκεῖ, mely a metrum szempontjából itt aligha állhat meg,² IV 692-ben h* kezétől a helyesebb ἀδευκεῖ-t; βυθίην Mbh kéziratokban, μυχίην AFR₂i kódexekben az Oppianus nyelvhasználatától (cf. I 453, III 642) nem idegen μυχάτην-t V 195-ben; — στυνήν v-ben, IV 119-ben, a többi kéziratok στυνερήν jét, pedig hát a στυνερὸς melléknevet II 423 és 443 IV 119 és V 229, 690-ben is találjuk, a dráma nyelvhasználatából s a bizánczi prózából kölcsönzött στυνός-t azonban mint interpretamentumot W*-ben IV 24-hez. III 648-ra való tekintettel születhetett meg III 280-hoz L²P₁²U* ἔξοχος olvasása a többi kézirat εἴστοχος-a helyett.³

E tulajdonságnevek mellett vannak szavak, melyeket a IX—X. századbeli glossator bizonyos előszeretettel glossált. Ilyen szavak azok, melyek a születés, táplálkozás, mozgás és

¹ Mert ha nem teszszük fel, hogy Ὀπιανὸς az ἀλίγιος-t 2-végződésűnek is, 3-végződésűnek is használta, úgy a hogy pl. Ὀμηρος ἢ ἄγιος-t és ἄγρια-t, ἀσιπασίη-t és ἀσπάσιος γῆ-t mond, akkor azt kell föltennünk, a mit egyébiránt BRUNCK- (ad Ἀπολλων. Πόδ. IV 657)-kal nyugodt lélekkel föltehetünk, hogy az ἐναλίγιος-t is hol 2, hol 3-végződésűnek használta Ὀπιανὸς. Legalább II 446 A* és d kivételével az összes kéziratok ἐναλίγια-t adnak; igaz itt μυλῆσιν ἀλίγια-t is írhatnánk.

² Ha csak az I. én. 578. sorával nem akarjuk védelmezni: αἰδόμενος, ὅτ' ἀναλκίς ὅπλων γένεθ', οἷς ἐπεποιθεῖ.

³ Az ilyesmire gyakori példákat idézhetnénk a görög és latin auctorok apparatusaiból. De elegendőnek találjuk Horat. Serm. II 4 19 mixto jára utalni, mely helyett Keller-Holderék γ-a mulso-t ad; az olvasás II 4 26-ból csempésződött be.

természetesen a tenger fogalomkörébe tartoznak, mi arra vall, hogy a Ἀλευτικά szövegét a mi közvetlen hagyományunkat¹ jóval megelőző időben többnyire bizonyos meghatározott λέξις-ekre való tekintettel glossálta valaki. Az alábbiakból e glossálás méreteiről kellő fogalmat alkothatni.

I 460 egyes kéziratok γένηται-a helyett F²R₁UWoy πέληται-t adnak s ezt a πέληται-t, mint láttuk, W* γένηται-jal glossálja. Maga a πέλεται szó előfordul III 176, 286, többes számú alakjában I 702, IV 396,² ἔπλετο formájában pedig sűrűn I 735, II 17, 480, III 204, 429, IV 92, 215 stb. Hogy melyik a helyes olvasás, azt nézetem szerint az dönti el, vajjon e sorokban:

ἀλλ' ὅπότε ἀνθεμώεσσαι ἐπὶ χθονὸς εἴαρος ὥραι
πορφύρεον γελάσωσιν, ἀναπνεύσῃ δὲ θάλασσα
χεύματος εὐδιόωσα, γαληναίῃ τε γένηται,
ἥπια κυμαίνουσα κ. τ. λ.

a γαληναίῃ-t a scholiasták egyikével ἀτάραχος-nak magyarázzuk-e, vagyis melléknévnek vesszük-e, vagy pedig a γαλήνη-val egyértelmű főnévnek? RITTERSHUSIUS—LEHRSEK «serenitasque fuerit facta [fit LEHRS] blande fluctuans»-nak fordítják, viszont nézetem szerint hiányosan BOURQUIN: «quand la mer, que l'hiver n'attriste plus, reprend son calme [ἀναπνεύσῃ?] et change en molles ondulations les mouvements de ses vagues.» Ha az ἥπια κυμαίνουσα-t SCHNEIDER-rel (interpungálva a γένηται után) a θάλασσα-hoz vonjuk, γένηται van helyén s a γαληναίῃ melléknév, — ha pedig nem interpungálunk (mint a hogy LEHRS nem interpungál és RITTERSHUSIUS sem), úgy πέληται érdemel előnyt; utóbbi már csak azért is, mert ezt inkább glossálják, mint a γίνεταί-t.

I 521-ben a glossa egészen szembeszökő: ἰλὸς . . . ἐργε-
λῶων τέκεν ὀλκοὺς (ὀλμοὺς v)-t adnak a kéziratok, s ezt a τέκεν ὀλκοὺς-t L fölötté laposan προφασίσει-jel szorítja ki olyképpen,

¹ Ez alatt csak a kódexeink által közvetített hagyományt értem.

² I 319 πέλονται-t írt Koechly, mert szerinte P₁-ben γρ' γίνονται áll a νέμονται fölött. De ez a varians lectio, ú. l., kikerülte figyelmemet. Azonban γένοντο-t adnak v* és l*.*.

hogy még a transitív igének (προφαίνει-nek) a tárgya is veszendőbe megy.

I 590 e sorban; τρίγλαι δὲ τριγόνουσιν ἐπώνυμοί εἰσι γονῆσι C γενέθλης-t, S₁Ud γενέθλης-t adnak. Itt a költő nyilván azt állítja, hogy a morgó halak egy esztendőben három ízben szaporodnak. A γενέθλη szó, mely Oppianusnál I 5, 90, 421, 439, 484, 521, 588, 775, III 335, IV 23, V 4, 423 és 459-ben fordul elő, a *partus* szó jelentésében I 484-ben áll, de hát az a körülmény, hogy a mássalhangzón kezdődő σπορπίος szó előtt γενέθλης és nem γενέθλαις van hagyományozva, mint várnunk kellene, arra hágy következtetni, hogy az olvasás nem a költőtől való; olyan másoló szúrta be a szövegbe, kinek a τριγόνουσι . . . γονῆσι kapcsolat nem nyerte meg tetszését.

I. 595 e sorokban:

εὖτ' ἂν δ' εἰαρινοῖο περιπλήθωσι γόνουο
 ἰχθύες ὠτόκοι, τοὶ μὲν κατὰ χῶρον ἕκαστοι
 εὐχληοὶ μίμνουσιν ἐνὶ σφετέρουσιν ὁμοῖσι

γόνουο helyett Aio**z* τόκοιο-t adnak. A τόκος szó előfordul I 479, 553, 587, 630, 761, II 652, IV 192 és 529-ben; az utóbbi helyet, hol sem szülést, sem «ivadék»-ot nem jelent, párhuzamos voltánál fogva ide iktatom:

ἐνθα δ' ἐν εὐρωποῖσιν ἄλδς λαγόνεσσι πεσοῦσαι
 αὖτως δηθόνουσιν, ἀεξόμεναι δὲ μένουσι (sc. αἱ πηλαμύδες)
 λαρὸν ἔαρ· τῇ δὲ σφι καὶ ἕμερος ἄνεται ἐδνῆς·
 πλησάμεναι δὲ τόκοιο παλίμποροι αὖτις ἔνται
 πατρῶον μετὰ κύμα.

Itt a τόκοιο egyértelműleg van hagyományozva s mivel proleptikus értelemben áll, nincs is okunk γόνουο-ra változtatni. De I 595-ben sem változtatunk a legtöbb kézirrattól közvetített hagyományon; hiszen az εἰαρινοῖο epitheton ennek útjában állana. Azt jelenti itt a γόνος, a mit Nonnus XXXVIII 142-ben a γονόσις ῥόος, persze nem emberre vonatkoztatva, s a mit I 496-ban jelent (πλήθουσι γόνουο). Hogy τόκοιο nem conjectura,

hanem glossa, mutatja, hogy I 768-ban **A** γόνιο-t ad, a vele legszorosabban összefüggő i pedig τόκοιο-t itt is.

I 642 s kk. sorai ekként hangzanak:

ἐκ δὲ κυνὸς λάβροιο καὶ αἰστοῦ, ὅσσα τε φῶλα
κλήζονται σελάχεια, καὶ ἰχθυονόμων βασιλῆων
δελφίνων, φώκης τε βοώπιδος αὐτίκα παῖδες
ἐκ γενετῆς ἀνέχουσιν ἐοικότες οἷσι τοκεῦσιν.

MP₁R₂*S₁UVWbdhmx γενεῆς-t adnak, mely γενεή szó Ὀππιανὸς-nál hol a genus, hol a generatio, hol a suboles, hol meg a partus jelentésében fordul elő (I 183, 280, 374, 479, 485, 586, 611, 711, II 645, 674, III 620 és IV 168) s csak I 93 és V 92 úgy mint itt, az ortus jelentésében. γενετῇ viszont előfordul még I 321, de itt is **LP₁htx** γενεῆς-t adnak. Ez a bizonytalanság a hagyományban már Ὀμηρος-nál megvan, v. ö. Schol. ad. Od. XVIII, 6. De mivel, a mennyire látom, a görög későkori eposzban (az Anthológiáról nem beszélek) a γενετῇ másutt elő nem fordul, föl kell tennünk, hogy az ἐκ γενετῆς magának Ὀππιανός-nak s nem valamely glossatorának homerosi reminiscentiája.

I 732 s k.:

ἰχθύσι δ' αὖ δελφίς μὲν ἀριστεύει φιλότῃτι
παίδων, ὥς δὲ καὶ ἄλλοι ἐὼν γένος ἀμφιπέπουσι.

A παίδων helyett **R₁²ru** τέκνων-t adnak, mely τέκνων szorította ki pl. I 746-ban csupán csak **A**-ban az egyébiránt egyértelműleg, de Schneidertől (második kiadásában) nem registrált τεχέων lectiót.¹ De lehet, hogy τέκνων nem volt glossa, hanem csak úgy keletkezett, hogy a másoló szeme egy pillanatra letévedt a két sorral lejjebb olvasott verskezdetre, a τέκνα ν]εοβλαστῇ-ra. A γένος helyett **AR₂iox** γόνον-t nyújtanak, miként V 6-ban:

εἴτ' οὖν Ἰαπετιοῖο γένος, πολυμήτα Προμηθεύς,
ἀντωπὸν μακάρεσσι κάμει γένος stb.

¹ V. ö. W*-t ad I 636.

(az első) γένος helyett CVb (és q?) kéziratok kivételével a többiek γόνος-t hagyományoznak, M — igaz — az első o-t «ex correctura.» γόνος és γένος palaeographice is könnyen fölcserélődnek (v. ö. I 595 és 768 γένοιο d ben!), mindazonáltal a γόνος 'Ιαπειροῖο megtartását javallja Nonnus II 566, hol γένος-szal semmiképpen sem substituálható. I 732 ben azonban a γόνον valószínűleg csak glossa, mert halra vonatkoztatva a γόνος szót 'Οππιανός, mint láttuk, más értelemben használja.

Úgyde a γένος-t más szó¹ glossálására is használták. Már BRUNCK állapította meg egyfelől az Ἀπολλ. Πόδ. Ἀργοναυτ.-ja I 548. verséhez azt, hogy γένος és μένος, másfelől az Argon. III 847. verséhez meg azt, hogy μένος és δέμας a kéziratokban fölcserélődnek. Ha megengedjük is, hogy γένος és μένος hanyag másolás következményeképpen cserélődnek fel, a μένος és δέμας fölcserélődését, melyet V 377-ben a mi kézirateinkban is találunk, sem palaeographiai romlással, sem glossálásból eredetnek nem magyarázhatjuk. Itt egy speciális romlási folyamatot kell föltételezni, melyet az oppianusi kéziratok fednek fel számunkra. Mindenekelőtt úgy tetszik, mintha a δέμας-t γένος szal glossálták volna. Így III 140: ἡ βαρίς, ἡ καὶ ὄνων νοθρὸν δέμας-t adnak ALP₁U Vimx kéziratok, hol δέμας természetesen tetem-et, irhát jelent, ironikus értelemben használva (v. ö. Schol. in Il. I 115 «ἐπὶ τοῖς νεκροῖς»); a többi kézirat azonban γένος-t ad. Mindazonáltal a költő ὄνων δέμας-t aligha mondott (bár ὄνων δέμας előfordul II 556) legfeljebb ὄνον δέμας-t, viszont γένος-t egészen szükségtelen volt glossálni. Úgy hát mi volt az eredeti olvasás? V 30, 90 és 333 varians lectioi rávezetnek. V 30 πορδαλίων γαίης ὄλον δάκος-t² ad a kéziratok túlnyomó része, de UR₁W γαίης helyett γένος-t, mi mutatja, hogy δάκος (= Gattung, fajta)-t γένος-szal glossálták s ez a γένος néhány kéziratban kiszorította

¹ b γένος variansáról (ad II 634) lejjebb!

² Mit LOHMEYER p. 20 «pantherarum terrestrium perniciosus est morsus»-nak fordít, — helytelenül, követője lévén Lehrsnek; csakhogy Lohmeyer, ki pedig megjegyzi, hogy δάκος solemnī sensu est *animal morsu aut ictu hominī* [?] *nocens*, nem ismeri költőnk II 520. sorát, hol a tinhalat üldöző οἶστρος-ról mondja a költő, hogy τοῖον γὰρ δάκος κίχον ἐπιρρέπει, (= sulyosodik rá) οὐδ' ἀνίστη (= remittit.), s a hol morsusnak mégsem fordíthatjuk, ha volt is Lehrsnek bátorsága hozzá.

a γαίης-t. V 90-ben δάκος helyett o δάμος-t ád, miből igen könnyen lehetett δέμας, pláne III 140, hol a νωθρόν jelző, továbbá a III 537-ben előforduló δέμας ἰχθύος, δέμας-t irathatott a másolóval. Mi III 140-ben tehát δάκος-t olvasunk a belua szó értelmében, a hogy V 30-ban RITTERSHUSIUS is fordítja: az Onos Risso nevű hálnak máig is egyik olasz neve *bellua*.¹ A γένος-on vagy a δάμος-on át lehetett aztán a δάκος-ból μένος; legalább V 333 δάκος helyett L μένος-t ád. Ezt látván V 377-ben e sorokban:

ψώκη δ' οὐκ ἄγκιστρα τετεύχεται, οὔτε τις αἰχμή
τρίγλυφος, ἤκεν ἔλοι χεῖνης δέμας,

mi χείνων δάκος-t² írunk, mert csak így tudjuk a μένος variánsnak magyarázatát adni.

Már W*-nél feltűnt, hogy a δόρπα, φέρβονται, φορβήν, ἐδωδήν, ἐδαινοτο, δαῖς szokat ismételten glossálják. S végigtekintve a Halieutika lectio-erdején, azt tapasztaljuk, hogy I 26 δόρπα, δεῖπνα és δῶρα, I 135 és III 455 ἐδητὸν és ἐδωδήν, I 382 φορβή és μορφή, II 104 δαιτὸς és δαίτης, II 166 ἐλών és ἔδων, II 240 φορβήν τ' ἐγράφσαντο és χροίην ἡλλάξαντο, II 406 δάπτων és λάπτων, II 431 δελέτρου és ἐλύτρου, II 613 λιχμάζων, αἰχμάζων és δαρδάπτων, III 218 φορβῆς és δαίτης, III 231 δαῖτα és δεῖπνα, IV 35 φέρβει és βόσκει, IV 521 δαίτας és δέμας állnak mint olvasások egymással szemben. Vizsgáljuk meg ezeknek a variáns lectióknak is a viszonyát egymáshoz.

Mindjárt az I. ének elején elképzelteti a költő az olvasóval a vadászat kellemeit. A vadász látja a szemre vett vadat, szilárd talajon kerülnek egymással szembe, hű kutyái jelzik és irányítják urokat; majd folytatja a 19. sorral:

¹ GRIFFINI p. 203.

² A δάκος-t itt természetesen ugyancsak a «ragadozó fajta» értelmében fogva fel, miként V 90-ben is; mert a költő a ψώκη-t nem tekinti valami jámbor állatnak; olvassuk nála V 38:

ψώκην δὲ βλοσυρὴν καὶ ἐπὶ χροὶ χαίτηςσσαι
ἄρχτοι πεφρίκασι, καὶ ἐς μῶνον ἀντιώσσαι
δάμνεται.

οὐδ' ἄρα τοῖς οὐ χεῖμα τόσον δέος, οὐ μὲν ὀπώρη
 φλέγμα φέρει· πολλαὶ γάρ ἐπακτῆρων ἀλεωραί,
 λόχμαι τε σκιεραὶ καὶ δειράδες, ἄντρα τε πέτρης
 αὐτορόφου· πολλοὶ δὲ τιταινόμενοι κατ' ὕρρεσιν
 ἀργύρεοι ποταμοί, δίψης ἄκος, ἥδὲ λοστρῶν
 ἀέναιοι ταμίαι· παρὰ δὲ χλόαι εἰσὶ ῥεέθροις
 ποταῖα τε χθαμαλαί, μαλακὴ κλίσις ὕπνον ἐλέσθαι
 εὐδιον ἐκ καμάτοιο, καὶ ὦρια δόρπα πάσασθαι
 ὕλης ἀγρονόμοιο, τὰ τ' οὖρετι πολλὰ φύονται,
 τερπωλὴ δ' ἔπεται θήρῃ πλεον ἡέπερ ἰδρώς.

Itt a 26. sorban δεῖπνα-t át r*, δόρπα σασθαι M (sed syllabas σασ et αι M² scripsit, quae δόρπα in δῶρα mutavit et relata syllaba πα ad σασθαι, accentum posuit in syllabam πα; γρ' δόρπα suprascripsit M³) δῶρα LU*p, δόρπα-t a többi összes kézirat. r* lectióját könnyen magyarázzuk meg: glossája a δόρπα-nak, úgy miként δίπνα W*-ben. De már δῶρα nem lehet glossája a δόρπα-nak, ellenkezőleg¹ δόρπα glossája a δῶρα πάσασθαι-nak. Mert, hogy δῶρα volt az eredeti lectio, arra kétségbevonhatatlan bizonyítékunk van. U. i. úgy LEHRs mint AUSFELD összeállítottak helyeket, melyekből nyilvánvaló, hogy a kynegetikus Ὀππιανὸς utánozta a halieutikust. Utánozta a mi helyünket is, mint AUSFELD (p. 31: «de venationis amoenitate; loci ad verbum simillimi») észrevette, a II. é. 34—42. soraiban:

οἷος μὲν γλυκὺς ὕπνος ἐπ' ἄνθεσιν εἶαρος ὥρη,
 οὔτῃ δ' αὐτὲ θερεὺς γλυκερὴ σπήλυγγι χαμεύνη,
 οὔτῃ δ' ἐν σκοπέλοισιν ἐπακτῆρεσσι πάσασθαι
 τερπωλὴ· πόσση δὲ χάρις κείνοισιν ὀπιθεῖ
 δρεπτομένοις αὐτοῖσι μελιχρῆς ἄνθος ὀπώρης·
 ψυχρὸν δ' ἐξ ἄντροιο προχεύμενον ἄργυρον ὕδωρ
 οἷον κεκμηῶσι ποτὸν γλυκερόν τε λοστρόν·
 οἷα δ' ἐνὶ ξυλόχοις κεχαρισμένα δῶρα φέρουσιν
 ἐν γλυκεροῖς ταλάροισι παρ' αἰπολίοισι νομῆες.

¹ Így magyarázom a δῶρα variánsát, a δαῖτα t, U-ban III 303; vagyis glossából eredettnek.

(Magyarul: «Minő édes az álom virágok közt tavasz idején, de minő édes viszont a nyári álom is a barlangban, a földön, s milyen gyönyör a vadászoknak lakmározni a sziklákon! Mekkora öröm is kíséri azokat, kik maguk szedik le a mézédés ősz virágát; s a barlangból élőmlő hideg ezüstvíz minő édes egy ital s fürdő a fáradtak számára! Az erdőkben minő örvendetes ajándékokat hoznak remek kosarakban a kecskenyájához a pásztorok!)

I 134—137:

καὶ σκάρων, ὅς δὴ μούνος ἐν ἰχθύσι πᾶσιν ἀναύδοις
 φθέγγεται ἱκμαλέην λαλαγήν, καὶ μούνος ἐδητὸν
 ἄφρορρον προτίτην ἀνὰ στόμα, δεύτερον αὐτὺς
 δαινόμενος, μήλοισιν ἀναπτύσσων ἴσα τροβήν.

Igy találjuk e helyet SCHNEIDER mindkét kiadásában és LEHRS-nél, holott az összes kéziratok, melyeknek olvasásaival e helyhez rendelkezem (s R_1^{**} is), $\epsilon\delta\omega\delta\eta\nu$ -t adnak p kivételével, melyben $\epsilon\delta\omega\tau\eta\nu$, s $R_1 R_2 W$ kivételével, melyekben $\epsilon\delta\eta\tau\eta\nu$ olvasható (W -ben δ -t u. a. a kéz javította; talán $\epsilon\delta\eta\tau\eta\nu$ -ból?). Hogyan olvashatott R_1 -ben BRUNCK $\epsilon\delta\epsilon\lambda\tau\eta\nu$ -t, mihi non liquet. Valamivel kedvezőbben billen a mérleg az $\epsilon\delta\eta\tau\eta\nu$ javára III 455-ben. Az idevonatkozó hely SCHNEIDER-nél és LEHRS-nél így hangzik:

οἱ δὲ τότε ἡτόνας τὰ πολυφλοίσβους ἐφέπουσι,
 πέτρας τ' ἐμπελάουσιν ἀλγίμονες, εἴ τιν' ἐδητὸν
 κοπτομένη δειξείεν ὑπὸ ῥιπῇσι θάλασσαν.

Itt az $\epsilon\delta\eta\tau\eta\nu$ -t AR_1 Vimruxv*z nyújtják, míg a többi kézirat és editio f kivételével, melyben $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ áll, $\epsilon\delta\omega\delta\eta\nu$ -t ad (L-re vonatkozólag misem állapítható meg). Ha azt látjuk, hogy az $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ szó Ὀππιανός-nál előfordul I 64, 251, II 102, 149, 170, 206, 212, 216, 220, 388, 646, III 246, 415, 432, 446, 531, IV 366 V 606, az $\epsilon\delta\eta\tau\eta\varsigma$ szó pedig a mi két helyünk kivételével csak I 287, II 209 és 250-ben, hajlandók leszünk a gyakoribb $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -t az $\epsilon\delta\eta\tau\eta\varsigma$ glossémájának venni. Úgyde hát x-ben, vagy C-ben úgy az $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -t, mint az $\epsilon\delta\eta\tau\eta\varsigma$ -t mindig τροφή-val glossálják, akár Hesychius s W-ben az $\epsilon\delta\eta\tau\eta\nu$ -t εὐωχία-val. Tudván

azt, hogy már Homerosnál is (később Apollonius Rhodiusnál s az orphikus Lithikában) ἐδῆτος csak a 4. lábban fordul elő, ἐδωδῆ pedig a vers végén úgy miként Ὀπιανός-nál, közelfekvőnek tartjuk, hogy I 135-ben ἐδωτῆν-ből korrigálta valamilyen grammatikus, III 455-ben pedig a változatosság kedvéért csempészte bele. Vagyis mind a két helyen az ἐδωδῆ'-nak adunk elsőséget.

Térjünk át I 382-re. A 379. s kk. sorok SCHNEIDER-nél és LEHRSnél ekként hangzanak:

γαλεῶν δ' ἐτερότροπα φύλα
σκόμνοι καὶ λεῖτοι καὶ ἀκανθίαι· ἐν δ' ἄρα τοῖσι
ῥῖναι, ἀλωπεκίαι, καὶ ποικίλοι· εἴκελα δ' ἔργα
πᾶσιν ὁμοῦ, φοροβή τε, τὸν ἀλλήλοισ τε νέμονται.

Előzőleg tudtunkra adja a költő, hogy a czápáknak háromféle «nemzetsége» van; az elsőbe tartozik a κόων ἄγριος, ez napjaink ἄγριόψαρο-ja, a zygaena zygaena (L), a pörölyczápa; a másodikat a κεντρίνης alkotja, mely nevét Athen. VII 294 d szerint onnan kapta, mert γνωρίζεσθαι δ' ἐκ τοῦ πρὸς τῇ πρώτῃ λοφίᾳ ἔχειν κέντρον, τῶν ὁμοειδῶν οὐκ ἐχόντων (*kepzeleti* rajzát ennek alapján l. RONDELETIUS-nál De piscibus marinis p. 384), de mely valójában nem más, mint a centrina Salviani (R.), melyről GRIFFINI, ki műve 108. l.-ján képét is adja a halnak, említi, hogy gli aculei delle pinne dorsali sono forti, ma quasi totalmente contenuti nelle pinne stesse; a squalidák családjába tartozik; a harmadikba Oppianus halakat sorol, melyek egy része a squalidæ, más része a squatinidæ családjába tartoznak; éppen ezért «locus jam olim doctissimum Conr. Gesnerum offendit» (mondják ARTEDI-SCHNEIDER a Synon. Pisc. 134. l.-ján). Természetesen csak a harmadik «nemzetség»-ről mondja költőnk, hogy életmódjuk egyforma, aztán pedig, hogy τὸν ἀλλήλοισ νέμονται, mit RITTERSHUSIUS-LEHRSE-k helyesen conjunctimque inter se pas-cuntur-ral, BOURQUIN cherchent leur pâture ensemble-lal fordítanak, mert νέμεται, νέμονται Ὀπιανός-nál a pascor és nem a habito jelentésében fordul elő. Csakhogy ha a τὸν ἀλλήλοισ τε νέμονται azt jelenti, «s egyik a másik társaságában keresi élel-mét», ezzel meglehetősen implicite benne foglaltatik, hogy táp-

lálkozásuk is egyforma. Akkor pedig a $\varphi\sigma\beta\eta$ -t a $\sigma\bar{\nu}\bar{\nu}\ \acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\iota}\gamma\lambda\omicron\iota\varsigma\ \tau\epsilon\ \nu\acute{\epsilon}\mu\omicron\nu\tau\alpha\iota$ magyarázatának fogjuk tekinteni, mely a szövegbe került s egyes kéziratok szövegéből kiszorította az $\text{ACFLMP}_1\text{R}_1\text{S}_1\text{UVWFhilm}\text{p}_2\text{qr}\text{v}\text{xy}$ (d $\mu\omicron\sigma\varphi\eta$, o $\mu\omicron\sigma\varphi\eta$, b $\mu\omicron\sigma\varphi\eta$), tov. R_2^* és z^* (p post corr.) $\mu\omicron\sigma\varphi\eta$ olvasását. S ha tán nem is áll az, hogy a $\acute{\rho}\iota\eta\eta$ -k és az $\acute{\alpha}\kappa\alpha\nu\theta\acute{\iota}\alpha\varsigma$ -ok morfológiai tekintetben hasonlóak, az állításban van bizonyos következetesség, hiszen a költő fentebb egy családba sorozza őket, melyek « $\acute{\omicron}\mu\alpha\rho\tau\eta\ \kappa\lambda\epsilon\acute{\iota}\omicron\nu\tau\alpha\iota\ \gamma\alpha\lambda\epsilon\omicron\iota$ ».

De van-e több példánk rá, hogy glossa-jellegű marginális vagy interlineáris magyarázat kiszorított genuin olvasást? Hogy e kérdésre megfelelhessünk, e célra kis exkurzust kell magunknak megengednünk, sorra vevén a 'Αλιευτικά-ból azokat a helyeket, melyeken ugyanezt a módszert alkalmazhatjuk.

I 142 – 144:

καὶ ὁψιμόρων γένος ὀρφῶν.
οἱ πάντων περίαλλα κατὰ χθόνα δηθύνουσι
ζῶοι καὶ τμηθέντες ἔτι σπαίρουσι σιδήρω.

$\text{CMS}_2\text{Vbdilmop}_2\text{vxyz}^*$, az ALD ., TURN . és Ri $\zeta\acute{\omega}\omicron\upsilon\sigma\iota$ -t adnak, míg $\text{AFP}_1\text{R}_1\text{R}_2\text{UWfhjqtuw}_1\text{z}$, a JUNT . SCHN_1 , SCHN_2 , LEHRS si^* in mge $\sigma\text{p}\acute{\alpha}\iota\rho\upsilon\sigma\iota$ -t, r $\sigma\text{p}\acute{\alpha}\rho\upsilon\sigma\iota$ -t, p $\sigma\text{p}\epsilon\rho\acute{\epsilon}\upsilon\sigma\iota$ -t. o^* $\sigma\text{p}\acute{\omicron}\iota\rho\upsilon\sigma\iota$, $\text{p}\eta\delta\acute{\omega}\sigma\iota$ -t írt a lectio fölé glossaképpen, W^* $\text{p}\eta\delta\acute{\omega}\sigma\iota$ -t, C $\kappa\iota\nu\omicron\upsilon\sigma\iota$, $\sigma\text{p}\acute{\alpha}\iota\rho\upsilon\sigma\iota$ -t, x $\zeta\acute{\omega}\sigma\iota\nu$, $\acute{\alpha}\sigma\text{p}\acute{\alpha}\iota\rho\upsilon\sigma\iota\nu$ -t. A választást nagyon egyszerűvé teszi $\text{Αἰλιανὸς Hist. An. V. k.-e. 18.}$ fejezetének eme helye: $\acute{\omicron}\ \delta\text{r}\phi\acute{\omega}\varsigma\ \theta\alpha\lambda\acute{\alpha}\tau\tau\iota\omicron\nu\ \zeta\phi\acute{\omicron}\nu\ \acute{\epsilon}\sigma\tau\iota$, καὶ εἰ ἔλ\omicron\iota\varsigma καὶ ἀνατέμ\omicron\iota\varsigma, οὐκ ἂν ἴδ\omicron\iota\varsigma\ \tau\epsilon\theta\nu\epsilon\acute{\omega}\tau\alpha\ \text{παρ}\alpha\chi\rho\eta\mu\alpha\ \alpha\upsilon\tau\acute{\omicron}\tau\acute{\omicron}\nu, ἀλλὰ ἐπιλαμβάνει τῆς κινίσεως καὶ οὐκ ἐπ' ὀλίγον.» Mert amit 'Αθηναῖος-nál találunk VII 97 (ἴδιον . . . τὸ δύνασθαι πολὺν χρόνον ζῆν μετὰ τὴν ἀνατομὴν), oly általánosságban van kifejezve, a mily általánosságot fejez ki a $\zeta\acute{\omega}\omicron\upsilon\sigma\iota$ variáns, mely nem egyéb, mint glossája a $\delta\eta\theta\acute{\upsilon}\nu\omicron\upsilon\sigma\iota$ $\zeta\omega\omicron\iota$ -nak.

Tanulságos példa I 252:

ἔξοχα γὰρ παρὰ πάντας ἀθηγάγος οἶστρος ἐλαύνει
κείνους καὶ νωδὸν περ ὕπὸ στόμα χῶρον ἔχοντας.

παρὰ helyett $\text{AFMVbfimp}\text{xy}$ (y a. c.)z $\text{περ}\acute{\iota}$ -t, CUWdo πέρι -t adnak. A választás nem nehéz; παρὰ πάντας -t legott megérti az ember:

falánk ösztön kergeti azokat különösképp minden halnál jobban, — míg a *περὶ πάντας*-nak csak az a jelentése lehet «minden (hal) körül», «minden halra vonatkozólag». *περὶ* tehát glossa volt, melylyel az *ἔξοχα*-t glossálta valaki, de a *παρὰ*-val való szomszédsága miatt a szövegbe is került.

Viszont szövegmagyarázat furakodott be I 488-ban. A hely SCHNEIDER II. kiadásában ez:

ὥς οὐ ῥηιδίην γενεήν οὐδ' ἰχθύσι Μοῖραι
ὥπασαν, οὐδ' ἄρα μόνον ἐπιχθονίησι γυναιξίν
ἄλγεα, πάντη δ' εἰσὶν ἐπαχθέες εἰσεΐθυται.
ἄρσενες αὐτ' ἄλλοι μὲν ἐπ' ἰχθύσι *κῆρας ἄγοντες*
δαιτυμόνες ῥηγμίειν ἐπειγόμενοι πελάουσιν.
ἄλλοι δ' αὖ μετόπισθε διωκόμενοι προθέουσι
θηλυτέραις ἀγέλῃσιν, ἐπεὶ κ. τ. λ.

κῆρας ἄγοντες helyett *Αἱ ὠτοκόισι*-t adnak, mit kétségkívül az *ἰχθύσι* fölé irtak volt magyarázat gyanánt, mert a puszta *ἐπ' ἰχθύσι* valami magyarázatot provokál.

Ott, a hol a teknősök (a *χελώνη*-k) szeretkezéséről van szó, a költő az I. én. 525. sorával imigy folytatja:

σκληρὸν γὰρ μάλα κέντρον ἐν ἄρσεσιν εἰς ἀφροδίτην,
ὁστέον οὐκ ἐπεισικτὸν, ἀτερπέϊ θήγεται εὐνή.

Itt *οὐκ ἐπεισικτὸν* (ill. *οὐχ ὑποεικτὸν*) helyett *Ὑποχάρακτον*-t (=maga élesítő) adnak, mely epitheton Nonn. Dion. V 599 és Joannes Gazaeus *Ἐκφρασσις*-a 96. sorából ismeretes. De nyilvánvalólag nem egyéb, mint glossája az *ἀτερπέϊ θήγεται εὐνή*-nek.

I 560—562:

τῇ ἐν λοίγιον ἰὸν ἀπήμεσε, πάντα δ' ὀδόντων
ἔπτουε πευκεθανόν, ζαμενὴ χόλον, ὄλβον ὀλέθρου,
ῥφρα γάμφ πρηῖς τε καὶ εὐδίας ἀντιάσειε.

E részletben, melyben a költő a muraena és a kigyó szeretkezését írja le, s melyről BOURQUIN méltán állítja műve 27. lapján, hogy «ce morceau est dans le texte tout au moins d'une

poésie sombre et terrible», a kéziratok tetemes része ὄλβον ὀλέθρου t ad, mit LEHRs a Quæstt. Epicae 308. lapján ὅπλον-ra javított. A kéziratok egy jelentéktelen másik hányada (L²U* d**) ὄν πάρος εἶχεν-t, ill. (v*) ὄν πάρος ἔσχε-t ad. Kérdés, minő jelentése van az ὄλβον ὀλέθρου-nak? RITTERSHUSIUS Εὐριπίδης (Ion 923) θήσαυρον κακῶν-jával veti össze. Ezzel szemben a ὄν πάρος εἶχεν igen lapos befejezést ad a gondolatnak. Keresnünk kell tehát a ὄν πάρος εἶχεν olvasás keletkeztének plausibilis okát. S íme már néhány sorral alább, 573-ban, találjuk e kifejezést ὄν πάρος ἦκε, és pedig a kígyó mérgére, az ἰός-ra vonatkoztatva, melyet az állat a párosodás után ismét visszaszüresöl. Közelfekvő volna így ἰὼν ὀλέθρου-t olvasni, ha meg nem gátolna benne az a körülmény, hogy a kynegetikus — mint azt éppen LEHRs vette észre — a III. én. 444. s k. sorában teljességgel utánozta a halieutikust (ἐκπύουσαν πευκεδανὸν θανάτοιο φίλον ζαμενὴ χόλον, ἰόν). Amott ugyan LEHRs ἰὼν-t akart olvasni, de BOUDREAUx, a Kynegetika legújabb kiadója (Páris 1908) méltán visszavetette, mert hiszen a θανάτοιο φίλον ἰὼν semmi egyéb, mint az ὄλβον ὀλέθρου paraphrasisa!

εὐδοίος helyett b ἥπιος-t ad, mi nyilván a περιῆς glossája volt. Hacsak a lectio úgy nem származott, hogy valamely scholiasta odairta a margóra a III. én. 58. sora elejét, hol a szél ἥπιος, εὐδιόων-nak van mondva.

II 232 s kk. soraiban rámutat a költő arra, hogy a polypusok azzal, hogy a sziklák felületétől nem különböznek, mennyire megtévesztik a tapasztalatlan halászt. S folytatja 237 s k. s.-val:

ἀλλ' ὅτε χειρότερός τις ἐπισχεδὸν ἀντιβολήσῃ,
αὐτίκα πουλόποδός τε καὶ ἰχθύς ἐξεφάνησαν,
μορφῆς πετραίης ἐξάλμενοι, ἐκ δὲ δόλοιο
φορβὴν τ' ἐφρόσσαντο καὶ ἐξήλυσαν ὀλεθρον.

Itt a 240. sorban χροίην ἡλλάξαντο-t adnak F*P₁bp, χροίην ἀλλάξαντο-t M. χροίην τ' ἡλλάξαντο-t S₁W, χροίην δ' ἡλλάξαντο-t x, μορφὴν ἡλλάξαντο-t F, φορβὴν ἡλλάξαντο-t Vmp*, φορβὴν ἐφράσαντο-t R₁²u, φορβὴν τ' ἐφράσαντο-t Ahip₂, φορβὴν τ' ἐφράσαντο-t CR₂Udfloqrv. Lám két egészen különböző értelem! A kódexek

egyik része úgy tudja, hogy a polypusok észreveszik a csalétket, másik része, hogy színöket megváltoztatják s megmenekülnek. Rittershusius a $\delta\acute{o}\lambda\omicron\iota\sigma\iota$ $\chi\rho\omicron\iota\gamma\acute{\nu}\nu$ -t $\chi\rho\omicron\alpha\acute{\nu}$ $\delta\omicron\lambda\epsilon\rho\alpha\acute{\nu}$ nak magyarázza, de hát $\delta\acute{o}\lambda\omicron\varsigma$ Oppianusnál a rendszerint átvitt értelemben értendő kelepczét jelenti, melyet a halász a hálnak állítani szokott, egyébiránt is felette mesterkéltné kifejezés volna. A kézirati hagyomány a romlást világosan magyarázza: a $\mu\omicron\rho\rho\tau\eta\varsigma$ $\pi\epsilon\tau\rho\alpha\iota\eta\varsigma$ $\acute{\epsilon}\xi\acute{\alpha}\lambda\mu\epsilon\nu\omicron\iota$ (= kiszökve sziklaszerűségükből-)t $\mu\omicron\rho\rho\tau\eta\gamma\acute{\nu}$ $\eta\lambda\lambda\acute{\alpha}\xi\alpha\nu\tau\omicron$ -val glossálták, s midőn ez a szövegbe került, az előző $\mu\omicron\rho\rho\tau\eta\varsigma$ miatt¹ $\chi\rho\omicron\iota\gamma\acute{\nu}$ -ra változtatták; más másoló ismét csak az $\eta\lambda\lambda\acute{\alpha}\xi\alpha\nu\tau\omicron$ -t vette be a glossából a szövegbe, nyilván mert az $\acute{\epsilon}\xi\epsilon\phi\rho\acute{\alpha}\sigma\sigma\alpha\nu\tau\omicron$ -t nem értette. A $\delta\acute{o}\lambda\omicron\iota\sigma\iota$ $\varphi\omicron\rho\rho\beta\eta$ különben a csali, csalétek (v. ö. III 352).

Azt hiszem, itt sorolhatom fel a II. é. 267. s kk. sorait, hol az ángolna és polypus harcáról emlékszik meg a költő:

αἰψα δέ μιν κατέμαρψε γένυν τ' ἐνέρεισε δαφουινήν
 πούλυπος αὐτ' ἀέκων ὀλοῆς ὑπὸ μάρνατ' ἀνάγκης,
 ἀμφὶ δέ οἱ μελέεσσιν ἐλίττεται, ἄλλοτε ἄλλας
 παντοίας στροφαλίγας ὑπὸ σκολιοῖσιν ἱμάσι
 τεχνάζων, εἴ πῶς μιν ἐριτύσειε βρόχοισιν
 ἀμφιβαλὼν.

$\sigma\kappa\omicron\lambda\iota\omicron\iota\sigma\iota\nu$ helyett $CP_1R_2S_1Vblmv$ $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\omicron\iota\sigma\iota\nu$ -t,¹ f $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\omicron\iota\sigma\iota$ -t, R_1 ru $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\omicron\iota\varsigma$ -t, M $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\eta\sigma\iota\nu$ -t, p $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\eta\sigma\iota\nu$ -t adnak. Arról van szó, hogy a polypus hol ilyen, hol meg amolyan összehúzóadásokat eszel ki « $\acute{\epsilon}\pi\omicron\delta$ $\sigma\kappa\omicron\lambda\iota\omicron\iota\sigma\iota\nu$ $\eta\mu\acute{\alpha}\sigma\iota$ », mit a scholiasta Bussemakernél $\acute{\epsilon}\pi\omicron\delta$ $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\omicron\iota\sigma\iota$ $\pi\omicron\sigma\iota$ -val magyaráz, mi azonban a párhuzamos lectióra vonatkozik, valamint LIPPUS firmisque flagellis-e; RITTERSHUSIUS-LEHRS-ék obliquis flagellis-szel tolmácsolják, *mi* «kigyódzó ostorszíjjainak csapásai következtében»-nel, föltételezve, hogy a költő előtt az Ilias XXIII. é.-e 582. sorában olvasható $\acute{\iota}\pi\pi\omicron\iota$ $\acute{o}\rho\mu\eta\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon\varsigma$ $\acute{\epsilon}\pi\omicron\delta$ $\pi\lambda\eta\gamma\eta\sigma\iota\nu$ $\eta\mu\acute{\alpha}\sigma\theta\lambda\eta\varsigma$ lebegett.³ De hogy $\sigma\tau\epsilon\rho\epsilon\omicron\iota\sigma\iota$ nem lehet a $\sigma\kappa\omicron\lambda\iota\omicron\iota\sigma\iota$ glossája, szembeszökő; $\sigma\kappa\omicron\lambda\iota\acute{\alpha}$ Hesychius

¹ Nemkülömben II 298-ra való tekintettel!

² Rittershusius megjegyzi, hogy ezt adja Turnebus is; de csak javaslatai közt adja, mert így találta l-ben.

³ V. ö. egyébiránt a Hal. V 185: $\sigma\kappa\omicron\lambda\iota\omicron\iota\sigma\iota$ $\chi\alpha\lambda\iota\nu\omicron\iota\varsigma$ -ával.

aculei perniciosi *velox* infigit robur, [excitat
acute admodum imprimens, gravem autem rabiem
implicans (eos) doloribus, *impellit* vero invitos
impetuoso flagello ut saltent;

Vagyis arról a «böglyről», οἷστρος-ról van szó, mely a tinhalat s a kardhalat, úgy megvadtja, mint a marhabögly a marhát; ez kergeti, ösztökéli őket: ἐπισπέρχει; ezen ἐπισπέρχει (ill. ἐπισπέρχων) helyett d a szövegben ἐπινύσσει-t ád, mi a. m. megszúrja; de hát ezt már az előbb mondta a költő, egyébiránt is μάζτιγι ἐπινύσσει kissé bombasztikus kifejezés. Nyilván inkább a glossálásra szoruló ἐνεργεῖται-nak a glossája, melyre a másoló szeme tévedt, mikor az ἐπισπέρχει-t kellett volna írnia. Ilyen glossa szorította ki MA**i*-ben a θοῖν-t is πικρῶν-nel; a mellette álló πευκεδανοῖς fölé írták a πικρ-ot (W*** πικροῖ!), ezt variánsnak nézték s a szövegbe csúsztatták.

A II. ének 634. sorában a delfint Ὀππιανὸς Προσιδῶν ἱερὸς τρόχης-ának, szent híradójának nevezi; a kéziratok túlnyomó részében τρόφιν (ο στρόφιν) áll, mi palaeographikus romlás, esetleg conjectura is lehet; csak b ád γένος-t, mi nyilván az ἄγγελος glossából romlott, hiszen I 392 szerint Προσιδῶν a delfineket ἀγγελίης δ' ἤγησεν ἐνγίεας οὐς θεράποντας, — aztán meg olvassuk z-ben, hogy σημαίνει δὲ καὶ τὸν σπουδαῖον, ἣ δοῦλον ἢ ἄγγελον, s Ησούχιος-nál s a Schol. in Aesch. Prom. 973-ban, hogy τρόχης a. m. ἄγγελος.

A III. ének elején a korykusi Ἠλὺν-t említi a költő, ki Τυφῶν-t kicsalta a tengerből; ezt aztán villámaival lesújtja Ζεὺς:

ἔνθα μὲν δέξεται στεροπαὶ ῥιπαὶ τε κεραυνῶν
ζαφλεγέες πρήγιξαν· ὁ δ' (t. i. Τυφῶν) αἰθόμενος
[πυρὸς ὄμβροισι
κρᾶθ' ἐκατὸν πέτρῃσι περιστυφελίζετ, πάντῃ
ξαινόμενος· ξανθαὶ δὲ παρ' ἡτόνεσσιν ἔτ' ὄχθαι
λύθρου ἐρρυθιόωσι Τυφαιῶν ἀλαλητῶν.

A 24. sorban ἔτ' ὄχθαι-t csak A***F***P₁R₂***VWbmz (ἔτ' nélkül U***) adják; a többi kézirat, nevezetesen ACFMR³₁R₂S₁Udflp₂qruvnx (in mge z) ἔθειραι-t, melyről SCHNEIDER nagyobbik kiadásában

azt mondja, hogy «vix capio». Az ἔθειραι itt csak a Τυφών-szörnyeteg 100 fejének hajzatára vonatkozhatik: «a partok mellett a typhoni harcok véreétől piroslik a (Typhon) szőke hajzat(-a)», ezt mondja a költő. Hogy nem csak lovak sörényére alkalmazva használják az ἔθειραι szót, mutatja akár PAPE s. v. A mondáról Στράβων is tud p. 628: «Μετὰ δὲ ταῦτ' ἔστιν ἡ Κατακεκαυμένη λεγομένη χώρα . . . ἅπαντα ἄδενδρος πλὴν ἀμπέλου τῆς τὸν Κατακεκαυμένην φερούσης οἶνον . . . ἔστι δὲ ἡ ἐπιφάνεια τεφρώδης τῶν πεδίων, ἡ δ' ὄρεινὴ καὶ πετρώδης μέλαινα ὥς ἂν ἐξ ἐπικαύσεως. εἰκάζουσι μὲν οὖν τινες ἐκ κεραυνοβολιῶν καὶ πρηπτήρων συμβῆναι τοῦτο, καὶ οὐκ ὀκνοῦσι τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα ἐνταῦθα μυθολογεῖν. Hogy aztán az ἔθειραι szót ennek a Τυφών-szörnynek vagy sárkánynak a hajára is alkalmazták, erre tanúságul hívhatjuk Nonnus Dionys. II. én.-nek 32. sorát: ὑψιλόφου δὲ γίγαντος ἐχιδναίῃσιν ἐθειραῖς . . . ἐκυμαίνοντο χαράδραι. De ha az oppianusi λύθρφ¹ ἐρευθιῶσι-t összevetjük Nonn. Dion. II. 623. s köv. sorával: Τυφῶνα δεχέσθω οἰκτρὰ κοινομένοις ἑκατὸν κομόωντα καρήνοισ-szal, nem fogjuk elvetni az ἔθειραι olvasást, mely még hozzá egyetlenegy kéziratban sem interlineáris olvasás. Egy ἔτ' ὄχθαι nem is romolhatik ἔθειραι-já, de mint ἡτόνεσσιν glossája ill. odajegyzett synonymonja kiszoríthatta az ἔθειραι-t.

A III. énekben később a költő leírja, mekkora fáradságába kerül a halásznak az ἀνθίας nevű hálnak a fogása s hogy e hal mekkora ellenállást fejt ki; a kettő közt lefolyó küzdelmet összehasonlítja (316 s kk.) két kötélhuzó ember erőfeszítésével s végzi a hasonlatot e két sorral:

321: ὥς τοίς, ἰχθυόλῳ τε καὶ ἰχθύι, νεῖκος ὄρωρε
τοῦ μὲν ἀπαΐξει, τοῦ δ' ἐλκόμεν ἰμείροντος.

Itt νεῖκος ὄρωρε-t hagyományoznak CF*LMP₁R₁²UWbflmop₂gru vxz, νεῖκος ὄρωρεν-t Vd, viszont νεῖκος ὁμοῖον-t AFR₂S₁io*v*. Semmi okunk sincs föltenni azt, hogy a Homerosból is ősmeteres ὄρωρε alakot erőszakosan akarták volna a szövegből száműzni. De azt sem, hogy másolás közben az ὄρωρε-t ὁμοῖον-nak olvasta volna valaki. Az is kétségtelen, hogy a ὁμοῖον nem

¹ A Schol. in Iliad. XX 503 szerint τὸ μετὰ κοινορτοῦ καὶ ἰδρυῶτος . . . αἶμα

lehet interpretamentuma az ὄρωρε-nak. Így nem marad hátra más, mint föltenni, hogy marginalis megjegyzésnek a maradványa, melyet a νεῖκος ὄρωρε-hez írtak. S ha figyelmünkre méltatjuk, hogy a Schol. in Iliad. XIV 397 ὄρετο-jához olvassuk: ἔν τισι τῶν ὑπομνημάτων ὄρωρε, καὶ ἔστιν ὁμοιον τῷ «ὄρωρ' ἐπαΐξας» (Il. II. 146), akkor nem tarthatjuk valószínűtlennek, hogy a νεῖκος ὄρωρε mellé azt írta valamely scholiasta ὁμοιον (ill. ὁμοιον) τῷ ὄρωρ' ἐπαΐξας, annál is inkább jutván ez az eszébe, mert a köv. sorban mindjárt ἀπαΐξαι előfordul is s így szorította ki aztán a ὁμοιον az ὄρωρε-t.

Az előbb idézett sorok után a költő folytatja:

οὐ μὲν μιν λείπουσιν ἐν ἄλγεσιν ἰχθύες ἄλλοι,
ἀνθ'ἵαι, ἀλλ' ἐθέλουσιν ἀμυνέμεν κ. τ. λ.

Az ἰχθύες ἄλλοι helyett Abilv*z ἄλλος ὄμιλος-t hagyományoznak; ezt a ὄμιλος szót ott találjuk ugyan Ὀππιανὸς szókincsében (I 430, IV 468, 546, 683), de ha megismerkedtünk U olvasásával, a ὄμοιος ἄλλος-szal, meg is értettük a romlási processust; ἰχθύες fölé ὄμοιοι-t írtak glossának, ez ὄμοιος-szá romolva a szövegbe került, hol metrikai okoknál fogva transponálták s az egészet ἄλλος ὄμοιος-szá uniformizálták; majd egy következő másoló látván, hogy ἀνθ'ἵαι és ἄλλος ὄμοιος nem állhat meg egymás mellett, az eredeti glossából ἄλλος ὄμιλος-t conjiciált.

Ugyancsak a III. énekben a költő elbeszéli, hogyan halászszák az ἄδμωνς-nevezetű («poissons inconnus» Bourquin 74. l.) halakat. Füzfavessző-fonadékos varsát helyeznek el, melybe a part mentéről szedett köveket raknak; ezek a tengerben «nyálkásakká» válnak, mint a költő mondja, s az ilyen kövek kis, hitvány, torkos halakat csalogatnak magukhoz; majd így folytatja a 380. verssel:

ἄδμωνες δ'ὀρόωντες ἔσω κοίλοιο μυχοῖο
ἀγρομένους, τάχα πάντες ἐπὶ σφισιν ὠρμήθησαν.

Itt csodálatosképpen a scholiasta — Bussemakernél — azt tudja, hogy μυχοῖο helyett κοίλοιο-t olvasnak. Ez arra vall, hogy

nem κοίλοιο μυχοῖο állott szövegében, hanem nyilván κύρτοιο μυχοῖο, tehát az, a mit ACFLR₁²R₂S₁UVbdimop₃ruv*x kéziratok nyújtanak; de vajjon ez egyúttal arra is vallana-e, hogy a μυχοῖο-t κοίλοιο-val glossálták? Vajjon lehetséges-e ez? Hesychius lexikona szerint μυχοί a. m. αἱ καταδόσεις, οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, λιμένες. κοιλόητες, ἔσχατα stb. Már most az a másoló, a kinek a két genitivus (κύρτοιο μυχοῖο) egymásra következtetése κακοφωνία-nak tetszett, azon a véleményen lehetett, hogy κοίλοιο más olvasás κύρτοιο helyett, s így szorult ki az utóbbi MP₁R₂*U*Wfho*z-ben. A κύρτοιο μυχός a varsa legbelső rekesztéke, melyben a kis halacszkák úszkálnak. Vissza kell tehát térnünk az ALDINA, TURNEBUS és RITTERSHUSIUS zήριοιο μυχοῖο olvasásához.

S így olvasandó meggyőződéseim szerint egy másik hely is, IV 399 ben, melyet SCHNEIDER kisebbik kiadásában következőkép találunk:

ὥς αἱ μὲν προπάρειθεν ἔσω κοίλοιο μυχοῖο
θηλότεραι κατέδυσαν κ. τ. λ.

Itt a κοίλοιο μυχοῖο-t valamely kéziratban ἐν κύρτω-val glossálták, mert CL²λMR₁²R₂S₁UVWbfhqu-ban a köv. sor versvégződését az ἔνθορ' ἀκοίτης-t kiszorította ezen a metrumba sem illő olvasás. Itt is szó van arról, hogy ἀλιγες κύρτον ἐτεχνήσαντο βαθύν; itt is a μυχοῖο glossálva lehetett βαθέως, τοῦ κοίλου-val (v. ö. Hesychius: κοίλησι βαθύαις),¹ az egész ἔσω κύρτοιο μυχοῖο magyarázva ἐν κύρτω-val.

A III. ének 599. sorában M ἦχα θέουσιν-t, U*W εἰκαθέουσιν-t adnak γαστέρος εἶσω helyett. Itt sem palaeographikus természetű romlást nem állapíthatunk meg, sem pedig okát nem tudjuk adni annak, hogy a librarius mért vetemedett erre a conjecturára? A mi helyünkön arról van szó, hogy a tinhalakban, miként a skomberhalakban valami végzetes vágy él a háló legbenső részéig hatolni; de nem a víz alatt óhajtanak a háló belsejébe jutni (ἀλλ' οὐ μὲν κείνοισιν² ὑπόβρυχα γαστέρος εἶσω ἐσδύνειν),

¹ V. ö. S₁ glossáját IV 515-höz (βάθος).

² Schol. κείνοισιν' ἔστι δυνατόν, ἔστι προθυμία, ἐπιθυμία ἔστιν (sic!) γαστέρος τοῦ δικτύου.

hanem oldalvást esnek neki fogaikkal (σκολιούσι δ' ἐπαΐσσουσιν ὁδοῦσι) s iparkodnak testök számára elegendő rést találni; így aztán megakadnak a háló lyukaiban, s kihúzzák őket a száraz-földre. A γαστέρος εἶσω oly költői kép, mely méltó párhuzama az előző sor λίνου λαγόνεσσι-jének («retis lumbis» RITTERSH.) es semmiesetre sem annak a glossája; ehhez járul, hogy ha ἦχα θέουσιν-t, vagy akár εἰχαθέουσιν-t substituálunk a γαστέρος εἶσω helyett, a κείνοισιν-t (ὥκ ἐν κείνοισιν i) képtelenek vagyunk kimagyarázni, hacsak participialis szerkezetet nem látunk a θέουσιν-ban, de akkor még mindig a ἦχα adverbium nehézséget okoz, hiszen éppen Ὁπιανὸς az, ki az I. é. 181. sorában azt mondja a tinhalakról, hogy «θύνοι . . . θύνοντες, ἐν ἰχθύσιν ἔξοχοι ὄρμη, κραιπνότεροι,» — de még az erős vágy nem is fog csendes úszkálásban megnyilatkozni. A ἦχα θέουσιν, ill. itacistikus változatának, az εἰχαθέουσιν-nak keletkezését kimagyarázhatjuk, ha fölteszszük, hogy a θέουσιν (ill. ἐπιθέουσιν) glossája volt az egy sorral alább álló ἐπαΐσσουσιν-nak (HESYCH.: ἐπαΐζας ἐπιδραμῶν) s mint ilyen került bele a szövegbe, hol meglehetősen értelmetlenül ἦχα θέουσιν-ra változtatták metrikai okoknál fogva.

Marginalis megjegyzés volt U θεῶν-ja, mely III 16-ban kiszorította a Διὸς-t; hogy a sor végén állott, mutatja x, melyben Διὸς ῥυτῆρα γενέσθαι h. ῥυτῆρα γενέσθαι θεοῦ van hagyományozva, s mutatja még inkább V, hol Διὸς ῥυτῆρα γενέσθαι θεῶν maradt ránk, tehát egy versus hypermeter. Ilyen marginalis megjegyzés volt III 178 a πολυπόδων-t a kéziratok túlnyomó részében, (vagyis AFLP₁R₁²R₂S₁UVbdhiloqruvxxz-ben) kiszorító τευθίδος (ῥ) olvasás, ill. τευθίδες (M) vagy τευθίδες (p₂): a librarius a margon jelezte, hogy ez a szakasz a τευθίδες-ekről szól. Bekerült pedig úgy, hogy, a πολυπόδων πολυπόδων-ra romolván, a mellette álló τευθίδες-t csúsztatták be, mint a metrumba jobban illő alakot. Hogy az ilyen eset lehetséges, mutatja II 472, hol a ξιφίαι és τρυγόνες többes számú alakokat AUo-ban pld. kiszorították az egyes számúak, mert ezek állottak a margón. Ilyen marginalis megjegyzés, ill. szakaszczím, IV 83-ban A s más kéziratok σκάρος-a κύβος helyett; az egész szakasz t. i. a σκάρος-halakról szól, s b pláne így hagyományozza ránk a helyet: δινωτὸς μολιβόιο δεινὸς σκάρος ἄμματος ἄκρου. Így magyarázható, hogy L-ben s egyebütt III 528 ἐχθρη-t kiszorította az

ἰχθὺν: az értelem kiegészítése kedvéért toldották a verbum re-genshez, a κάββαλεν-hez. S talán ἰχθὺς IV 44-ben is csak így került a σκάρος mellé (s nem valamely másoló conjecturájából); később azonban a palæographiai hasonlatosságnál fogva kiszorította az ἰθὺς-t, melyet P₁VWh*im adnak is (míg M még ἰ*θὺς-t), s melyet PIERSON (p. 167) restituált (utána indult SCHNEIDER nagyobbik kiadásában), hivatkozván V 144-re, hol egy és más kéziratban (pld. R₁²h-ban szintén kiszorította az ἰχθὺς az ἰθὺς-t. IV 568-ban δοῦπον-t ad R₂ első kéztől s b νῶτον helyett; a variánsnak itt semmi értelme: erősen csapkodván evezőikkel a tenger zaját, ez abszurd jelentést ad; de ha fölteszszük, hogy a κοντοῖς τε καταιγίδην κτυπέουσιν (= s jól neki-feküdve hallatták az evező csapását) értelmének velt kiegészítésére írták a margóra, a variáns lectio elbírálása fejtörést okozni nem fog.

IV 203 s kk. soraiban a költő hivatkozik az assyriaiak és bactrianusok háreméletére mondván:

(206:) καὶ γὰρ τοῖς πλεονέες τε γαμήλια λέκτρα γυναῖκες
κακριμέναι μεθέπουσι καὶ εὐνάζονται ἅπασαι
νόκτας ἀμειβόμεναι.

R₁²u-ban νόκτας γρ' κοίτας áll. Az olvasás metrumellenessége mutatja, hogy nem genuin; párhuzamos helye a λέκτρα-nak; e mellé jegyezhetette a scholiasta az æschylusi πρὸ κοίτας γαμηλίου (Suppl. 805) s az ugyancsak æschylusi (frgm. 238) γαμηλίων λέκτρων-t.

IV 233 s kk. sorokban a halász a horogra került polygam κόσσυφος nevű halat a következőkép szólítja meg:

νῦν δὴ νῦν ἀλόχους τε περιφρούρεις φυλάσσων,
ὦ τάλαν, ἐν θαλάμοις τε μένων ἐπιτέρπεο νόμφαις·
οὐ γάρ τοι μία κύπρις ἐφῆνδανεν οὐδὲ μί' εὐνῇ,
ἀλλὰ μάλ' ἐν τόσσησιν ἀγάλλει μοῦνος ἀκοίτης
εὐναίς· ἀλλ' ἔθι δεῦρο, γάμος δέ τοι ἐστὶν ἐτοῖμος,
κ. τ. λ.

μοῦνος ἀκοίτης h. λάβρος-t ad i*, λάδειρος-t o in mge, λάβρος
γυναίκι-t v*. «Nemcsak egy szerető hitvessel éred majd be,

nemcsak *egy* pároddal, hanem annyi sok között lelheted majd örömdöt mint egyetlen férj», — ezt mondja a költő. Mint «mértéktelen (buja) férj», — ez annyira magán viseli a külszerű magyarázat bélyegét, hogy ezzel szemben alig van okunk kételkedni a *μοῦνος ἀκοίτης* olvasás genuin voltában. A magyarázat azonban aligha íródott a 236. sorhoz, hanem 234.-hez, hol az *ἐπιτέρπειο νόμφαις*-hoz eredetileg valószínűleg a *γυναῖξι λάβρος*-t írták, miből *γυναῖξι λάβρος* lett; ezt úgy írták a margóra, hogy a 234. sorral egy irányban, de kissé jobban a lapszél felé, a *γυναῖξι*-t, s mivel a *λάβρος* már ugyanabban a sorban helyet nem kapott, egy sorral alább, közel a 235.-hez írták ezt a tulajdonságnevet, mely azonban azontúl is csak marginális, ill. interlineáris magyarázat maradt.

Még arra is van t. i. példánk, hogy a sorok szélére írták a glossát, t. i. IV 296-ban, hol a költő előzetesen elmondja, hogy a polypus mennyire szereti az olajfát; hasonlattal él s a hasonlatot imígy fejezi be:

ὥς ὅγε γηθόσυνος λιπαροῦς περιβάλλετ' ἐλαίης
ὄρπηκας, κυνέοντι πανείκελος· κ. τ. λ.

περιβάλλετ' ἐλαίης h. b *περιβάλλεται ὄζους*-t ád; ez az *ὄζους* nyilván a *ὄρπηκας* glossája. Hogy a szövegbe került, annak oka lehetett, hogy *περιβάλλετ'* helyett a másoló *περιβάλλεται ἐλαίης*-t talált, miként most is olvassuk *MS*₁-ben; az elidált alak helyett a teljes alakot írni gyakori sajátsága a másolóknak; hogy csak egy-két példára figyelmeztessék, hivatkozom *M*-re: II 25 *ἐπιτέρπεται*; 256 *ἴσταται*; s v. ö. V 617 v. l.-jét is!

IV 319-ben a *σαργός*-okról:¹

θρώσκουσιν ἐπ' ἀνδῆροισι θαλάσσης.

θαλάσσης h. *R*₁² spatiumot hágy, majd *ἄνθεσι*-t ír; de az *ἄνθεσι* semmi egyéb, mint glossája az *ἀνδῆροισι*-nak.

¹ HOFFMANN-JORDAN p. 262: I am inclined to think, that the names *σαργός*, *σκάρος* and *σπάρος* are used indiscriminately for any and all species of *Diplopus*.

IV 370 s k.-ben ugyancsak ezen halakról mondja a költő, hogy

φεύγουσι δ' ἀποστούξαντες ὀμαρτῇ
καὶ μορφῇν καὶ δαῖτα καὶ αὐτῆς ἔνδεια πέτρης.

CS₁ δαῖτα helyett a metrumellenes πέτραν-t adják. De nyilvánvaló, hogy a πέτραν csak paraphrastikus izű glossája az αὐτῆς ἔνδεια πέτρης-nek. S talán úgy került bele, hogy a μορφῇν-t kiszorítva találták a δαῖτα glossájával a φορβῇν-nel. Legalább L-ben a μορφῇν μ-jét és φ-jét L² írta!

Az V. ének 519. s kk. soraiban Ὀππιανὸς megbotránkozik azon, hogy a trákok s kivált a Byzáncz-vidékiek, egy istentelen népség, vadásznak a delfinre; s az 528. sorral folytatja:

Θρήγκες αὖ ἐπὶ τοῖσιν ἀπηνέες ἐντόνονται,
στειλάμενοι δόρυ κοῦφον ἀτάσθαλον ἐς πόνον ἄγρης.

Itt δόρυ h. b μέγα-t ad. A varians lectio keletkeztét úgy magyarázhatjuk meg, hogy föltételezzük, hogy a κοῦφον fölé valamely glossator magyarázatképpen οὐ μέγα-t írt s ebből az οὐδὸρυμέγακοῦφον-ból a másolás folyamán μέγα κοῦφον lett, mert a másoló az οὐ-t nem a μέγα-hoz, hanem a δόρυ-hoz vonta s azt tartotta, hogy azt eliminálnia kell.

S ezzel ismét folytatjuk bizonyításainkat ott, hol p. 46 elhagytuk.

Azt hiszem II 104, III 218, III 231 és IV 521 együttesen tárgyalhatók.

II 104-ben az összes kéziratok δαιτὸς-t adnak s csak F δαίτης-t; már most mivel δαίς töszótagja nemcsak Homerosnál (cf. AMEIS-HENTZE ad Od. XVII 220), hanem Oppianusnál is arsisban szokott állani, a δαίτη αι-ja pedig csak thesisben (cf. II 251), azt következtettük, hogy II 104-ben δαίτης F elődjének egy helyes conjecturája; ez az előd III 218-ban az egyéb-iránt a kéziratok nagy tömegétől hagyományozott φορβῆς helyett helytelenül ugyancsak δαίτης-t conjiciált, mert előtte fekvő példányában τροφῆς-t talált, miként R₂-ben. F és R₂ rokonsági viszonya pedig, mint értekezésünk II. része 2. felében látni fogjuk,

megengedi ezt a föltevést.¹ Viszont III 231-ben $\delta\alpha\iota\tau\alpha$ csak a SCHNEIDER phantasiájának a szülötte (a ráköv. sorkezdet, a $\delta\alpha\iota\tau\omicron\mu\acute{o}\nu\epsilon\varsigma$ nemzette magából ezt a lectiót!), mert összes kézirataim s az összes Schneider-előtti kiadások a szövegbe mindenkép illő $\delta\epsilon\lambda\tau\eta\alpha$ -t adják. Így fejtörést legfeljebb csak IV 521 variáns lectiója okozhat; itt a kéziratok $\delta\alpha\iota\cdot\alpha\varsigma$ ill. $\delta\alpha\iota\tau\alpha$ olvasása helyett CR_2S_{1q} $\delta\acute{\epsilon}\mu\alpha\varsigma$ -t (C cum gl.-te $\sigma\acute{o}\mu\alpha$), ν^* $\delta\acute{\epsilon}\mu\alpha\sigma\iota$ -t adnak; ezek metrumellenes alakok lévén, nyilván glossából romlottak; mi lehetett volna e glossa más, mint $\acute{\epsilon}\delta\epsilon\sigma\mu\alpha$ (= «die Speise, das Essen» PAPP)? V. ö. W^* I 786!

Pedig hát hajlandók volnánk azt hinni, hogy ezt a még Platonkorabeli szót glossálás céljára nem használták. De hát használták az $\acute{\epsilon}\delta\omega$ -t, a mint az a II. é. 166. sora apparatusa criticusából kiviláglik. Itt $\acute{\epsilon}\delta\omega\iota$ -t a többi kézirat $\acute{\epsilon}\lambda\omega\iota$ -ja helyett A^*bi^* adják; mivel itt csak az aoristus van helyén, $\acute{\epsilon}\delta\omega\iota$ elvetendő; előfordultát magyarázhatnók ugyan ú. n. palaeographikus romlással, abból a föltevésből kiindulva, hogy majusculában irt $EA\Omega N$ -t olvastak félre $\acute{\epsilon}\delta\omega\iota$ -nak. De mivel ugyanabban a sorban előfordul $\delta\alpha\iota\tau\omicron\mu\acute{o}\nu\epsilon\varsigma$, s a $\delta\alpha\iota\tau\omicron\mu\alpha\iota$ -t szokták glossálni (cf. W^* I 543), a $\acute{\epsilon}\lambda\omega\iota$ glossája pedig W^* -ben $\lambda\alpha\beta\omega\iota$ (v. ö. még II 214, III 382, 399), nem igen foroghat fenn kétség az iránt, hogy az $\acute{\epsilon}\delta\omega\iota$ mint a $\delta\alpha\iota\tau\omicron\mu\acute{o}\nu\epsilon\varsigma$ glossája szorította ki a $\acute{\epsilon}\lambda\omega\iota$ -t.

Sorompóba vihetnők ugyan a palaeographikus romlás mellett II 406 variánsát. E helyt arról van szó, hogy megtörténik, hogy a polyp a ($\kappa\alpha\iota$ $\tau\eta\chi\acute{o}\nu$ $\acute{o}\mu\acute{o}\varsigma$ $\kappa\alpha\iota$ $\kappa\rho\alpha\iota\pi\acute{o}\nu$ $\acute{\epsilon}\acute{o}\nu\tau\alpha$) rákot megeszi. Egy hasonlattal él a költő, melyet így fejez be:

$\acute{o}\varsigma$ $\delta\eta\epsilon$ $\sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha\varsigma$
 $\delta\acute{\alpha}\pi\tau\omega\iota$ $\delta\acute{\epsilon}\nu\acute{o}\rho\omicron\iota\omicron$ $\kappa\alpha\tau\acute{\epsilon}\sigma\pi\alpha\sigma\epsilon\iota$ $\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\omicron\varsigma$ $\acute{\epsilon}\acute{\xi}\omega$
 $\mu\upsilon\zeta\acute{\eta}\sigma\alpha\varsigma$ $\kappa.$ $\tau.$ $\lambda.$

De hát itt is a $\lambda\acute{\alpha}\pi\tau\omega\iota$, melyet $AFPR_1^2R_2UVWdfhilmp_2ruvx$ nyújtanak, nem egyéb, mint a $\mu\upsilon\zeta\acute{\eta}\sigma\alpha\varsigma$ glossája. Külömben úgy $\delta\acute{\alpha}\pi\tau\omega$, mint $\lambda\acute{\alpha}\pi\tau\omega$ előfordul 'Οπιανός-nál, amaz I 528, II 292, 612 és III 333, emez I 573, II 618 és 647.

Viszont kétségen kívül palaeographikus romlás szülte II

¹ A $\tau\rho\alpha\phi\eta\varsigma$ glossa bekerült b-ben a szövegbe $\beta\omicron\rho\eta\varsigma$ helyett II 407-ben.

613 a λιχμάζων varianst, melyet CMP₁R₁²R₂S₁Vmopgruv*x kéziratokban, továbbá az ALD.-ban, TURN.-nál és R₁-nál találunk; de természetesen sem az αλχμάζων-ból nem romlott, sem a Wb JUNT. nyújtotta θαχμάζων-ból, vagy a vl hagyományozta θαγμάζων-ból, melyek az Oppianustól utánzott¹ tarentumi Leonidasnál található θακινάζων (= harapdálva)-ból romlottak azzá, hanem az egy sorral feljebb λάπτων-ná romlott δάπτων-t glossálta; ez utóbbit glossálja AiR*₂ θαρδάπτων-ja, mely ugyancsak II 613 furakodott be az imént említett kéziratokba lectio álarczában.

Valami hasonló jelenséget tapasztalunk II 431 olvasásainál. A σχολόπενδρα-ról történik itt említés; két fajtát különbözteti meg a költő, a szárazföldit és a tengerbélit. Utóbbi szerinte a veszedelmesebb, mert mérget rejt magában, mely annyira ártalmas, hogy ha

ποτ' ἐπιφάσσειε δελέτρου,
οὐκ ἄν τις νεπόδων κείνου πέλας ἀγκίστροιο
ἔλθοι.

A kéziratok ἐλύτρου-t (Mx ἐλύτρου-t) adnak, mely szóval az I. é. 286., 303. és 326. soraiban már találkoztunk. A helyes olvasásra GESNER-t (Hist. Aquat. p. 1011) glossák vezették rá. Nevezetesen p₂-ben és R₂-ben (Schneider szerint), de h-ban is, τοῦ δελέατος τοῦ τὸ ἀγκίστρον σκέποντος olvasható a sorok között s ez nyilván a δελέτρου-t glossálja² s nem a vulgátát, mint Schneider nagyobbik kiadásában (p. 399) állítja; Schneidert t. i. a σκέποντος szó vezette félre. Az ἐλύτρου úgy keletkezett, hogy a δελέτρου mellé halászeszközöket irtak; így pld. a δικτύου-t, mely glossa A-ban, az ἀγκίστρον-t, mely glossa P₁ és z-ben s — mint hiszem — a hangbeli hasonlatosságánál fogva is könnyen fölvetődő ἐλύτρου-t.

A glossálási viszketeg odáig fajult Ὀππιανὸς scholiastáinál, hogy a βόσκει szót IV 35-ben, — talán mert activumában költőnknel egyebütt nem fordul elő, vagy mert a képet erőltetett-

¹ GEFCKEN Leonidas v. Tarent (Lipsee 1896) 148. l.: «So hat denn der Ichthyologe Oppian öfter dem Tarentiner einen Ausdruck entlehnt.»

² LOHMEYER p. 21: «apud Opp. est id, quod δελεα, esca, sic III 185, 471, 614.»

nek tartották s így magyarázatra szorulónak, — a gyakrabban előforduló $\varphi\epsilon\rho\beta\epsilon\iota$ -jel glossálják. De én inkább azt hiszem, hogy ez az egyébiránt csak $\iota\upsilon$ -ben előforduló (s talán o margóján állott) lectio annak köszöni létét, hogy a két sorral előbb olvasható $\kappa\omicron\mu\epsilon\iota$ nek a margóra irt (s $R_2^*P_1h^*$ -tól nyújtott) variansa csúszott valamivel lejjebb, minek következtében a másoló a $\beta\acute{o}\sigma\kappa\epsilon\iota$ -hez vonta és $\varphi\epsilon\rho\beta\epsilon\iota$ -re javította. Az $\acute{\alpha}\eta\rho$ -nek $\acute{\alpha}\tau\rho\acute{\upsilon}\gamma\epsilon\tau\omicron\varsigma$ jelzője azt mutatja, hogy a költő előtt a tenger párhuzama lebegett, mely tengernek Homerosnál az $\acute{\alpha}\tau\rho\acute{\upsilon}\gamma\epsilon\tau\omicron\varsigma$ egyik állandó jelzője; talán a homerosi hely (Od. XII 97): $\kappa\acute{\eta}\tau\omicron\varsigma$, $\acute{\alpha}$ $\mu\upsilon\rho\acute{\iota}\alpha$ $\beta\acute{o}\sigma\kappa\epsilon\iota$ $\acute{\alpha}\gamma\acute{\alpha}\sigma\tau\omicron\nu\omicron\varsigma$ $\text{\AA}\mu\phi\iota\tau\rho\acute{\iota}\tau\eta$, — de természetesen Il. XVII 425 is: $\delta\iota'$ $\alpha\iota\theta\acute{\epsilon}\rho\omicron\varsigma$ $\acute{\alpha}\tau\rho\upsilon\gamma\acute{\epsilon}\tau\omicron\iota\omicron$.

A mozgást jelentő phrasisok glossái közül ide tartozik mindenekelőtt I 501 $\epsilon\gamma\epsilon\acute{\iota}\rho\epsilon\iota$ olvasása, melyet M ($\epsilon\gamma\epsilon\acute{\iota}\rho\eta$ változatban P_1) R_1Whpp_2xz nyújtanak, míg $\delta\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ -t $CR_2UVbdfh^*lmo^*$ $quv\gamma z^*$, az összes edíciók, s $\delta\rho\acute{\iota}\nu\eta$ változattal $AFir$, végre $\tau\acute{\iota}\chi\tau\epsilon\iota$ -t o ; de valamint o -ban az egy sorral előbb s nyilván az $\delta\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ fölé került $\tau\acute{\iota}\chi\tau\epsilon\iota$ kiszorította az alatta álló lectiót, úgy az $\epsilon\gamma\epsilon\acute{\iota}\rho\epsilon\iota$ glossa is kiszorította némely kéziratban az $\delta\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ -t. IV 428-ban u. ez történt λC , ill. R_1^2Wh (itt $\acute{\alpha}\gamma\epsilon\acute{\iota}\rho\epsilon\iota$) részéről, mit talán már V másolója is észrevett. $\Upsilon\epsilon\rho\omega\varsigma$ egész isteni mivolta követeli olvasásnak az $\delta\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ -t; hiszen megállapíthatjuk, minőnek festi $\Upsilon\omicron\pi\pi\iota\alpha\nu\delta\varsigma$ a IV. ének elején (vs. 12: $\kappa\rho\alpha\delta\acute{\iota}\eta\nu$ $\acute{\epsilon}\rho\omicron\theta\acute{\upsilon}\nu\epsilon\iota\varsigma$); s akkor $\delta\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ mellett fogunk állást foglalni már csak azért is, mert $\delta\rho\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$ Oppianus szókinsétől nem idegen.

III 145-ben, hol $\sigma\epsilon\upsilon\delta\omicron\upsilon\sigma\iota\nu$ helyett $\varphi\theta\acute{\alpha}\nu\omicron\upsilon\sigma\iota\nu$ -t adnak FR_2v^* , egészen szembeszökő, hogy $\varphi\theta\acute{\alpha}\nu\omicron\upsilon\sigma\iota\nu$ a $\sigma\epsilon\upsilon\delta\omicron\upsilon\sigma\iota\nu$ $\acute{\upsilon}\rho\omicron\varphi\theta\acute{\alpha}\delta\omicron\nu$ glossája. Maga a $\sigma\epsilon\upsilon\delta\omicron\upsilon\sigma\iota$, $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\epsilon\upsilon\delta\omicron\upsilon\sigma\iota$ elég kedvelt szava $\Upsilon\omicron\pi\pi\iota\alpha\nu\delta\varsigma$ -nak, ki többnyire intransitív, ritkábban (III 182, 298, IV 3, 98, 427, V 200, 431) transitív értelemben használja. Épp azért nem könnyű döntenI I 613-ban, hol $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\epsilon\upsilon\delta\omicron\upsilon\sigma\iota$ mellett előfordul az y nyújtotta $\acute{\epsilon}\pi\iota$ $\sigma\acute{\epsilon}\rho\chi\omicron\upsilon\sigma\iota$ s az $ACMR_1R_2^*R_3VWbfh^*$ $imopp_2rux$ kéziratokban s a Juntinában és Rittershusiusnál található $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\acute{\epsilon}\rho\chi\omicron\upsilon\sigma\iota$, (melynek C -ben $\sigma\omicron\upsilon\delta\acute{\alpha}\zeta\omicron\upsilon\sigma\iota$, $\acute{\epsilon}\pi\acute{\alpha}\gamma\omicron\nu\tau\tau\iota$ a glossája s) melynek Schneider mindkét kiadásában, bár a szövegben nem, de a kritikai függelékben előnyt ád. Nem könnyű döntenI, mert a költő az $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\acute{\epsilon}\rho\chi\omega$ -t hol intransitív, hol meg transitív (I 230, II 512, V 641; mihez v. ö. a $\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\acute{\epsilon}\rho\chi\epsilon\iota$ -nek

mindig transitív használatát: I 632, IV 91, V 544) értelemben használja. Mivel azonban az értelem azt követeli, hogy a *mi* helyünkön *véσθαι* helyett az *A*MP₁R₃bflpvxy* nyújtotta *νέμεσθαι*-t fogadjuk el, mi πολλὸν ἐπὶ σπέρχουσι νέμεσθαι-t iktatunk a szövegbe, abból a föltevésből kiindulva, hogy az Ὀπιανὸς-nál egyébként csak V 295-ben előforduló σπέρχουσι inkább csábitott glossálásra, mint a jóval gyakrabban olvasható ἐπισπέρχουσι. Külömben a Bussemakernél följegyzett glossa (νέεσθαι· πορεύεσθαι, βόσκεσθαι) az (ἐπι)νέμεσθαι olvasást is tartja szem előtt.

Kérdés csak az, használták-e Oppianusnál glossálás czéljaira a σπεύδουσι szót? Erre a kérdésre, azt hiszem, III 369 variations lectiói alapján még nem adhatjuk meg a választ. A III. é. 338. s kk. soraiban rátér a költő arra, miként szokta a halász az ú. n. κύρτος segítségével hatalmába keríteni a κάνθαροςnak nevezett halat:

ήνίκα γὰρ πολλοὶ τε καὶ εὐλιπέες τελέθωσι,
δὴ τότ' ἀνὴρ κύρτοιο περὶ στόμα πῶμι καλύπτει
εὐ ἀραρός· τοὺς δ' ἔνδον ἐν ἔρκει πεπηγῶτας
ὕστατιον κνώσσοντας ἀνείρυσεν· ὃψέ δ' ὄλεθρον
φρασσάμενοι σπαίρουσι, καὶ ἐκδῶναι μεμάσσι
νήπιοι.

E befejezésben σπαίρουσι helyett CFR₂fh^{m3}op₂ σπεύδουσι-t adnak; ebből ugyan következtethetnénk egy a σπαίρουσι-hoz itacisticæ közel álló σπέρχουσι-ra, de mégis hasonlíthatatlanul valószínűbb, hogy vele a μεμάσσι-t glossálták; hiszen olvassuk Ἰσχυίος-nál: μεμάμεν· προθυμείσθαι, ἐπιθυμεῖν, βούλεσθαι, σπεύδειν, πεποιθέναι.

Ez a σπαίρουσι aztán, mely helyett Ai σκαίρουσι-t nyújtanak, figyelmeztet bennünket arra a körülményre, hogy V 547-ben, hol a delfin vergődéséről van szó (ἀλλ' ὅτε λευγαλέησι κακηπελέων ὁδόνῃσι | κάμνη καὶ γλωχίσι περισκαίρῃσι σιδήρου etc.), περισκαίρῃσι helyett περισπαίρῃσι-t (περισπέρῃσι-t U) adnak FL²VWm. Úgyde I 656, hol σκαίρουσι egyértelműen van hagyományozva, de a delfin *vidám* szökdécseléséről mondván, arra bír, hogy V 547-ben a *περισπαίρῃσι* lectiót tartsam a hiteles olvasásnak, noha jól tudom, hogy I 190-ben ἀμφιπερισκαίροντες áll, de szintén halakról, melyek a hajót γεγηθότες ἔσπονται, — IV 322-ben

κατασκαίροντες a σαργός-okról, melyek ugyancsak θρῶσκουσιν γη-
θόσονται. Megszorítva ekként a σκαίρω fogalmát megállapodásra
juthatunk II 96 és V 407 variáns lectiói dolgában is. Amott,
hol a békahal *rezgő* bőrfüggelékéről van szó s a kéziratok túl-
nyomó része máll' ἀσπαίρουσαν (t. i. σάρκα)-t nyújt, csakis ez
van helyén s nem a belőle romlott μάλα σπαίρουσαν-nak, mit
R₁²S₁Whrp₂-ben olvasunk, vagy az Ai-tól adott μάλα σκαίρου-
σαν-nak. Emitt, hol a teknőcz mozgása vidámságot, nevetést
vált ki (γέλως δ' ἔχει ὅς κεν ἴδῃται), a CFM (hic a. corr.) P₁R₁²
R₂S₁UVWmqu kódexektől nyújtott s egyes kiadóktól Quintus
Smyrnæusnál (V 495) is instituált ἐπασκαίρουσα alak ellen
különösebb kifogást nem tehetünk, mert csak nem tételezhetjük
fel, hogy egy eredeti ἐπισκαίρουσα-t javítottak volna ἐπασκαί-
ρουσα-vá. Ellenkezőleg, ἐπισκαίρουσα a későbbi λέξις, a glossa.
Az ἐπασκαίρουσα genuin volta mellett bizonyít a mi helyünkkel
bizonyos tekintetben párhuzamos V 399; itt is γέλως δ' ἔχει
ἀγρευτήρας annak láttára, hogy a teknőcz a tenger vizében
lábaival hogyan ficzánkol: ἀσπαίρουσα! Csakhogy F ἀσκαίρουσα-t
ád, Ai ἀσκαίρουσα-t, L ἀσκα: ||||| t, s így beigazolódik az a
distinctiónk, hogy Ὀππιανὸς ἀσπαίρει-t a hal kíno-, vergődő
mozgására, ἀσκαίρω-t pedig arra a mozgására érti, mely vagy
az állat örömének bizonyítéka, vagy az őt nézőben kelt derűs
hangulatot.

I 622-ben, hol a visszatérő darvak csapatját teszi Oppia-
nus hasonlat tárgyává, mondván, hogy a darvak hazafelé
húznak

Ἄτλαντος νιφόεντα πάγον καὶ χεῖμα φυγοῦσαι

φυγοῦσαι h. λιποῦσαι-t hagyományoznak CS₁Udh kéziratok. Hogy
λιποῦσαι itt glossa, mutatja nem csak a λείπω használata köl-
tőknél (I 333, 406, III 323), hanem az a körülmény is, hogy
P₁-ben λιποῦσαι csak glossa; P₁-nek h val és U-val való rokon-
ságát értekezésem következő részében fogom kifejteni.

A «tenger» fogalomkörébe tartozó lectiók terén szintén
találkozunk a glossálás kétségbevonhatlan jeleivel.

Már WERNICKE jegyezte meg Typhiodorus kiadása 157.
lapján, hogy κῶμα interpretatiója szokott lenni a λαίτμα-nak és

a χειμα-nak. Ehhez képest aztán a Hal. V. 267. sorában a hagyományozott κῶμα helyett a Cod. Paris. 2-vel (= R₁²) λαῖτμα-t olvas, mely lectiót kézírataim közül ALMVWim is nyújtják, tehát nem a fiatalabb hagyomány. Mivel pedig IV 524-ben χειματος h. F κόματος-t ad, következtetnünk kell, hogy a szövegben valamikor az értelemben teljesen beleillő χεύματος állott, mely a következő sor χειμα-ja miatt romlott χειματος-szá. Így szorította ki a közönséges βένθεσι interpretamentum IV 36-ban (A-ban etc.) a κούθεσι-t, βένθεα IV 608-ban (F-ben etc.) a κούθεα-t.

II 631-ben az általánosabb fogalom kiszorította a különöset:

πέλαγος δὲ καὶ εὐρέα βένθεα λίμνης φεύγοντες

(t. i. a halálukat sejtő delfinek),

e sorban a λίμνης h. πόντου-t hagyományoznak AS₁Uilv kéziratok. De ez a πόντου mindenestre glossatori tevékenységnek köszöni létét; βένθεα λίμνης — igaz — homerosi ill. hesiodosi reminiscencia (mely tehát a glossatornak szeme előtt lebeghetett), de itt tökéletesen helyénvaló, ha meggondoljuk, mit ért költőnk a λίμνη szón (I 114: λίμναις, ὅθι λαρὼν ὕδωρ μεταπαύεται ἄλμης); vagyis azt, amit NITZSCH fejtett ki az Od. III. é.-e 1. sorához, hogy t. i. «aqua litora propinqua alluens.»¹ Akkor πέλαγος (HESYCH. πλάτος θαλάσσης) és λίμνη megfelelőbben egészítik ki egymást, mint πέλαγος és πόντος (HESYCH. πόντος· θάλασσα, πέλαγος). Hogy aztán az ilyen λίμνη-k kedvencz tartózkodó helyét teszik a delfineknek, arra tanúság II 550 ἡτόνων ἐπιωγαί-ja.

V 216 és 273 együtt tárgyalhatók. Mindkét helyen u. i. a czet küzdelmes ellentállását festő hasonlattal van dolgunk; az egyik hasonlat a következő:

οἷον δ' Ἴονίοιο παρὰ στόμα καὶ κελάδοντος
 Τυρσηνοῦ πόντοιο μέση ποροῦμοιο διαρρῶξ
 εἰλεῖται
 ὥς τότε κητείοισιν ὅπ' ἄσθμασι χώρος ἀπάντη
 ξαινόμενος βέμβικας ἐλίσσεται ἀμφιτρίτης.

¹ Bár én a λίμνη notio primariájának inkább azt veszem: «az a tenger, mely a tó benyomását teszi», tehát az öböl.

Itt πόντοιο h. κόλποιο-t át h* és o, πορθμοίο h. pedig κόλποιο-t L; hogy ez glossa, kiviláglik abból, hogy az ion (ill. ádriai) tengernek Ἰόνιος κόλπος a szokásos neve a görög íróknál (de πορθμός Apoll. Rhod.-nál IV 982), s a tyrrheni tengernek is gyakrabban Τυρρηνικός κόλπος mint Τυρρηνικός πόντος a neve. A mi helyünkön tehát nyugodtan hagyhatjuk meg úgy a πόντοιο-t mint a πορθμοίο-t.

De már V. 273 jobban ejt gondolkozóba:

ὥς δ' ὅτε χειμερίοιο κατερχομένου ποταμοίο
κόλπον ἐς οἰδματόεντα λόφων ἔπο μιλτοκαρήνων
ἰλὺς αἵματόεσσα κυλίνδεται ὕδατος ὀρμηῇ,
κιρναμένη δίνησιν
ὥς τότε κητσίοιο πόρος λύθροιο πέφυρται
φοίνιος.

Kόλπον h. itt AFR₁²i-ben ugyancsak πόντον áll. Πόντος alatt Homeros úgy a tenger mélyét, mint magát a nyílt tengert vagy a külön elnevezésre méltatott tengert érti; ilyen értelemben használja Ὀπιανὸς is a szót, de a κόλπος-t is ily értelemben (v. ö. I 601, V 3). Hogy *mit* kell olvasnunk, azt a 277. sorban lévő πόρος szabja meg: az ἰλὺς αἵματόεσσα-nak megfelel a κήτειος λύθρος (= ceteus sanguis), — a κόλπος οἰδματόεις-nek, melynek veres lesz a vize, a πόρος φοίνιος. Ha nem tévesztjük szem elől azt a körülményt, hogy a Ἑλλήσποντος-t Ἑλλης πόρος-nak is nevezték (Aισχ. Πέρσ. 878. W., Νόννος Διονυσ. III. 37), de meg Ἑλλας πορθμός-nak mondja ismételtén Aισχύλος a Perzsákban, szabad azt a föltevést kockáztatnunk, hogy a πορθμόν olvasást szorították ki szóbanforgó helyünkön a πόντον ill. κόλπον glossák.

II 259-ben az értelemről minden tekintetben megkövetelt οἰδματα-t (Ud* οἰδματι) o-ban kiszorította a ὕδατι, III. 372-ben pedig a majdnem egyértelműleg hagyományozott οἰδμασιν (ὀδμασιν q)-t vl-ben ὕδασιν. Ez arra vall, hogy az οἰδματα szót ὕδατα-val glossálták. E körülmény vezethette a másolókat arra, hogy IV 670-ben a genuin ἔδαι (ὕδασι MLfi) helyett οἰδματι-t (P₁R₂ou) ill. οἰδμασι-t (Uvl s talán q) vegyenek a szövegbe, s V 274-ben is (CS₁Uq) οἰδματος-szal szorítsák ki a ὕδατος-t. Talán

közrejátszott az is, hogy a ὄδωρ-nak az attikaiaknál rövid u-ja lebegett az illető másolók előtt, midőn a conjecturának ill. glossának adtak előnyt.

A varians lectióknak gondos egymásra vonatkoztatása folytán némi világosság derül I 771 olvasására is. A hely SCHNEIDER két kiadásában imigy hangzik (767—772):

Ὡς δὲ καὶ ἡπεδανῆς ἀφύης ὀλιγηπελὲς ἔθνος
οὕτινος ἐκγεγάασιν ἀφ' αἵματος οὐδὲ τοκήων
εὖτε γὰρ ἐκ νεφέων Ζηνὸς νόος ὄμβρον ἀφύῃ
λάβρον ὑπὲρ πόντοιο καὶ ἄσχετον, αὐτίκα πᾶσα
μισγομένη δίνῃσι παλιμπνοίῃσι θάλασσα
σίζει· τ' ἀφριάα τε καὶ ἴσταται οἰδαίνουσα κ. τ. λ.

E helyhez Schneider kisebbik kiadásában többek közt a köv. megjegyzést fűzte: «δίνῃσιν ἅμα πλήθῃσι libri fere omnes, nisi quod Turnebi πλήθουσι habet; ἅμα πνοίῃσι Junt. Nostrum Sylb. Inter duas posteriores scripturas dubius adhuc hæreo propter locum V 220: ἐλχομένη δίνῃσι παλιρροίῃσι. Χάρυβδις.» Ami a hagyományt illeti, a dolog úgy áll, hogy kódexeim túlnyomó részében ἅμα πλήθῃσι (ἅμα πλήθῃσι Wbmp, ἅμαπλήθῃσι V) olvasható, csak d ád ἅμα πλήθουσι-t (mit TURN. is conjiciált), L παλιμπνοίῃσι-t, z (= Sylb.) παλιμπνώῃσι-t, F παλιμπνοίῃς τε-t, v* παλιν πνοίῃς-t, míg a JUNT. ἅμα πνοίῃσι-t. Bizonyos, hogy sem a πλήθῃσι-nek, sem a πλήθουσι-nak itt értelme nincs; de nincs a παλιμπνοίῃσι-nak sem. Ἀπολλ. Ῥόδ. I 586-hoz Wellauer megjegyezte, hogy a παλιμπνοίῃς-nak glossája ἐναντίας πνοίαις (πνοαῖς KEIL-nél). Hogyan? A tenger tehát ellenkező fuvalmaktól σίζει μισγομένη δίνῃσιν? Ezt lehetne legjobb akarattal az eredetiből kiolvasni. A nehézséget LEHRS fordítása sem enyészteti el, ki így fordítja: «totum mixtum vorticibus reciprocis mare» (BOURQUIN még terjengősebben: «toute la mer, comme si elle voulait se venger, se creuse en mille tourbillons, qui se heurtent les uns les autres; elle siffle stb.), mert ez a fordítás nem a παλιμπνοίῃσι-t, hanem a 778. sorban előforduló παλιρροίῃς-t tartja szem előtt. Mindazáltal ezt (+ τε) kell olvasnunk a mi helyünkön is, a következő okoknál fogva. V 220-ban A δίνῃσι h. πλήμνησι-t olvas, mi nyilván πλήμνησι-ből lett, a πλήσμη-

nek — mi a. m. *παλιρροία* (= dagály) — vulgáris formájából. A mi helyünkön tehát *πλήθῃσι* a *παλιρροίης* glossájából lett. E *πλήμμῃσι* glossát valaki a *δίνῃσι* interpretációjának nézte s így került glossának V 220-ban a *δίνῃσι* fölé, majd pedig helyébe. Idézett passusunk így kielégítő értelmet kap: a tenger (a folyó) örvénylő habjaival s megáradt vizeivel (t. i. az eső-vízzel) keveredve sistereg és habzik. *Παλιμνοίῃσι*-t (ill. *παλιμ-πνοίῃσι*-t!) végre egy tudákos grammatikus írta a *δίνῃσι* fölé, mely *δίνῃσι* tudvalevőleg Eurip. *Alcestise* 245. sora szerint szélforga-tagot is jelent.

★

Ha, mint bebizonyítani véltük, ekkora tömeg glossával van fertőzve az oppianusi hagyomány, a szövegmegállapítás folyamán ezzel a ténynyel számolnunk kell. S azt hiszem, ily úton-módon vizsgálva a hagyományt s kutatva a genuin olvasásokat, legalább is valóbbszínű eredményre juthatunk, mintha pusztán *csak* azt mérlegeljük, melyik *lectio* felel meg inkább az értelemnek s az oppianusi nyelvhasználat követelményeinek. Legyen szabad e célra két tanulságos példát felhoznom.

I 53-ban *ὁ γὰρ τι μὲν ὁδὸν ἴσται* *ἔχθῃς* áll valamennyi kéziratban, kivéve *P₁U*fhp₂r₃t*-t, hol a szövegben, s *lu*-t, hol a margón olvasható *ἔρχεται*. A *ἴσται* semmiesetre sem genuin olvasás; *ὁδὸν ἴσται*-ra már KOECHLY jegyezte meg (*Coniectanea in Apollonium et Oppianum* p. 12), hogy «ferri nequit» s ezért *ἔσσεται*-t ajánlott, de a conjecturát nem fogadhatjuk el (miként LEHRS sem fogadta el), mert nem tudjuk a *lectionak* *ἴσται*-já való romlását magyarázni. Én 1890-ben megjelent értekezésemben *ἔσεται*-t conjiciáltam, nem ismerve akkor M. SCHMIDT-nek *ἔται* conjecturáját, mely palaeographiailag közelebb áll a *ἴσται*-hoz, s mely nem valószínűtlen azért sem, mert pld. *r₆*-ban a II. é. 114. sorában hagyományozott *ἔνται*-t (helyesebben *ἔνται*-t) *ἔρχονται*-al találjuk glossálva s a mi helyünkön is *ἴσται*-nak *r₅wy*-ban *ἔρχεται*, *or₂r₈*-ban *ἔρχεται*, *πορεύεται* a glossája, *P₁*-ben pedig a glossa csak *πορεύεται*. Mindazáltal van egy bökkenő: se II 114-ben, se IV 87 v. 124 v. 529 v. 570 v. V 195-ben nem szorult ki tudtommal a kódexekben a *ἔται* vagy *ἔνται* olvasás! A glossatort a mi helyünkön aligha birta töprenkedésre a szónak jelentése. Azért talán inkább oly igét kellene keres-

nünk, mely palæographiailag még közelebb áll a ἵσταται-hoz s valósággal glossálásra szorult. Ilyen ige csak egy van, a ἵπταται. Azt az ellenvetést tehetjük ugyan, hogy ez a későbbkori epikusoktól kedvelt szó (annyit jelentvén, mint πέτεται) nem illik az értelembbe. Csakhogy II 533—536 olvassuk a delfinekről:

Δελφῖνες δ' ἀγέλησιν ἁλὸς μέγα κοιρανέουσιν,
ἔξοχον ἠγορέη τε καὶ ἀγλαῆ κομόωντες,
ρίπῃ τ' ὠκυάλω. διὰ γὰρ βέλος ὥστε θάλασσαν
ἵπτανται.

Itt a δαίπτανται a διέσσουνται jelentésében áll, mint a hogy pld. II 259-ben olvassuk, hogy φοιταλέη μόρινα διέσσουνται ὀἶματά πόντου; de keletkezett a hasonlat hatása alatt. Az utóbbi helyen a βέλος miatt πέτανται-jal (!) glossálták, a mi helyünkön a ὀδὸν miatt ἔρχεται-jal, πορεύεται-jal. Hogy a ἵπταται-t nem értették meg mindig, mutatja h-ban V 193, hol ἀνίπταται-t h* ἀνίσταται-ra javítja; viszont pld. III 364-ben ἵσταται glossája Bussemaker-nél ἐπέρχεται. S ha tekintetbe vesszük azt, hogy III 410-ben, ahol a tömjénfa gyantájával s illatos borral kevert kenyérről, mint csalétekről van szó, e kenyér csalogató illata a kódexek egy része szerint ἐπέπτατο θάλασσαν, más része szerint ἐπέδραμε θάλασσαν, — talán a ἵπταται olvasással szemben nem fogunk elzárkózhatni.

A IV. ének 468. s kk. soraiban hangoztatja a költő, hogy van egy halspecies, az ἔγγραυλις (a közönséges szardella «Engraulis encrasicolus L.», mely nemcsak táplálékul szolgál a többi halaknak, hanem akkora rajokban úszik, hogy a csónakok evezői megakadnak bennök (cf. Αἰλιανός Περὶ Ζῴων VIII, 18); aztán folytatja:

καὶ πόυ τις βουπλήγα βαρύστομον ἰθὺς αἰείρας
ἐγγραύλις ἐτίναξε καὶ οὐ διεκέρσε τιδήρῳ
τίφος ἦπαν, βαίην δ' ἀγέλης ἀπεδάσσατο μοῖραν·
καὶ τῆς μὲν κεφαλὴν πέλεκος τάμνε, τὴν δ' ἐκόλουσεν
οὐρής, τὴν δ' ἤμησε μέσσην, τὴν δ' εἶλεν ἥπασαν.
οἰκτρὸν ἰδεῖν μογεροῦσιν εἰσκότα σώματα νεκροῖς.

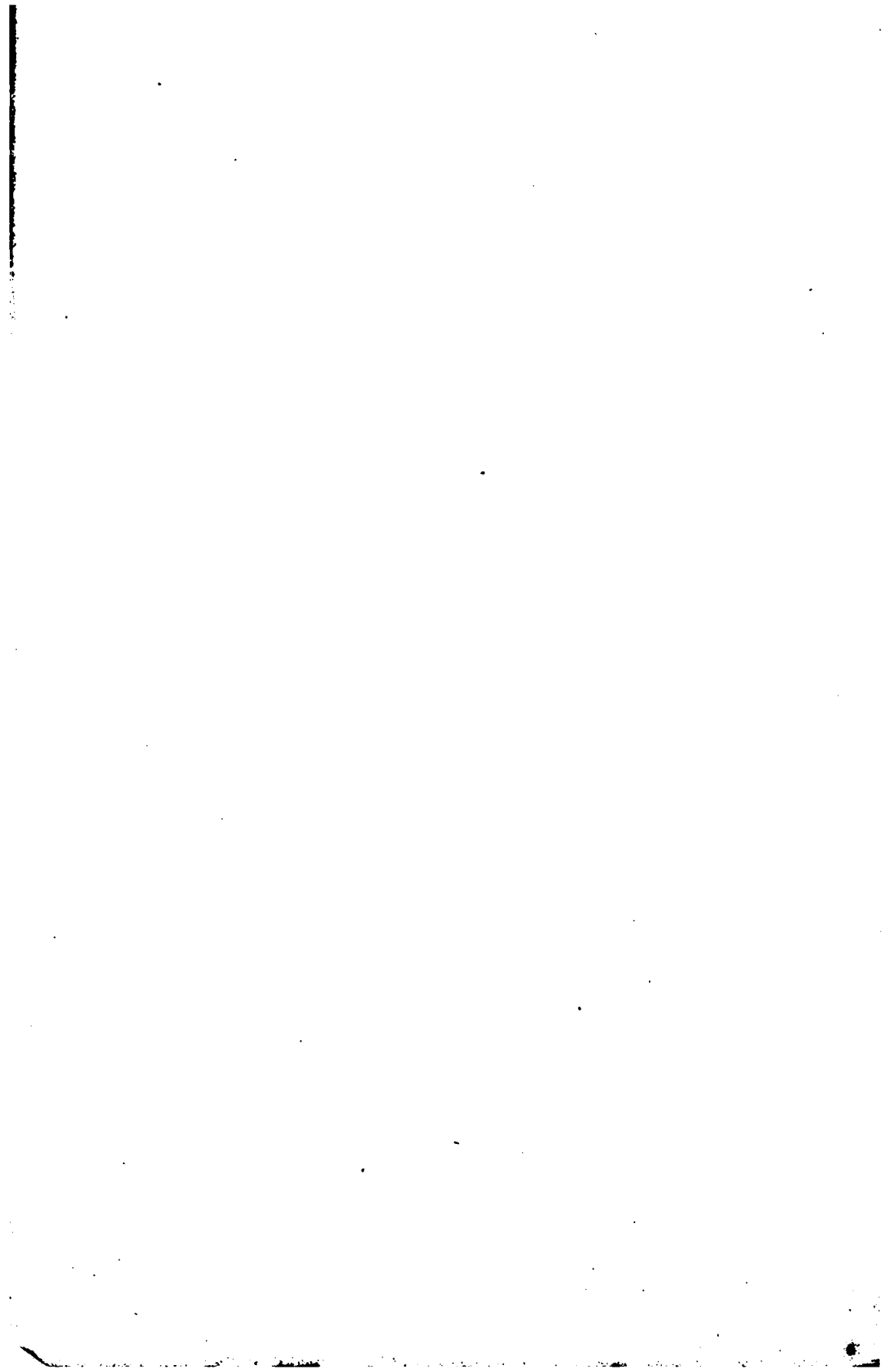
Azaz azzal fejezi be, hogy «szánalmas dolog szerencsétlen tettekhöz hasonló testeket látni.»

Μογερός alapján véve azt jelenti *nyomorúságos, fárad-ságos*, de mivel a scholiasta ἀθλίσις-szal magyarázta, mi ennek megfelelőleg úgy fordítottuk, hogy «szerencsétlen». De fordítsuk bár akár nyomorúságosnak, akár szerencsétlennek, érezzük, hogy az epitheton itt fölötte semmitmondó; halrészek, haltetemek uszkálnak, s e tetemeket másképp kellett a költőnek jellemeznie, nem a μογεροῖσι-val. A jelző lapos volta azt a gyanút kelti bennünk, hogy glossa, mely közel jár ugyan a genuin epitheton jelentéséhez, de a költői dictio szempontjából kívánni valót hágy. Hagyományozva van ugyan (μογεροῖσιν b), de nem minden kéziratban; Lv* μάζησιν-t adnak s már ez mutatja, hogy itt szövegromlásról van szó és pedig azért, mert μάζησιν-nak itt nincsen kielégítő értelme. Μάζα t. i. a. m. kenyér: ἡ τροφή ἢ ἀπὸ γάλακτος καὶ σίτου (Suidas). Ily értelemben fordul elő III 401-ben, hol természetesen μιᾶζαν irandó s nem μάζαν. Hogy pedig költőnk átvitt értelemben használta volna a szót, mint Ἀριστοφάνης (Εἰρήνη 4), t. i. a κόπρος értelmében («teste Suida»), az ilyen rhyphographia költőnktől nemcsak hogy nem tételezhető fel, de a nehézségeken sem segít által. Ha végre a latin massa szó jelentésében fogjuk fel, a többes szám ugyancsak szemet szúr. Szerencsénkre azonban L kéziratban a μάζησιν szó λ correcturája; s még meg lehet állapítani, hogy ott eredetilag μύζησιν állott. Úgyde ezt a szót nem ösmerik a modern görög szótárak. Csak Ἡσύχιος-nál van egy μύζη glossa, melyet kiadója SCHMIDT a kisebbik kiadásban a signum crucis-szal látott el, s mely ἀπόπληκτος-szal van magyarázva. Minthogy ἀποπλήκτω-t ugyancsak Ἡσύχιος ezzel magyarázza: ὃ οὐκ ἂν τις ἐκὼν προσ-πελάσειεν, οἷον μοχθηρῶ, — és μοχθηρὸς (nyomorúságos) a. m. μογερός,¹ nyilvánvaló, hogy μογεροῖσιν glossája volt a μύζησιν-nak. De talán még mással is tudjuk bizonyítani, hogy μύζος és μογερός között jelentésbeli rokonság állott fenn. A μύζος interpretamentumát, az ἀπόπληκτος-t Δημοσθένης XXI. 143 ἄφρων mellett használja abban a jelentésben, hogy *értelmetlen*; a μογερός hesychiusi interpretamentumát, az ἄθλιος-t, ugyancsak Δημοσθένης (XIX 173) ugyancsak az ἄφρων mellett abban a

¹ V. ö. FLACH, Glossen und Scholien zur hesiodischen Theogonie (Lipsee, 1876) 203. l.: μογήσας μοχθήσας.

jelentésben, hogy *sújtott*. Nem valószínűtlen tehát, hogy a $\mu\acute{o}\zeta\omicron\iota\sigma\iota\nu$ -t a $\mu\omicron\varsigma\eta\rho\omicron\iota\sigma\iota\nu$ -nal glossálták. Mi persze az $\acute{\alpha}\pi\acute{o}\pi\lambda\eta\kappa\tau\omicron\varsigma$ -t inkább a másik hesychiusi glossa értelmében fogjuk fel s $\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\sigma\theta\eta\tau\omicron\varsigma$ -nak, érzéketlennek fordítjuk; s a kéziratok túlnyomó részében hagyományozott $\sigma\acute{o}\mu\alpha\sigma\iota\ \nu\epsilon\chi\rho\acute{\epsilon}\nu$ -t (csak lv adnak $\sigma\acute{o}\mu\alpha\tau\alpha$ -t s ez állhatott L-ben is a. c. a λ factam) megtartva a sort így fordítjuk: szálnalmas dolog érzéketlen holttetemekhez hasonlókat látni; — s a sor így gnómaszerűbben is hangzik.

Tudva már most azt, hogy a hagyományban mennyi kárt tettek a glossák, tanulmányunk egy további részében a kéziratoknak egymáshoz való viszonyát fogjuk kipuhatolni.

S.: Szombatos codexek. 60 f. — III. Szász B.: A reflexiv és valläserkölcsei elem a költészethen s Longfellow. 60 f. — IV. Kúnos és Munkácsi: A belviszonyragok használata a magyarban. 1 K. — V. Vámbéry: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet II. 1 K. — VII. Thury J.: A kasztamuni-i török nyelvjárás. 1 K. — VIII. Télyf: Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél. 40 f. — IX. Kálmány L.: Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. 40 f. — X. Brassai: A mondat dualismusa. 1 K 20 f. — XI. Gr. Kuun G.: A kunok nyelvéről és nemzetiségéről. 80 f. — XII. Ábel J.: Isota Nogarola. 1 K. (1884—1885.) — XIII. k. I. Heinrich G.: Kudrun, a monda és az eposz. 80 f. — II. Barna F.: A votják nép multja és jelene. 60 f. — III. Goldziher I.: Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. 80 f. — IV. Ábel J.: A homeroszi Demeter-hymnusról. 1 K. — V. Barna F.: A votjakok pogány vallásáról. 40 f. — VI. Szarvas Gábor: A régi magyar nyelv szótára. 20 f. — VII. Budenz J.: Egy kis viszhang Vámbéry Ármín úr válaszára. 40 f. — VIII. Szily K.: Ki volt Calepinus magyar tolmácsa. 20 f. — IX. Bogisich M.: Szegedi Lénárt énekeskönyve. 1 K. — X. Joannovics: Szőrendi tanulmányok. I. rész. 60 f. — XI. Pecz V.: A kisebb görög tragikusok tropusai. 20 f. — XII. Télyf: Heraclius. Rankavis Leon hellén drámája. 60 f. (1885—1886.) — XIV. k. I. Ábel J.: Az ó- és középkori Terentius biographiák. 80 f. — II. Joannovics: Szőrendi tanulmányok. II. rész. 80 f. — III. Barna F.: A mordva nép házassági szokásai. 60 f. — IV. Télyf: Jelentés újhellen munkákról. 60 f. — V. Kálmány L.: Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban. 20 f. — VI. Putnoky M.: Etymologicum magnum Romaniae. 40 f. — VII. Simonyi: A magyar szótók. 60 f. — VIII. Simonyi: A nyelvújítás történetéhez. 40 f. — IX. Brassai: Szőrend és accentus. 80 f. — X. Télyf: Három francia hellenista és a volapük. 40 f. 1887—1889.) — XV. k. I. Dr. Schreiner M.: Az iszlam vallásos mozgalmak az első négy században. 60 f. — II. Haraszti: André Chénier költészete. 3 K. — III. Simonyi: Kombináló szóalkotás. 80 f. — IV. Hunfalvy P.: Az aranyosszéki mohácsi nyelvemlékek. 30 f. — V. Zichy A.: Psychiatria és politika. 20 f. — VI. Télyf: Újabb hellén munkák és a hellén nyelvtanítás. 1 K 20 f. — VIII. Asbóth O.: A hangsúly a szláv nyelvekben. 1 K 60 f. — X. Télyf: Kisfaludy Károly «Mohács»-a görögül. 80 f. — XI. Dr. Kégl S.: Tanulmányok az újabbkori persa irodalom történetéből. 3 K. — XII. Gróf Kuun G.: Újabb adatok a kún Petrarca-Codexhez. 30 f. (1889—1892.) — XVI. k. I. Finály: A besztercei szöszedet. 4 K. — VII. Szamota I.: A Murelius-féle latin-magyar szójegyzék 1533-ból. 1 K. — VIII. Hegedüs I.: Guarinus és Janus Pannonius. 1 K 60 f. — IX. Dr. Kúnos I.: Kisázsia török dialektusairól. 90 f. — X. Hegedüs I.: Dicsének Jacobus Ant. Marcellusra. Irta Janus Pannonius. (1892—1897.) — XVII. k. I. Dr. Mahler: Egyiptológiai tanulmányok a choronologia köréből. 30 f. — III. Kégl S.: A perzsa népdal. 90 f. — IV. Melich J.: Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv régi német jövevényszavai? 1 K 20 f. — V. Kozma F.: Brassai Sámuel mint aesthetikus és műkritikus. 2 K. — VI. Décsi L.: Sz. Agoston reguláinak magyar fordítása Oelius (Bánffy) Gergelytől. 2 K. — VII. Vadnai: Czokó Zsigmond ismeretlen drámái költeménye. 30 f. — VIII. Gyomlay: Szent István veszprémiölgyi donatiójának görög szövegéről. 1 K 20 f. — IX. Mahler: Adalékok az egyiptomi nyelvhez. 60 f. — X. Id. Szinnyei J.: Az első magyar bibliographus. 60 f. (1898—1901.) — XVIII. k. I. Gyomlay: Bölcs Leo Taktikája Alexandriai sz. Katalin legendája középkori irodalmunkban 1 K 60 f. — VI. Dr. Cserép J.: Határidőszámítás a rómaiaknál. 40 f. — VII. Thury J.: Török nyelvemlékek a XIV. század végéig. 1 kor. — VIII. Szilasi M.: Adalékok a finn-ugor palatalis mássalhangzók történetéhez. 1 kor. — IX. Kégl S.: Szenáji. 3 kor. — X. Katona L.: A Teleki-codex. 1 kor. 60 f. — XIX. k. I. Bayer: Egy magyar Eszther-dráma. 60 f. — II. Haraszti: A renaissance francia színiköltészete és a színszerűség. 1 kor. 20 f. — III. Thury J.: A közép-ázsiai török irodalom. 1 kor. 50 f. — IV. Melich J.: A brassói latin-magyar szótár-törődék. 60 f. — V. Pecz V.: A classica philologia jövője. 60 f. — VI. Hegedüs I.: Petrarca «Szózatja». 50 f. — VII. Kúnos I.: Ada-Kaléi török népdalok, fordítással és jegyzetekkel. 2 kor. — VIII. Cserép J.: C. Julius Caesar commentariusainak folytatásai és Asinius Pollio. 80 f. — IX. Melich J.: Szikszai Fabricius Balázs latin-magyar szójegyzéke 1590-ből. 3 K — X. Kégl Sándor: Dsélál ed-Din Rúmi négy soros versei. 1 K 50 f. — XX. k. I. Ferenczi Zoltán: Petőfi és a socializmus. 1 K — II.

Schmidt J.: Az itáliai nyelvcsalád helyzete az indogermán nyelvek körében. 1 K 50 f. — III. *Asbóth Oszkár*: Szláv jövevényszavaink. (I. rész.) 2 K. — IV. *Melich J.*: Révai Miklós nyelvtudománya. 1 K. — V. *Némethy Géza*: Ovidius és Lygdamus. 1 K. — VI. *Geyza Némethy*: De epodo Horatii cataleptis Vergilii inserto. 1 K. — VII. *Goldziher Ignác*: Uri János. 30 f. — VIII. *Horváth Cyrill*: Joannes Vercellensis és a magyar Margit-legenda. 90 f. — IX. *Vári Rezső*: A ciliciai Oppianus Halientikájának kézirati hagyománya. I. (bevezető) rész. — X. *Asbóth Oszkár*: A *j* \wedge *gy* változás a hazai szlovének nyelvében és a dunántúli magyar nyelvjárásokban. 1 K 20 f. — **XXI. k.** I. *Geyza Némethy*: De Ovidio Elegiae in Messallam auctore. 60 f. — II. *Váczy János*: A nyelvújítás győzelme. 1 K 60 f. — III. *Hegedűs István*: Menander redivivus. 2 K 80 f. — IV. *Némethy Géza*: De sexta Vergilii ecloga. 60 f. — V. *Kégl Sándor*: Bhagavadgitá. 80 f. — VI. *Darkó Jenő*: A magyarokra vonatkozó népnevek a bizánczi íróknál. 1 K 80 f. — VII. *Császár Elemér*: Bessenyei akadémiai törekvései. 1 K 50 f. — VIII. *Bleyer Jakab*: Hazánk és a német philologia a XIX. század elején. 2 K. — IX. *Némethy Géza*: P. Vergilii Maronis Catalepton. 60 f. — X. *Kégl Sándor*: Emir Khosrev. 80 f. — **XXII. k.** I. *Kallós Ede*: Megjegyzések és excursusok Archilochoshoz I. (Trimeterek, tetrameterek, elegiák.) 2 K.

Megrendelhetők, a mennyiben még készletben vannak, a Magyar Tud. Akadémia Könyvkiadó-hivatalában Budapest, V. Akadémia-utca 2.